

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE MUHASEBE DERSİ FOBİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
SEFA MONİS

GAZİANTEP - 2018

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE MUHASEBE DERSİ FOBİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
SEFA MONİS

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. HİLMİ ERDOĞAN YAYLA

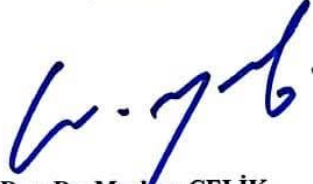
GAZİANTEP - 2018

KABUL VE ONAY

Sefa MONIS tarafından hazırlanan “Üniversite Öğrencilerinde Muhasebe Dersi Fobisi” başlıklı bu çalışma 26/06/2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Hilmi E. YAYLA
(Başkan)

Doç. Dr. Mazlum ÇELİK
(Üye)

Doç. Dr. Mahmut YARDIMCIOĞLU
(Üye)

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım. 26/06/2018

Doç. Dr. Mazlum ÇELİK
Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Üniversite Öğrencilerinde Muhasebe Dersi Fobisi” başlıklı çalışmanın tarafımda, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım.
26/06/2018

Gaziantep, 2018

Sefa MONIS

ÖNSÖZ

İşletmeler açısından büyük öneme sahip olan muhasebe, profesyonel meslek mensupları tarafından yürütülmektedir. Muhasebe, sadece ekonomik ve finansal verileri kaydetmekle kalmıyor aynı zamanda mali sonuçlar doğuran faaliyetlerin tespit, yorumlanması ve analizini de üstlenir. Muhasebe mesleğinin önemi arttıkça hem uluslararası hem de ülkemizde bu konuyla ilgili çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar verilen muhasebe eğitimi açısından da önem arz etmektedir.

Globalleşen günümüzde işletmelerde artan karmaşık işlemler beraberinde çeşitli sorunları da getirmektedir. Yolsuzluk, mahkemelere başvuruların artması vb. gibi sorunlarla baş edebilmek için sorumluluk bilinciyle yetişmiş, iyi bir muhasebe eğitimi alan meslek mensuplarıyla mümkündür. Muhasebecilik eğitiminin öneminin anlaşıldığı günümüzde, çalışmamda öğrenciler üzerinde muhasebe dersinin fobisinin sebepleri, muhasebe dersine karşı oluşan fobinin kaynağı saptanmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmayı hazırlarken öncelikle araştırma boyunca anlayış ve desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Hilmi Erdoğan YAYLA'ya, Doç. Dr. Mazlum ÇELİK'e, ve Doç. Dr. Mahmut YARDIMCIOĞLU'ya, teknik konudaki yardım ve yorumları için ağabeyim Öğretim Görevlisi Mehmet Emin MUNİS'e, dil ve imla konusundaki desteklerini sunan ağabeyim Edebiyat Öğretmeni Mehmet Bilal MONİS'e, değerli arkadaşım Türkçe Öğretmeni Faysal AKSU'ya, Munis ve Ünlü ailesine teşekkürlerimi sunuyorum.

Ve benden desteklerini hiç eksik etmeyen sevgili eşim Görsel Sanatlar Öğretmeni Şenay MONİS'a ayrıca teşekkürlerimi sunuyorum.

Sefa MONİS

ÖZET

Bu araştırma, “Üniversite Öğrencilerinde Muhasebe Dersi Fobisinin” düzeyini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla araştırmaya Gaziantep Hasan Kalyoncu Üniversitesi ve Şırnak Üniversitesi evreni üzerinden 88 erkek ve 54 kadın olmak üzere 142 üniversite öğrencisi dâhil olmuştur. Araştırmada 25 maddelik bir anket formu kullanılmıştır. Anket öğrencilerin demografik bilgilerin yer aldığı birinci bölüm ve muhasebe dersi fobisiyle ilgili görüşlerin yer aldığı ikinci bölümden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda; üniversite öğrencilerinin muhasebe dersi fobisinin düşük olduğu bulunmuştur. Ayrıca; baba eğitim durumu, okudukları bölüm, üniversite türü ve mezuniyet sonrası işletme açıp açmama değişkenlerine göre katılımcıların fobi düzeylerinin değişmesine karşın; anne eğitim durumu, sınıf düzeyleri, yaş grubu, lise mezuniyet türü ve ailede muhasebeci olup olmaması değişkenlerine göre ise anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Fobi, Muhasebe Dersi Fobisi, Muhasebe Mesleği.

ABSTRACT

The aim of this study was to determine undergraduate students' accounting course phobia level. For this purpose, 88 males and 54 females studying at Hasan Kalyoncu and Şırnak Universities participated in the study. A questionnaire consisting of 25 items was implemented. The questionnaire consists of two parts; the first part collecting the demographic profile of the respondents and the second part gathering the opinions of the respondents concerning accounting course phobia. The study revealed that the undergraduate students' accounting course phobia level was low. The results also showed that participants' phobia level changed significantly regarding father education level, department, type of university, and starting a business after graduation variables, while their phobia level did not change significantly concerning their age, gender, grades, high school types, and presence of an accountant family member variables.

Keywords: Education, Phobia, Accounting Course Phobia, Accounting Profession.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu.....	5
1.1.1.Problem Cümlesi.....	6
1.1.2.Alt Problemler.....	6
1.2. Araştırmanın Amacı.....	7
1.3.Araştırmanın Önemi.....	7
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	8
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	8
İKİNCİ BÖLÜM	9
MUHASEBE MESLEĞİ VE EĞİTİMİ	9
2.1. Muhasebe Mesleği.....	9
2.2. Muhasebenin Temel Fonksiyonları.....	10
2.2.1. Düzenleme Yapma.....	10
2.2.2. Kaydetme.....	11
2.2.3. Sınıflandırma Yapma.....	11
2.2.4. Özet Yapma.....	11

2.2.5. Analiz Etme.....	11
2.2.6. Yorumlama.....	11
2.2.7. Rapor Hazırlama	12
2.3. Muhasebenin Amacı ve Yararları.....	12
2.4. Muhasebe Mesleğinin Önemi	12
2.4.1. Muhasebe Mesleğinin İşletme Açısından Önemi	12
2.4.2. Muhasebe Mesleğinin Toplum Açısından Önemi.....	13
2.5. Muhasebe Meslek Mensuplarının Nitelikleri	14
2.5.1. Kişisel Yetenek	14
2.5.1.1. Entelektüel Yetenek	14
2.5.1.2. İletişim Yeteneği	14
2.5.1.3. Haberleşme Yeteneği	15
2.5.2. Mesleki Bilgi.....	15
2.5.2.1. Muhasebe Bilgisi.....	15
2.5.2.2. Genel Bilgi	16
2.5.2.3. İşletme Bilgisi	16
2.5.2.4. Bilgi Teknolojisi.....	16
2.5.3. Meslek Bilinci ve Profesyonel Değerler	16
2.6. Türkiye’de Muhasebe Eğitimi	17
2.6.1. Örgün Muhasebe Eğitimi	17
2.6.1.1. Ortaöğretimde Verilen Muhasebe Eğitimi	17
2.6.1.2. Meslek Yüksekokullarında Verilen Muhasebe Eğitimi	18
2.6.1.3. Lisans Düzeyinde Verilen Muhasebe Eğitimi.....	18
2.6.1.4. Lisansüstü Düzeyinde Verilen Muhasebe Eğitimi	18
2.6.2. Yaygın Muhasebe Eğitimi.....	19
2.6.3. Muhasebe Eğitiminde Uzaktan Eğitim	19
2.7. Dünyada Muhasebe Eğitimi	20

2.7.1. Amerika’da.....	20
2.7.2. Japonya’da.....	20
2.7.3. İngiltere’de	20
2.8. Muhasebe Eğitime Yön Veren Uluslararası Kuruluşlar.....	21
2.8.1. IFAC (International Federation Of Accountants-Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu).....	21
2.8.2. IAAER (International Association For Accounting Education & Research-Uluslararası Muhasebe Eğitimi ve Araştırmaları Derneği).....	21
2.8.3. UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development – Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı).....	22
2.8.4. IAESB (The International Accounting Education Standards Board- Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu).....	22
2.8.4.1. IES (International Education Standards-Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları).....	22
2.8.4.1.1. Muhasebe Mesleği Eğitime Giriş Gereklere Standardı (IES: 1).....	23
2.8.4.1.2. Muhasebe Meslek Eğitimi Programlarının İçeriği (IES: 2).....	23
2.8.4.1.3. Mesleki Beceriler Standardı (IES: 3).....	24
2.8.4.1.4. Etik, Mesleki Değerler ve Tutum Standardı (IES: 4).....	24
2.8.4.1.5. Uygulama Deneyimi Gereklere Standardı (IES: 5).....	24
2.8.4.1.6. Yetkinliğin Değerlendirilmesi ve Mesleki Yeterlilik Standardı (IES: 6).....	25
2.8.4.1.7. Mesleki Yeterliliğin Sürekli Geliştirilmesi ve Yaşam Boyu Öğrenme Standart Taslağı (IES: 7).....	25
2.9. Avrupa Birliği Ülkelerinde Muhasebe Eğitimi	25
2.9.2. Fransa’da	26
2.9.2. Almanya’da	26
2.10. AAA (Amerika Muhasebeciler Birliği - American Accounting Association).....	26
2.11. Muhasebe Eğitime Bakış	27
2.12. Muhasebe Eğitiminin Önemi ve Hedefleri.....	28

2.13. Muhasebe Eğitiminden Beklentiler	28
2.14. Muhasebe Eğitiminin Yapısı	29
2.14.1. Genel Eğitim	29
2.14.2. Genel Muhasebe Eğitimi	29
2.14.3. Uzmanlık Muhasebesi Eğitimi	30
2.15. Muhasebe Eğitimini Etkileyen Faktörler	30
2.15.1. Ekonomik Gelişmeler	30
2.15.2. Teknolojik Gelişmeler	31
2.15.3. Yönetim Faktörü	31
2.15.4. Öğretim Elemanı	31
2.15.5. Öğrenci Faktörü	32
2.16. Muhasebe Eğitiminde Temel Sorunlar	34
2.16.1. Pedagoji	35
2.16.2. Eğitim Programlarının Karmaşık Olması ve Müfredat	35
2.16.3. Eğitim Sırasında Uygun Teknolojiden Yararlanılmaması	36
2.16.4. Geri Dönütlerin Sağlanamaması	36
2.16.5. Becerilerin Gelişmesinde Yaşanan Sorunlar	36
2.16.6. Muhasebe Programlarında Stratejik Planlama ve Yönetim	36
2.17. Muhasebe Eğitiminde Kullanılan Yöntemler	37
2.17.1. Tartışma	37
2.17.2. Anlatım Yöntemi	37
2.17.3. Soru- Cevap Yöntemi	38
2.17.4. Sunuş Yoluyla Öğretme	38
2.17.5. Örnek Olay İnceleme	38
2.17.6. Birlikte Öğrenme Yöntemi	38
2.18. Muhasebe Eğitimindeki Yeni Gelişmeler	39

2.19. Muhasebe Eğitimi, Muhasebe Bölümü ve Muhasebe Derslerine Yönelik İlgili Literatür Taraması.....	39
ÜÇÜNÜCÜ BÖLÜM.....	45
FOBİ.....	45
3.1. Fobinin Tanımı	45
3.2. Fobi Türleri	45
3.2.1. Özgül (Basit) Fobiler.....	46
3.2.2. Karmaşık Fobiler.....	46
3.2.2.1. Agorafobi	46
3.2.2.2. Sosyal Fobi.....	47
3.3. En Yaygın Görülen Fobi Çeşitleri	47
3.4. Fobinin Temelleri	48
3.5. Fobilerin Görülme Sıklığı.....	48
3.6. Fobinin Belirtileri	49
3.6.1. Fobinin Duygusal Belirtileri.....	49
3.7. Fobinin Nedenleri	50
3.8. Fobi Tanısı	50
3.8.1. Normal Sayılabilecek Sık Görülen Korkular ve Görüldüğü Yaşlar.....	51
3.8.2. Fobi Oluşumunda Öğrenme ve Yetiştirme.....	51
3.9. Fobi Hastalığı.....	51
3.10. Fobinin Tedavisi	52
3.11. Muhasebe Dersine Yönelik Oluşan Fobinin Sebepleri	54
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	56
YÖNTEM.....	56
4.1. Evren ve Örneklem	56
4.2. Veri Toplama Araçları	56
4.2.1. Ölçek	56

4.2.2.Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması.....	58
4.3.Verilerin Analizi ve Yorumlanması	60
BEŞİNCİ BÖLÜM	61
BULGULAR VE YORUM	61
5.1. Bulgular ve Yorum	61
5.1.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler.....	61
5.1.2. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular	65
ALTINCI BÖLÜM.....	73
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	73
6.1. Sonuçlar	73
6.2. Öneriler	77
KAYNAKÇA	78
EKLER.....	86
EK – 1: Anket Formu.....	86

TABLULAR LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 1. Faktör Döndürme Sonuçları	59
Tablo 2. Kolmogorov simirnov Normallik Testi.....	60
Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyetine İlişkin Bulgular	61
Tablo 4. Katılımcıların Yaşına İlişkin Bulgular	61
Tablo 5. Katılımcıların Anne Eğitim Durumuna İlişkin Bulgular.....	62
Tablo 6. Katılımcıların Baba Eğitim Durumuna İlişkin Bulgular	62
Tablo 7. Katılımcıların Okuduğu Üniversite Türüne İlişkin Bulgular	63
Tablo 8. Katılımcıların Ailesinde Muhasebeci Olup Olmama Durumuna İlişkin Bulgular....	63
Tablo 9. Katılımcıların Çalışmak İsteddiği Sektör Türüne İlişkin Bulgular	63
Tablo 10. Katılımcıların Lise Mezuniyet Türüne İlişkin Bulgular.....	64
Tablo 11. Katılımcıların Okuduğu Bölüme İlişkin Bulgular.....	64
Tablo 12. Katılımcıların Mezuniyet Sonrası İşletme Açıp Açmamaya İlişkin Bulgular.....	65
Tablo 13. Öğrencilerin Muhasebe Dersi Fobisi Ortalamaları	65
Tablo 14. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Muhasebe Fobisi Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları.....	66
Tablo 15. Öğrencilerin Yaş Grubu Değişkenine Göre Muhasebe Fobisi Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) Testi Sonuçları.....	66
Tablo 16. Öğrencilerin Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Muhasebe Fobisi Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) Testi Sonuçları.....	67
Tablo 17. Öğrencilerin Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Muhasebe Fobisi Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) Testi Sonuçları.....	67
Tablo 18. Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Değişkenine Göre Muhasebe Dersi Fobisi Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) Testi Sonuçları.....	68
Tablo 19. Öğrencilerin Lise Mezuniyet Türleri Değişkenine Göre Muhasebe Dersi Fobisi Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) Testi Sonuçları.....	69

Tablo 20. Öğrencilerin Okudukları Bölüm Değişkenine Göre Muhasebe Dersi Fobisi Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) Testi Sonuçları	69
Tablo 21. Öğrencilerin Mezuniyet Sonrası Çalışmak İstedığı Sektör Değişkenine Göre Muhasebe Dersi Fobisi Puanlarına İlişkin T- Testi Sonuçları	70
Tablo 22. Öğrencilerin Ailesinde Muhasebeci Olup Olmama Değişkenine Göre Muhasebe Fobisi Puanlarına İlişkin T- Testi Sonuçları	71
Tablo 23. Öğrencilerin Okuduğu Üniversite Türü Değişkenine Göre Muhasebe Fobisi Puanlarına İlişkin T- Testi Sonuçları	71
Tablo 24. Öğrencilerin Mezuniyet Sonrası İşletme Açıp Açmama Değişkenine Göre Muhasebe Fobisi Puanlarına İlişkin T- Testi Sonuçları	72

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	:	Avrupa Birliği
AECC	:	Muhasebe Eğitimi Değişim Komisyonu
C.	:	Cilt
Çev.	:	Çeviren
IFAC	:	Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu
IAAER	:	Uluslararası Muhasebe Eğitimi ve Araştırmaları Derneği
IAESB	:	Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu
IES	:	Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları
Md.	:	Madde
UNCTAD	:	Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı
s.	:	Sayfa
S.	:	Sayı
SM	:	Serbest Muhasebeci
SMMM	:	Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
TDK	:	Türk Dil Kurumu
TESMER	:	Temel Eğitim ve Staj Merkezi
TFRS	:	Türkiye Finansal Raporlama Sistemi
TÜRMOB	:	Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
YMM	:	Yeminli Mali Müşavir

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

İşletmelerin yaşamımızdaki öneminin ve sorumluluklarının giderek arttığı bir çağda işletmeler için muhasebe önem arz etmektedir. Muhasebe; iş dünyasında, işletmelerde oldukça önemli bir yere sahiptir. Ticari işlemlerin kaydedilmesi, sınıflandırılması, elde edilen verilerin analiz edilmesi gibi hizmetleri veren muhasebe, işletmeler için oldukça önemli bir hizmettir.

Bu hizmetin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için İdari ve İktisadi Bilimler Fakültelerinde muhasebe dersi okutulmaktadır. İleriki meslek hayatlarında muhasebenin önemini her geçen gün daha da anlayan öğrencilerde bu dersin ne gibi tutumlar oluşturduğu etkili bir muhasebe öğretimi açısından araştırılması önem arz eden bir konudur. İlgili fakültelerde verilen muhasebe dersi, öğrencilerde derse yönelik olumsuz tutum, kaygı, başarısızlık korkusu, fobi vb. durumlar oluşturabilmektedir. Muhasebe dersi fobisinin oluşmasının farklı sebeplerinden söz edilebilir. Bu sebeplerden bir tanesi çevresel faktörlerdir. Bu açıdan, öğrencinin özellikle yakın çevresinde muhasebe dersini alan arkadaşlarının olumsuz yorum ve tutumları öğrencide muhasebe dersi fobisi oluşmasına neden olabilmektedir. Muhasebe dersi fobisinin üniversite öğrencilerindeki düzeyi öğrenciden öğrenciye ya da cinsiyete göre değişmektedir. Oluşan bu fobi muhasebe dersi başarısını olumsuz yönde etkilerken öte taraftan bu olumsuzluk alınan diğer derslerdeki başarıya da etki edebilir ve dolayısıyla mezun olan öğrencilerin kalifiye durumunu etkileyebilir.

Öğrencilerin bir derse karşı tutundukları tavır ve davranışlar, derste başarıyı etkileyen önemli faktörlerden biridir. “Organizmanın uyarımlar karşısındaki tepkilerinin bütünü” (TDK Türkçe Sözlük, 2005:477) olarak tanımlanan davranış kavramını, Senemoğlu, 2012:394) bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olarak üçe ayırır. Duyuşsal davranışlar öğrencilerin ders başarısını etkileyen unsurlardan bir tanesidir. Öğrencilerin ders başarıları bilişsel ve duyuşsal giriş davranışlarından etkilenir. Bireyin ilgilerini, tutumlarını, özgüvenini, güdü seviyesini özetle bireyin duygusal özelliklerini ve eğilimlerini kapsayan hedefler de duyuşsal davranışlardır. Duyuşsal davranışlardan biri olan fobi “Belirli nesnelere veya durumlar karşısında duyulan olağan dışı güçlü korku, yığı.” (TDK Türkçe Sözlük, 2005: 711) olarak tanımlayabilmektedir.

Korku, gerçek bir tehlikenin veya bir tehlike düşüncesinin canlı bir varlıkta uyandırdığı endişe duygusudur. Fobiye baktığımızda ise belirli durumlar karşısında bazı hastaların kapıldıkları baskılı, endişeli, mantık dışı olan korku olarak tanımlanır. Fobi (phobia) sözcüğünün etimolojisine bakacak olursak eski Yunancadaki “phobos” kelimesinden geldiği görülmektedir.

Bütün bu tanımlara bakarak korkunun gerçek bir tehlike ile karşılaşıldığında ortaya çıkan gerçekçi bir duygu fobinin ise gerçekçi olmayan ancak belirli bir baskı hissi neticesinde ortaya çıkan bir duygu olduğunu söyleyebiliriz (Burkovik, 2005:15-16).

Bazı objelerden, eylemlerden, durumlardan ya da fikirlerden duyulan aşırı korku olarak tanımlanan fobi, kelime anlamı olarak da Yunanca korku anlamına gelir ama gerçek anlamda bir korkudan bahsedilemez (Denis, 2007:7). İnsanlar birçok durumda fobi geliştirebilirler. Fobilerimiz karanlık, yükseklik, ölüm, hastalık, uçak, asansör, sınav vb. faktörlerden kaynaklanabilir. Freud, (Tükel, 2004:16) korkulan nesnenin yapısına göre fobileri iki açıdan değerlendirir. Yaygın fobiler, belli bir dereceye kadar herkesin korkabileceği şeylerden abartılı bir korkuyu içerir. Gece, yalnızlık, ölüm, hastalık, genel olarak tehlikeler, yılan vb. örnek olarak söylenebilir. Koşula bağlı fobiler ise normal insanda bir korku uyandırmayan, özel durumlarda korku şeklindeki fobilerdir. Örneğin, agorafobi ve diğer hareket fobileri bu türden fobilerdir.

Bu açıklamalardan da anlaşıldığı üzere, öğrencilerin derslere karşı da fobi geliştirmeleri mümkündür. Duyuşsal özelliklerden fobinin, öğrenme-öğretme sürecinde muhasebe dersi alan öğrencileri etkilemesi söz konusu olabilir. Dolayısıyla üniversite öğrencileri için son derece önem arz eden muhasebe dersine karşı duyulan fobinin neden-sonuç ve çözüm yollarının araştırılması da çok önemlidir. Üniversite öğrencilerinde muhasebe dersine karşı duyulan fobi (korku, kaygı) ile ilgili daha önce yapılan çalışmalar sınırlıdır. Yapılan çalışmalarda elde edilen bulgulara değinecek olursak;

Varıcı ve Bulut (2015) çalışmasına göre İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde en önemli ve öğrenciler açısından en fazla zorlanılan derslerden birisi olan ders muhasebe dersidir. Dolayısıyla öğrencilerin bu dersle ilgili fobileri oluşabilir. Muhasebe dersine yönelik endişeler arttıkça derse yönelik olumsuz tutumlar da artar. Bu çalışmada cinsiyet açısından kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha karamsar ve endişeli oldukları tespit edilmiştir.

Erzincan Üniversitesi’nde Hukuk Fakültesi öğrencileri üzerinde “Genel Muhasebe” dersine yönelik görüşlerini araştıran Yıldırım (2014:2), “Genel olarak bakıldığında Muhasebeye Giriş dersi öğrencilerinin muhasebe ile ilgili olumsuz bir görüşe sahip olduğu

görülmektedir. Bu olumsuz görüş, öğrencilerin daha sonra alacakları muhasebe derslerini olumsuz yönde etkilemekte, bunun yanında muhasebe mesleğinin tercih edilmesini zorlaştırmaktadır.” Malgwi (2011), işletme öğrencilerinin katılımıyla yaptığı araştırmasında erkek ve kız öğrenciler arasında muhasebe kaygısının farklılaştığını ve işletme öğrencilerinin % 79’unda muhasebe dersi kaygısının olduğunu tespit etmiştir.

Çelik ve Serinkan (2011), Pamukkale Üniversitesi İİBF’de, 512 öğrenci üzerinde yaptıkları araştırmada cinsiyet yönünden öğrencilerin muhasebe dersine karşı tutumlarının farklılaşmadığını tespit etmişlerdir (Çelik ve Serinkan’dan [2011] aktaran Yıldırım, 2014:3).

Köse ve Gürbüz (2009) tarafından yapılan iki ayrı araştırmada, öğrencilerden muhasebeye giriş dersini alanların çoğunun muhasebeye karşı olumsuz bir görüşe sahip oldukları ve bu durumun daha çok bu derste ortaya çıktığı veya sonradan pekiştiği gösterilmiştir (Köse ve Gürbüz’den [2009] aktaran Yıldırım, 2014:2-3).

Aygün ve Gereken’in (2012) yaptığı çalışmaya göre muhasebe dersini ilk defa alan öğrencilerin dersi aldıktan sonra derse yönelik agılamalarında pozitif yönde farklılık olduğu görülmüştür. Elde edilen bilgiler kapsamında çalışmada, öğreticilerin bu farklılıkları bilerek ders vermeleri muhasebe eğitimini daha ileri seviyelere taşıması açısından yararlı olacağına değinilmiştir (Aygün ve Gereken’den [2012] aktaran Yıldırım, 2014:3).

Muhasebe dersine karşı oluşan fobiyi azaltmaya yönelik Buckhaults ve Fisher (2011), muhasebe öğretmenlerinin hem kendilerinin hem de öğrencilerinin muhasebe dersi fobisini ders materyaline daha fazla aşinalık sağlanarak ve muhasebe öğretiminde yeni metotları devreye koyarak azaltabileceğini belirtmiştir. Buckhaults ve Fisher (2011), muhasebe öğreticilerinin muhasebe öğretiminden kaynaklanan kaygıyı yenme ve öğrencilerin bu kaygının üstesinde gelmeleri noktasında destekleyici olmamalarının iş dünyası açısından önemli sorunlara yol açacağını söylemektedir. Yazarlara göre muhasebe dersini veren öğreticilerin derslere hazırlıklı gelme ve konuya tam hâkim olmaları öte yandan muhasebe derslerine yeni metot ve teoriler sunmaları öğrencilerin bu derse ilgilerini arttırıp başarı ve derse kaydolmalarını arttıracaktır.

Öğrencilerde muhasebe dersi fobisi ile ilgili çalışmalar sınırlı olmasına rağmen matematik dersi kaygısı ya da yabancı dil fobisi ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Suinn ve Edward (1982), çalışmasında “Matematik kaygısını, günlük ya da akademik yaşamda sayılarla uğraşırken, matematik problemi çözerken, matematikle uğraşmayı gerektiren durumlarda ortaya çıkan mantıkdışı bir korku olarak matematikten kaçınma davranışına neden olan bir faktör” olarak ifade etmiştir (Suinn ve Edward’tan [1982] aktaran Karlı Şentürk,

2016:16).

Karlı Şentürk'ün (2016:58) araştırmasına göre matematik dersi başarısı yüksek olan lise öğrencilerinin matematik kaygısı daha azdır. Cinsiyet de lise öğrencilerinde matematik kaygısının anlamlı bir yordayıcısı olup kız öğrencilerde matematik kaygısı düzeyi daha yüksektir. “Matematik alanında yaşanan en önemli problemlerin başında öğrencilerin matematik başarısında yaşadıkları kaygı gelmektedir. Bu kaygıyı etkileyen durumsal, kişisel ve kişisel sebepler şeklinde farklı kaygı nedenleri olduğu belirtilmektedir.” (Karlı Şentürk'ten [2016] aktaran Kaya, 2007:125-133).

Finlayson (2014:99-115), hizmet öncesi öğretmenlerin matematik kaygısının nedenlerini ve kullandıkları stratejilerini araştırmış ve başlıca matematik kaygısının kaynaklarının kendine güven yetersizliği, başarısız olma korkusu, bilgi eksikliği ve öğretme stratejileri ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada matematik kaygısının üstesinden gelmek için katılımcıların yardım alma, kendine güven inşa etme, pratik yapma ve çalışma-ödev yapma stratejilerinden yararlandıkları ve yine gelecekteki kariyerlerinde öğretmenler olarak ise cesaretlendirme-risk alma, pratik yapma, yavaş adımlar, öğrencileri dâhil etme ve çeşitli öğretme stratejileri gibi stratejileri uygulamak istedikleri sonucuna varılmıştır.

Literatüre baktığımızda yabancı dil dersi kaygısına yönelik çalışmalar da yer almıştır. Yabancı dil kaygısı düşük veya kabul edilebilir düzeyde olan öğrencilerin yabancı dil öğreniminde daha başarılı oldukları tespit edilmiştir (Öner ve Gedikoğlu, 2005:77).

Baş'ın (2013:111) elde ettiği bulgulara göre öğrenciler genellikle yabancı dil derslerinde heyecanlandıkları ve kaygılandıkları kısım konuşma etkinliği olmaktadır. Öğrenciler, derslerde hata veya yanlış yapma korkusundan dolayı öğretmenlerinin sorduğu soruları cevaplayamadıklarını dile getirmişlerdir. Dil bilgisi, okuma gibi etkinliklerde ise iyi olduklarını ve bunlardan kaygı duymadıklarını ancak yabancı dil derslerinin konuşma etkinliklerinde duydukları kaygının nedenlerini bilmediklerini ifade etmişlerdir.

Yapılan çalışmalara bakıldığında eğitim-öğretim süreçlerinde öğrenciler derslere karşı olumsuz tutumlar ve fobiler geliştirebilmekte ve gerek muhasebe dersinde olsun gerekse matematik ya da yabancı dil derslerinde olsun ders fobisi başarılarını etkileyebilmektedir.

Sevilengül'e (2008:16) göre muhasebenin kapsamını bilmek, günümüzde bazı bilgileri kullanmak bir zorunluluktur. Her geçen gün daha da büyümeye giden ve karmaşık bir durum alan işletmeler için başarılı bir yönetim açısından önemlidir. Bunun yanında işletmeleri yönetebilmek için muhasebenin sunmuş olduğu verileri yorumlamak bir zorunluluk haline gelmiştir. Günümüz rekabet dünyasında muhasebecilik mesleğinin toplum ve işletmeler

açısından önemi tartışılmaz bir gerçektir. Giderek büyüyen ve daha da karmaşık bir hâl alan işletmeler için muhasebe mesleği ve meslek elemanlarının eğitimi de önem arz etmektedir. Çeşitli sebeplerle oluşan muhasebe fobisi, kalifiye meslek elemanlarının yetişmesi konusunda etkili problemlerin biri olabilmektedir. Öğrencilerin muhasebe dersine karşı fobilerinin olup olmadığının tespiti, verimli bir muhasebe dersi öğretiminin planlanması açısından önem arz etmektedir. Bu açıdan bu araştırmada, üniversite öğrencilerinde muhasebe dersi fobisi araştırılması amaçlanmıştır.

Çalışma toplam altı bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde giriş kısmında çalışmanın genel olarak ana hatlarından, amacından söz edilmektedir. Ayrıca problem durumu, amacı, önemi, varsayımları ve sınırlılıktan bahsedilmiştir. İkinci bölümünde muhasebecilik mesleği ve eğitimi ele alınmıştır. Muhasebecilik mesleğinin toplum açısından ve işletme açısından yararları, muhasebenin yararları, muhasebe meslek mensuplarının nitelikleri, muhasebenin kapsamı, muhasebe meslek mensuplarında meslek bilinci ve profesyonel değerler, ülkemizde ve dünyada muhasebe eğitimi, muhasebe dersi ve muhasebe eğitimi alan öğrencilerine ilişkin çalışma ve literatüre değinilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde fobi kavramı, fobi türleri, fobinin ortaya çıkış sebepleri ve belirtileri, fobi tanısı ve fobinin oluşumunda öğrenme ve yetiştirme ve muhasebe dersine karşı oluşan fobinin sebepleri ele alınmıştır. Çalışmanın dördüncü bölümünde yöntem kısmından oluşmaktadır. Bu bölümde araştırmanın evreni ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin analizi ve yorumlanması sunulmuştur. Çalışmanın beşinci bölümü bulgular ve yorumlardan oluşmaktadır. Bu bölümde elde edilen veriler ışığında bulgu ve yorumlardan bahsedilmiştir. Veri toplama formu olarak kullanılan ankette yer alan ifadeler ve analizlerde kullanılan istatistik yöntemleri tanıtılmıştır. Çalışmanın altıncı ve son bölümü sonuç ve önerilerden oluşmaktadır. Bu bölümde çalışmaya ilişkin elde edilen sonuç ve öneriler yer almıştır.

1.1.Problem Durumu

Öğrenciler üzerinde farklı öğretim kademelerinde, bölümlerde ve derslerde kişisel veya çevresel faktörlerden kaynaklı ders fobisi görülebilmektedir. Bu derslerden bir tanesi de muhasebe dersidir. Öğrencilerde görülen muhasebe dersi fobisi; başarı durumlarını, kariyerlerini ve ileride iş çevrelerindeki tüm paydaşları olumlu veya olumsuz bir şekilde

etkileyebilmektedir. Muhasebe dersi fobisinin incelenmesi öğrencilerin hem kendi gelişimlerine hem de kariyerlerine katkı sağlayacağı bir gerçektir. Bu açıdan baktığımızda, üniversite öğrencilerinde gözlemlenen muhasebe dersi fobisinin benzer faktörlerden etkilediğine inanıldığından aşağıda ifade edilen problemler ve alt problemler araştırılmaya değer görülmüştür.

1.1.1.Problem Cümlesi

Bu çalışmada ana problem cümlesi “Üniversite Öğrencilerinin Muhasebe Dersi Fobisi Ne Düzeydedir?” olarak belirlenmiştir.

1.1.2.Alt Problemler

Araştırma kapsamında aşağıda belirlenen alt problemler belirlenmiştir.

- Cinsiyet değişkenine göre üniversite öğrencilerinde muhasebe dersi fobi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
- Yaş değişkenine göre üniversite öğrencilerinde muhasebe dersi fobi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
- Anne eğitim durumu değişkenine göre üniversite öğrencilerinde muhasebe dersi fobi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
- Baba eğitim durumu değişkenine göre üniversite öğrencilerinde muhasebe dersi fobi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
- Çalışmak istediği sektör değişkenine göre üniversite öğrencilerinde muhasebe dersi fobi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
- Okuduğu üniversite türü değişkenine göre üniversite öğrencilerinde muhasebe dersi fobi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
- Ailede muhasebeci olup olmama değişkenine göre üniversite öğrencilerinde muhasebe dersi fobi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
- Mezun olduğu lise türü değişkenine göre üniversite öğrencilerinde muhasebe dersi fobi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?

- Sınıf düzeyi değişkenine göre üniversite öğrencilerinde muhasebe dersi fobi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
- Mezun olduktan sonra işletme açıp açmama değişkenine göre üniversite öğrencilerinde muhasebe dersi fobi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinde muhasebe dersi alan öğrencilerin muhasebe dersi fobisinin demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığını ve düzeyini ortaya çıkarmaktır.

Aynı zamanda üniversite öğrencilerinde görülen/görüleebilecek muhasebe dersi fobisinin sebepleri araştırılacaktır. Çalışma sonucunda demografik değişkenlere göre üniversite öğrencilerinin muhasebe dersi fobi düzeyleri ile ilgili elde edilen bulgularla uygulayıcılara tavsiyelerde bulunacaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

İşletmelerin her geçen gün daha da büyümeleri kalifiyeli eleman ihtiyacını doğurmuştur. Durum böyle olunca işletmelerin finansal konuları ile ilgili iş ve işlemlerini yapan muhasebe meslek mensuplarının işletmeler açısından önemine bakıldığında, aldıkları eğitim ve eğitim sırasında var olan ve oluşabilecek problemler dikkat çekmektedir. Bu problemlerin bir tanesi de muhasebe dersi fobisidir.

Üniversite öğrencilerinin demografik özelliklere göre muhasebe dersi fobi düzeyleri farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. İlgili literatür incelendiğinde; muhasebe giriş dersi, muhasebe bölümü ve muhasebe eğitimini konu edinen bir hayli çalışma olmasına rağmen muhasebe dersi fobisi veya daha alt boyutlarla ilgili bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinde muhasebe dersi fobi düzeyinin farklılaşıp farklılaşmadığının tespit edilmesi, muhasebe dersi fobisine karşı uygulayıcıların gerekli önlemleri alması ve üniversite öğrencilerinin muhasebe dersi fobisi ile ilgili ilk çalışma

olması açısından önemlidir. Aynı zamanda daha sonra yapılacak bu gibi çalışmalara ışık tutması bakımından da önem arz etmektedir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırma kapsamında;

- Örneklemeye alınan öğrencilerin evreni temsil ettiği,
- Dağıtılan anket formlarının gerçek duruma uygun olarak doldurulduğu varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Evrenden toplanan verilerle yapılan analizler sonucu elde edilen bulgular, örnekleme dâhil olan kişilere göre değişebileceğinden dolayı araştırma bulguları verinin toplandığı örnekleme ile sınırlıdır. Bu çalışmada tespit edilen üniversite öğrencilerinde muhasebe dersi fobisi ile ilgili bulgular sadece uygulandığı zaman ile sınırlıdır. Araştırmanın maliyet açısından Türkiye geneli değil, Gaziantep Hasan Kalyoncu Üniversitesi ve Şırnak Üniversitesi muhasebe dersi alan lisans ve ön lisans öğrencileri üzerinde uygulanması ve 2017-2018 eğitim öğretim döneminde muhasebe dersi alan öğrencilerden çalışmaya katılmaya gönüllü olmayan, devamsızlık yapan, geri dönütleri yeterince sağlayamayan ve sağlıklı bir şekilde anketi doldurmamalarının olması çalışmanın diğer kısıtlılıklarındandır.

İKİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE MESLEĞİ VE EĞİTİMİ

2.1. Muhasebe Mesleği

Robert (1994), muhasebe mesleğinin meslek olarak ifade edilebilmesi için karmaşık ve sürekli gelişen bir bilgi yapısını içermesi, uygulamalarda var olan sorunların çözümünde mesleki yargı kullanılıyor olması, kamu yararına hizmet edecek mesleki bir sorumluluk taşınması gerekmekte olduğunu ifade etmektedir (Robert'den [1994] aktaran Kurtcebe, 2008).

Bu açıdan baktığımızda, muhasebe mesleği bu özelliklerin tümünü taşımaktadır. Muhasebe mesleği, karmaşık bilgi yapısını gerektiren bir meslek olduğu için toplum ve işletmeler açısından önem arz etmektedir (Kurtcebe, 2008:26).

Muhasebecinin tanımına bakacak olursak Ece (2007:17) muhasebeciyi, “Finansal nitelikteki işlemlere ait bilgileri kaydeden, sınıflandıran ve onu rapor olarak özetleyen kişi” olarak tanımlamaktadır. Muhasebecilik tarihine baktığımızda geçmişi çok eskiye dayanan, ticaret ve sosyal hayata üstlendiği rollerle tarih boyunca ticaret ve sosyal hayatı yönlendiren, ona etki eden bir konumda olup bu açıdan baktığımızda muhasebecilik mesleği büyük önem taşımaktadır (Karcıoğlu ve Yazarkan, 2011:2).

Çakıcı'ya (1986:5) göre “Dünyada en eski mesleklerden biri de muhasebeciliktir.” İşletmelerin kayıt tutma ihtiyacı büyüyüp karmaşıklaşmaya başladıktan sonra muhasebecilere olan ihtiyaç ortaya çıkmış ve günümüzde bu ihtiyaç daha da artmıştır. İşletmelerin toplumdaki rolü arttıkça finansal faaliyetlerin denetlenmesi gerektiği anlaşılmıştır. Bundan dolayı işletmelerden bağımsız muhasebecilik mesleği ortaya çıkmıştır.

Günümüzde muhasebe, iş hayatında işletmelerin ihtiyaç duyduğu çözümleri bulma ve girilen verilerden edinilen bilgileri yorumlama, analiz etme ve bilgileri kullanma açısından sorumluluk sahibidir (Kutlu, 2010:233).

Muhasebenin meslek olarak gelişimi ve meşru hale gelmesi yeni olabilir ancak muhasebenin geçmişi yaklaşık 6 bin yıl geriye kadar gitmektedir (Uçma, 2011:118). Muhasebe mesleği yasal bir yapıya kavuşturulmasından önce dağınık bir yapı göstermekteydi. Muhasebeci olmak için herhangi özel bir koşul yoktu. Usta çırak ilişkisi içinde muhasebeci olarak kendini ifade edip mesleği yapabiliyorlardı (Şengel, 2010:81-82).

Muhasebe mesleği 13.06.1989 tarihinde yürürlüğe giren 3568 sayılı yasa ile belirli esaslara bağlanarak bir meslek niteliği kazanmıştır (Yıldız,2010:5). Bu yasa ile muhasebecilik mesleği mensuplarının görev ve sorumlulukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca muhasebe mesleği mensupları Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavir olarak üçe ayrılmıştır.

zbirecikli ve Pastacıgil'e (2009:96) göre muhasebenin bir meslek haline getirilmesinde geç kalınmıştır. Fakat muhasebeciliğin önemli sayılan birçok aşamasının çok hızlı bir şekilde ilerlediği gözlenmektedir. Bilhassa son yirmi yıl içerisinde mesleğe yerleşenler, yaşanan gelişmelere adapte olmada son derece başarılıdırlar. İleriki senelerde muhasebeciler yalnızca SMMM'ci (Serbest Muhasebeci Mali Müşavir) kademinde görev yapacakları meslekle ilgili gelişmeleri kolay bir şekilde takip edebilirler. Muhasebeciler, toplumun düzelmesi ve gelişmesi adına büyük sorumluluklar aldıklarının bilincindedir. Bu toplumsal misyonlarını tamamlamak adına, dünyanın her geçen gün artan problemlerini çözüm bulabilmek için muhasebeciler çözümlenme ve değerlendirme becerilerini ortaya koymalıdırlar. Muhasebecilerin bağımsızlık ve etik standartlara saygı gibi özellikleri, onlara çevresel ve kamusal faydaları korumada, kamu plan ve programlarını kontrol etme ve geliştirmede önemli katkılar yapma liyakatini kazandırdığı gözlenmektedir (zbirecikli, Pastacıgil'den aktaran [2009] Aydın, 2006:96).

2.2. Muhasebenin Temel Fonksiyonları

İşletmeler muhasebe sisteminin konusunu teşkil etmektedir. Muhasebenin amacına baktığımızda muhasebenin kaynakları üzerinde değişime neden olan işletme bilgilerinin düzenlenmesi veya kaydedilmesi, bunların yanı sıra sınıflandırılması, analiz yapılması, özetlenmesi, en sonunda da yorumlanması ve değerlendirilmesidir. Bu temel fonksiyonları ele aldığımızda;

2.2.1. Düzenleme Yapma

Günümüzde giderek karmaşıklaşan muhasebe bilgileri, kaydetme işlemlerinden önce belirli bir düzenlemeye göre sıralanmadığında çeşitli sorunlara neden olabilmektedir. Bu işlem kaydetme işleminin n safhası olduğu için bu aşamanın önemi daha da artmıştır. Bunun

yanında bilgiler muhasebe fişine ne kadar düzenli ve sistematik bir şekilde yazılırsa ticari işlemlerin ve finansal bilgilerin kaydedilmesi o derece kolay olabilmektedir.

2.2.2. Kaydetme

Bu fonksiyon finansal bilgileri muhasebe fişine yazdıktan sonra günlük olarak tutulan yevmiye defterine kayıt işlemini ifade etmektedir.

2.2.3. Sınıflandırma Yapma

Kaydedilen bilgilerin anlaşılır olabilmesi için bir sınıflandırma yapmak şarttır. Sınıflandırma yapılmayan bilgiler anlamlı ve faydalı olamamaktadır. Bu sebeple bilgiler büyük deftere kaydedilir. Bunun yanı sıra sınıflandırma fonksiyonu daha önceki aşamaların hatalarını ortaya çıkarmaktadır.

2.2.4. Özet Yapma

Özetleme fonksiyonu mali tabloların oluşturulmasına imkân tanımaktadır. İşletmelere bilginin özet bir şekilde sunulması, işletmeler açısından büyük bir kolaylık oluşturmaktadır.

2.2.5. Analiz Etme

Günümüzde bu fonksiyon ile Mali Tablolar, Satışların Maliyeti, Kâr Dağıtım, Fon Akımı, Öz kaynaklar, Değişim vb. analiz tabloları oluşturulmaktadır. Verilen tablolar işletmeler için birçok unsur açısından bilgiler vermektedir.

2.2.6. Yorumlama

Yukarıdaki aşamalardan sonra işletmeler hakkında bir karar alındığında ve bu kararların alınmasında yorumlama fonksiyonu önem taşımaktadır.

2.2.7. Rapor Hazırlama

Yorumlama fonksiyonundan sonra elde edilen bilgileri muhasebenin taraflarına rapor halinde sunmak gerekmektedir. Bu açıdan baktığımızda raporlama fonksiyonu önem arz etmektedir (Kurtcebe, 2008:7-8).

2.3. Muhasebenin Amacı ve Yararları

Muhasebedeki asıl amaç, mali nitelikli olarak kabul edilen ve işletme ile alakalı olan tüm iş ve işlemlerle ilgili verilerin toplanması ve anlaşılır bilgiler şeklinde ilgili kişi ve kurumlara iletilmesidir. Bir işletme yöneticisi ya da işletme sahibi iş yaptığı diğer işletmenin durumunu ancak muhasebeyi takip ederek bilebilir. Bir işin niteliğini, değerini tespit etmek, gerekli kontrolleri yapmak sureti ile önlemler alabilmek muhasebe ile mümkündür. Faaliyetlerin sonuçları muhasebe ile daha kolay ve hızlı bir şekilde takip edilebilir. Muhasebede kullanılan belgeler mahkemelerde ispat edici özelliğe sahiptir (Kartal ve Atay, 2013:25).

Çalışan memur ve işçiler işletmenin durumuna bağlı olarak talepte bulunabilir. Kredi kurumları işletmenin finansal gücüne bağlı olarak riske girebilir ve kredi sağlayabilirler. Muhasebe işletmenin gelir trendi konusunda bilgi vermektedir. Devlet işletmelerden alacağı vergiler ile yakından alakalıdır. Devlet alacağı vergileri kontrol edebilmek için işletmelerin muhasebe bilgilerine ihtiyaç duyar. Genel ekonomik durumun izleyicisi olan halk işletmelerin faaliyetleri ile yakından ilgilidir. Türk insanı ilgili işletmenin sahibi ya da ortağı olmasa da elde edilen başarılarından gurur duyar, diğer yandan genç nesil yeni istihdam olanakları konusunda işletmelerden bilgiler ister. Sendikalar işçi ücretlerinin artışı ve toplu sözleşmelerin dayanağı olarak muhasebenin elde ettiği verilerinden faydalanır (Kartal ve Atay, 2013: 27).

2.4. Muhasebe Mesleğinin Önemi

2.4.1. Muhasebe Mesleğinin İşletme Açısından Önemi

Toplumun çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak için işletmelere büyük görev düşmektedir. İşletmeler bu ihtiyaçları karşılamak için çeşitli hizmet ve mal üreten bir örgütlenmedir.

İşletmelerin bilançolarını, üretim aşamalarını veya pazarlama aşamalarını parasal anlamda değerlendirecek bir sisteme kesinlikle ihtiyaç olabilmektedir.

Peker'e (1988) göre günümüzde muhasebenin işletmeler için öneminin çok arttığı aşikârdır. İşletmelerin dinamik yapısında muhasebe, geleceğe dair planlarında destek olmak bunun yanında denetleme mekanizması olarak da yardımcı olabilmektedir. Yeni ekonomik ve teknolojik gelişmelerle işletmeler de daha geniş pazarlar bulunmaktadır. Fakat beraberinde güçlü rakiplerle mücadele etmek zorunda kalılabilmektedir. Durum böyle olunca işletmelerde işlevsel fonksiyonların boyutları genişlemektedir. Bu açıdan baktığımızda bahsedilen durumlar muhasebenin önemini daha da artırmış ve muhasebenin standartlarının geliştirilip yerleşmesini sağlamıştır. Ve işletmeler gelişip büyümek istiyorlarsa, muhasebe mesleğiyle beraber faaliyetlerini devam ettirmeleri gerekir (Peker'den [1998] aktaran Kurtcebe, 2008:26).

2.4.2. Muhasebe Mesleğinin Toplum Açısından Önemi

Muhasebe mesleğinin toplum açısından önemi büyüktür. Muhasebenin işletmelere katkısı sayesinde toplum da kalkınmaktadır. Muhasebe doğrudan ekonomik alanda önem arz etmektedir. Muhasebecilik mesleğinin öncelikli görevi işletmelerin vermekle yükümlü oldukları verginin hesaplanmasında ve ödenmesinde gerekli yükümlülüğü yapmaktır. Ülke ekonomisinin önemli bir gelir parçası olan vergiler ne kadar düzenli ve doğru bir şekilde toplanırsa ülke ve toplum daha da gelişip ilerleyecektir. Bunun için iyi eğitim almış, kendini geliştirmiş meslek mensuplarına ihtiyaç vardır.

Meslek mensuplarından beklenen, işini en güzel şekilde yaparak işletmeleri özellikle toplumu daha da ileriye götürmektir. Muhasebecilik mesleğinin icra ederken toplumun ahlaki ve etik kurallarını göz önünde bulundurmak şarttır. Ancak bu şekilde muhasebecilik mesleği toplumda benimsenir. Bu açıdan baktığımızda muhasebe mesleğinden beklentilere baktığımızda;

- Ekonomik sistemde kayıt ve şeffaflık,
- Vergi alacaklılarının tam tespiti,
- Sermaye gruplarında doğru ve açık bilgi aktarımı beklenmektedir (Kurtcebe, 2008:27).

2.5. Muhasebe Meslek Mensuplarının Nitelikleri

Günümüzde baktığımızda her mesleğin kendine göre bilgi, yetenek ve görgü kuralları vardır. Her mesleği talep eden kişilerde bir takım kişisel, nicel ve nitel yeteneklerin olması gerekir. Bu açıdan baktığımızda bu nitelikler hem kişisel olarak hem de mesleğin gelişimi açısından önem taşımaktadır (Kurtcebe, 2008:91). Muhasebe mesleğinin icrası için meslek mensuplarında bulunması gereken niteliklere bakacak olursak;

2.5.1. Kişisel Yetenek

İnsanlarda var olan yetenekler, eğitimle daha da kendini göstermektedir. Gerekli eğitim programlarıyla ve mesleğin icrasıyla ortaya çıkmaktadır. IFAC (1995), muhasebe meslek mensubunda olması gereken bazı kişisel yetenekleri şu şekilde sıralamaktadır:

2.5.1.1. Entelektüel Yetenek

Muhasebe meslek mensubuna karar alma ve problem çözme imkânı tanıyan entelektüel yetenekler şunlardır:

- Tetkik etme, araştırma yapma,
- Problemleri tanımlama,
- Kısıtlı kaynakların tanımlanması,
- Uyum ve değiştirme yeteneği,
- Problem çözümede muhasebeden yararlanma (Kurtcebe, 2008:91).

2.5.1.2. İletişim Yeteneği

Muhasebe mesleğinde işletmelerin ortak karar alma zorunluluğu olduğu durumlarda gerekli iletişimi sağlamaları gerekir. Bu iletişimi sağlarken aşağıda belirtilen iletişim yeteneklerinden yararlanabilirler:

- Grupla çalışma, liderlik etme, organize etme, motive etme,
- Değişik insanların kültürel açıdan iletişim içerisinde olmaları,
- Meslek icabı kabul edilebilir çözümler sunma (Kurtcebe, 2008:91).

2.5.1.3. Haberleşme Yeteneği

Muhasebe meslek mensuplarının doğru kararlar alabilmeleri, gerekli bilgi alış verişi yapabilmeleri için gerekli olan haberleşme yetenekleri şu şekildedir:

- Resmi ve gayri resmi görüşleri sunma, organize edebilme,
- Kişilerden, aktarılan bilgiyi organize edebilme ve kullanabilme (Kurtcebe, 2008:91).

2.5.2. Mesleki Bilgi

Muhasebe mesleğinde nitelik olarak gerekli teknik bilgiye sahip olmak önemlidir. Bu, kendini yenilemek ve muhasebe mesleğinin değerini arttıran bilgi için önemli bir koşuldur. Muhasebe mesleğinde teknik olarak ilerlemek için öncelikle yapılması gereken bir yükseköğretim kurumundan mezun olunması, daha sonra da bunun yükseköğretim programlarıyla geliştirilmesidir (Kurtcebe, 2008:94). IFAC'a (1995) göre muhasebe, meslek mensuplarında olması gereken mesleki bilgiyi aşağıdaki şekilde sınıflar:

2.5.2.1. Muhasebe Bilgisi

Bir muhasebe meslek mensubu başarılı olmak istiyorsa muhasebe bilgisi zorunludur. Muhasebe bilgisinin yeterli olması meslek mensuplarının kalifiyesi için önem arz etmektedir.

2.5.2.2. Genel Bilgi

Etkin olarak düşünen, kritik analizleri üstlenen ve iyi bir temele sahip olan muhasebeciler genel anlamda iyi bir eğitim temeliyle yetişmiş olmalıdırlar. Bu temel; daha geniş sosyal çevrelerde karar almayı, doğru karar vermeyi, mesleki yeteneğe sahip olmayı, farklı insan gruplarını etkilemeyi ve profesyonel büyüme sürecine katılmayı sağlamaktadır.

2.5.2.3. İşletme Bilgisi

Muhasebecinin tüm iş ve işlemleri yaptığı, çalışmalarını sürdürdüğü çevreyi kapsamaktadır. İşletmeler hakkında çok geniş bilgi sahibi olduğu bu çevrede gerekli olan bilgilere daha pratik ve hızlı bir şekilde ulaşabilmektedir.

2.5.2.4. Bilgi Teknolojisi

Günümüz dünyasında hızla gelişen teknolojinin gerisinde kalamayacak olan muhasebe, bilgi teknolojisiyle meslek mensubunun görevini önemli oranda etkilemiştir. Meslek mensubu, bu bilgi sistemine kuruluş aşamasından yönetim aşamasına kadar hâkim olmalı ve gerekli sorumluluğu üstlenmelidir (Kurtcebe, 2008:91).

2.5.3. Meslek Bilinci ve Profesyonel Değerler

Muhasebe meslek mensubunun ahlaki standarda ve profesyonel değerlere verdiği önem arttıkça mesleğini daha nitelikli yapmaktadır. Muhasebecilerin, mesleklerinin piyasada varlığını devam ettirebilmeleri için kamuoyuna sundukları hizmetleri en iyi şekilde icra etmeleri gerekmektedir. Bu açıdan bakacak olursak profesyonel değerler, muhasebeciyi meslek mensubu olarak göz önünde bulundurması gereken bir takım özellikler barındırır. Buna göre, aşağıdaki şekilde bu değerler sıralanabilir:

- Mesleki standartlara göre objektif bir şekilde yürütmek,
- Her zaman kamu yararı gözetmek,

- Gelişmeler karşısında sürekli dinamik olmak.

Yukarıda sıralanan özelliklere baktığımızda muhasebe mesleği mensubu kişilerin mesleki bilinç ve profesyonel değerlere sahip oldukça hem kendisine karşı hem de topluma karşı sorumluluklarını daha iyi yerine getirmiş olacakları aşikârdır (Kurtcebe, 2008:93).

2.6. Türkiye’de Muhasebe Eğitimi

Türkiye’de muhasebe eğitimi yükseköğretim kurumların yanında ortaöğretim ve mesleki eğitim kuruluşlarında verilmektedir. Türkiye’de muhasebe eğitiminin lise seviyesinde başladığı görülmektedir. Ortaöğretim seviyesinde muhasebe eğitiminin verildiği kurumlar: Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri, Çok Programlı Anadolu Liseleri, Halk Eğitim Merkezleri, Mesleki Eğitim Merkezleri ve Mesleki Açık Öğretim Liseleridir. Muhasebe eğitimi liselerde örgün eğitim verilirken; Halk Eğitim Merkezleri, Mesleki Eğitim Merkezleri ve Mesleki Açık Öğretim Liselerinde yaygın muhasebe eğitimi verilmektedir (Karlıkl, 2016:17).

2.6.1. Örgün Muhasebe Eğitimi

Muhasebe eğitiminin genel ve özel amaçları ortaöğretim düzeyi, lisans düzeyi, yüksek lisans düzeyi ve doktora düzeyi açısından baktığımızda aşağıdaki gibi gruplandırılabilir:

2.6.1.1. Ortaöğretimde Verilen Muhasebe Eğitimi

Muhasebe meslek mensubu yetiştirmek için verilen muhasebe eğitimi, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Ticaret Meslek Liselerinde yürütülmektedir. TÜRMOB (Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği) ve diğer kuruluşlarla eğitimde işbirliği yapılarak ülke genelinde başlatılan muhasebe sistemi öğretim programlarına anında yansıtılmış, alan öğretmenlerine hizmet içi kurslar verilerek yetiştirilmiş, mevcut derslere bilgisayar destekli muhasebe dersi eklenmiştir (Aydın, 2007:35).

Okullarda sektörün muhasebe ve finansman, bankacılık ve sigortacılık, büro yönetimi, pazarlama ve bilgisayar alanlarında çalışacak iletişim teknolojilerini verimli şekilde kullanabilen girişimcilik altyapısına sahip, sektörde iş yapabilecek nitelikleri olan insan gücü yetiştirilmesi planlanmaktadır. Ortaöğretimden mezun olan öğrenciler, isterlerse alanları ile ilgili işyerlerinde çalışabilecekleri gibi isterlerse de yükseköğretim kurumlarına devam edebilmektedir (Karlıklı, 2016:17).

2.6.1.2. Meslek Yüksekokullarında Verilen Muhasebe Eğitimi

Yüksekokullarda muhasebe eğitiminin amacına baktığımızda, muhasebeye meslek elemanı yetiştirme veya ilişkili olduğu bilim dallarında öğrencinin yetiştirilmesidir. Meslek yüksekokullarında muhasebe dersleri teori ve uygulamalı olarak verilmektedir. Günümüzde muhasebe alanında eğitim ve öğretim yapan meslek yüksekokullarında zorunlu ve seçmeli dersler olmak üzere iki grup ders verilmektedir. Bu okullarda eğitim süresi 2 yıldır.

Devlet ve vakıf üniversitelerine bağlı meslek yüksekokullarında ön lisans seviyesindeki muhasebe eğitimi verilmekte olup eğitimin süresi dört yarıyıl, toplamda iki yıl olarak gerçekleştirilmektedir (Karlıklı, 2016:17). “Bu okullarda verilen muhasebe eğitiminin genel amacı muhasebe sektörüne ara eleman sağlamaktır” (Aksakaloğlu, 2013:66).

2.6.1.3. Lisans Düzeyinde Verilen Muhasebe Eğitimi

Ülkemizde lisans kademesinde verilen muhasebe eğitimi üniversitelerin ilgili bölümlerinde verilmektedir. Öğrencilere muhasebe ile ilgili konularda verilen eğitim; teorik ve teknik muhasebe bilgisi, mesleki değer ve etik konularına ilişkin bilgiler içermekte olup bu bilgileri öğrencilere kazandırmak amaçlanmaktadır (Durak, 2009:45).

2.6.1.4. Lisansüstü Düzeyinde Verilen Muhasebe Eğitimi

Bu düzeyde verilen muhasebe eğitiminin amaçları içerisinde evrensel muhasebe bilimi doğrultusunda eleman yetiştirmektir. Bu amacı gerçekleştirmek için ise geleneksel eğitim metotları yerine, modern yöntemlere geçilmesi gerekmektedir. Dinamik bir ders ortamında

verilen muhasebe eğitimi daha verimli ve kalıcı olabilmektedir. Bu düzeyde verilen eğitimde öğrenci sayılarının az olması bir artı olarak görülürken bunu fırsata çevirmek için de ortam teknik donanım açısından olanaklı hale getirilmelidir (Aydın, 2007:39).

Doktora düzeyi dersleri İleri Düzeyde Araştırma Yöntemleri, Finansal Tablolar ve Analizi, Uluslararası Muhasebe Standartları, İleri Yönetim Muhasebesi, Türev Ürünler ve Finansal Risk Yönetimi, Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Analiz, Portföy Yatırımları Stratejisi, Maliyet Yönetimi derslerinden oluşmaktadır (Aksakaloğlu, 2013:66).

2.6.2. Yaygın Muhasebe Eğitimi

Ülkemizde yaygın muhasebe eğitimi veren kurumların başında TÜRMOB'a bağlı TESMER (Temel Eğitim ve Staj Merkezi) gelmektedir. Bunun yanı sıra sözel muhasebe eğitimi veren dershaneler ve kurslar bulunur. Bu grupta muhasebe eğitimi teori yerine uygulama ağırlıklıdır (Aydın, 2007:45).

Bozan'a (1997) göre internet üzerinden uzaktan eğitim çerçevesinde verilecek eğitimlerin geliştirilmesi yaygın muhasebe eğitiminde gerçekleştirilecek en önemli gelişme olacaktır. Bu durum iyi şekilde kurumsallaşmış eğitim kurumları, üniversiteler ve muhasebe şirketleri aracılığıyla gerçekleştirilebilmektedir (Bozan'dan [1997] aktaran Aksakaloğlu, 2013:68).

2.6.3. Muhasebe Eğitiminde Uzaktan Eğitim

İnternetin teori ve pratiği birleştirme özelliği muhasebe eğitimi açısından da çok önemli bir avantaj sağlamaktadır. Muhasebe eğitimi verilirken zaman çok daha verimli kullanılabilir. Sorunlara çözüm bulma, daha çok soru çözme fırsatı, uygulamadaki gelişmeleri anında takip edebilme ve kavramsal açıklamalar üzerinde daha çok durma açısından internet desteği önemlidir (Güney, 2003:59).

2.7. Dünyada Muhasebe Eğitimi

Muhasebe mesleği gelişmiş ülkelerde doktorluk, avukatlık meslekleri kadar önem arz etmektedir. Bu ülkelerde yetkili makamlarca kabul edilen önemli derecede örgütlenmeler kurulmuştur. Dünyadaki birçok ülke kaliteli meslek mensubu yetiştirmek için adayları çeşitli aşamalardan geçirirler.

2.7.1. Amerika’da

Amerika’da Kamu Muhasebecisi olarak, meslek adayının mesleğe girmek için başvurduğu eyaletin yasalarında söz edilen öğrenim düzeyine sahip olmaları gerekmektedir. Başvurudan sonra senede 2 defa yapılan ve teknik bilginin ölçülmesi amacıyla yeterlilik sınavında başarılı olmaları gerekmektedir. Sınavı geçen aday stajyerliğe başlamaktadır. Stajdan sonra Kamu Muhasebecisi olarak göreve başlamaktadır.

2.7.2. Japonya’da

Japonya’da Amerika’ya benzer bir uygulama görülmektedir. İki aşamalı bir sınavdan sonra “Yardımcı Yeminli Kamu Muhasebecisi” unvanını alırlar. Bu unvanla 2 yıl çalıştıktan ve üçüncü aşama sınavı da başardıktan sonra “Yeminli Kamu Muhasebecisi” unvanını alırlar (Aksakaloğlu, 2013:15).

2.7.3. İngiltere’de

İngiltere’de muhasebe eğitiminin kontrolü mesleki kuruluşlar tarafından yapılmaktadır. Mesleki kuruluşların etkililiğine bakarsak muhasebe eğitimi gerekli becerileri verememektedir. Mesleki kuruluşlar durumun düzeltilmesi için gerekli reformlar için çağrıda bulunmasına rağmen mevcut düzen buna izin vermemektedir. Lisans eğitimi belirli bir düzeyde kalırken lisansüstü eğitim üniversitelerde verilmektedir (Coşgun, 2013:66).

Dünyada muhasebe eğitimi ile ilgili yapılan çalışmaların; Uluslararası Muhasebeye Yön Veren Kuruluşlar, IFAC’ın bünyesinde belirlemiş olan Uluslararası Muhasebe Eğitimi

Standartları, Amerika Muhasebeciler Birliği ve Avrupa Birliği tarafından şekillendirildiği görölmektedir. “Bu düzenlemeler çerçevesinde birçok üniversite, beklentinin hangi düzey eğitimle gerçekleşeceğini belirleyip ders programlarını ve ders içeriklerini gözden geçirerek bir standart sağlamaya çalışmıştır” (Zaif ve Ayanoğlu, 2007: 115-136). Bu düzenlemelere baktığımızda;

2.8. Muhasebe Eğitime Yön Veren Uluslararası Kuruluşlar

Dünyada ölkeler arasında muhasebe uygulamaları arasında birçok farklılık vardır. Oluşan farklılıkların sebeplerine baktığımızda sosyo-kültürel sebepler, ekonomik ve politik sebepler gösterilebilir. Ancak küresel ekonomik entegrasyon uluslararası standartlara uyma zorunluluğu getirmiştir. Bu açıdan baktığımızda muhasebe eğitimcileri yaşanan gelişmeleri dinamik bir yapıda takip edip müfredata yansıtmaları ihtiyacını doğurmuştur. Global muhasebe eğitimi için aşağıda belirttiğimiz kuruluşların çalışmaları önem arz etmektedir.

2.8.1. IFAC (International Federation Of Accountants-Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu)

IFAC 1977 yılında kurulmuş uluslararası bir kuruluştur. Muhasebe eğitimi sorunlarıyla ilgilenen ve bünyesinde 125 ölkeden toplam 2.5 milyon muhasebeciyi barındırır. Misyon olarak kamu faydası için muhasebe mesleğini dünya çapında yüksek kalitede hizmet sunulmasını sağlamaktır. IFAC eğitim standartlarının amacı tecrübeli, kendini sürekli güncelleyen eğitimciler yetiştirmektir.

2.8.2. IAAER (International Association For Accounting Education & Research-Uluslararası Muhasebe Eğitimi ve Araştırmaları Derneği)

IAAER’in amacı muhasebe eğitimini dünya çapında en iyi seviyeye ulaştırmak ve kabul edilmiş muhasebe standartlarını korunması ve geliştirilmesi. Aynı zamanda sponsorlarla işbirliği yapılarak muhasebe ve eğitim standartlarındaki gelişmeleri araştırma projeleri ile avantaja dönüştürmek.

2.8.3. UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development – Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı)

1999 yılında muhasebecilik eğitimiyle ilgili ve meslek mensuplarının taşınması gereken özellikleriyle ilgili bir dizi çalışma yapmıştır. Çalışmanın amacı dünya çapında bir müfredat oluşturmaktır. Bu ders programı karşılıklı tanıma, işveren ve eğitimcileri yabancı öğrencilerle karşılaştırma şansı ve meslek mensupları için serbest dolaşma imkânı sunacaktır.

2.8.4. IAESB (The International Accounting Education Standards Board-Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu)

Bu kurulun amacı uzman muhasebecilerin yetişmesi için kapsamlı, etkili ve kaliteli standartlar oluşturmak. Eğitim programlarının bu standartlara uygun olması hiç kuşkusuz profesyonel muhasebecilerin yetişmesini sağlayacaktır. IAESB bu amaçlarına ulaşmak için aşağıdaki standartları oluşturmuştur (Coşgun, 2013:33-40).

2.8.4.1. IES (International Education Standards-Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları)

Bu standartlar çerçevesinde muhasebe eğitiminden beklenenler yönünden var olan eksiklikleri gidermek ve kaliteyi yükseltmek amacıyla çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmaların ilham kaynağı ise uygulamacılar ile eğitimciler arasında ortaya çıkan uyumsuzluklardır. Bu standartlarda verilmek istenen muhasebe eğitiminden anlaşılan bireylerin gelecekte meslek mensubu olmaları ve meslek kuruluşlarında kabul edilmeleri için oluşturulan bir dizi eğitim programlarıdır. Oluşturulan bu eğitim programları ortaöğretim ve lisans kademelerinden mezun olan öğrencilerin gerekli mesleki donanıma sahip olmaları için verilen eğitimlerdir (Zaif ve Ayanoğlu, 2007: 115-135).

Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları, muhasebe eğitimini belirli standartlara dönüştürerek bir dizi içerik oluşturma ve bu içerik oluşturma süreçlerinden sonra uluslararası ortamlarda uygulanmasını amaçlamaktadır. Oluşturulan bu standartlarda amaç, yerel uygulama alanlarında referans elde etmektir (Öncü ve Aktaş, 2004:5).

Öncü ve Aktaş'a (2004:5) göre Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarına baktığımızda; Muhasebe Mesleği Eğitimine Giriş Gereklere Standardı, Muhasebe Meslek Eğitimi Programlarının İçeriği, Mesleki Beceriler Standardı, Etik, Mesleki Değerler ve Tutum Standardı, Uygulama Deneyimi Gereklere Standardı ve Yetkinliğin Değerlendirilmesi ve Mesleki Yeterlilik Standardı şeklinde verilmektedir (Öncü ve Aktaş'tan [2004] aktaran Durak, 2009:60).

Komite, muhasebe eğitime yönelik altı standart getirmiştir. Yedinci Standart ise taslak halindedir. Aşağıda bu standartlara baktığımızda;

2.8.4.1.1. Muhasebe Mesleği Eğitimine Giriş Gereklere Standardı (IES: 1)

Bu standartta amaçlanan; meslek tecrübesi için ve mesleki muhasebe eğitimi için gerekli şartları taşımaları, bunların yanı sıra yeterliliklerini ortaya çıkarmaktır. Meslek adayları verilen meslek eğitimini ortaöğretim, ön lisans, lisans veya lisans sonrası şeklinde alabilirler (Durak, 2009:59).

2.8.4.1.2. Muhasebe Meslek Eğitimi Programlarının İçeriği (IES: 2)

Bu standartta belirtilen amaçların ilki muhasebe meslek mensuplarına ileri derecede bilgi ve beceri kazandırmaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için verilen eğitim programlarına katılmaya hak kazanan meslek mensuplarına eğitimin içerikleri değiştirilerek uygulamaktadır. Verilen uzman muhasebe programları, en az iki yıllık bir süreci kapsamasının yanında yoğun bir şekilde öğrencilere aktarmaktadır. Bu şekilde verilen bir eğitimde adaylar mesleki bilimsel yeterliliği kazanabilirler (Zaif ve Ayanoğlu, 2007:124).

Üye kuruluşlara katılmak isteyen adaylar ileri derecede muhasebe meslek bilgisine sahip olmalılar. Çünkü her geçen gün daha da karmaşık bir hal alan ve sürekli değişen bir ortamda tutunmaları gerekmektedir. Bu durum IFAC'ın bu standardındaki amacını oluşturmaktadır (Öncü ve Aktaş, 2004:6).

2.8.4.1.3. Mesleki Beceriler Standardı (IES: 3)

Bu standarttaki hedef, adaylarda var olan yetenek ve becerileri ortaya çıkarmak ve bunları geliştirmektir. Muhasebe meslek mensuplarından beklenen yalnızca var olan bilgilere sahip olmanın yanında bu bilgi birikimini kullanarak yorumlama, analiz etme, bilgileri kullanma gibi mesleki becerilere de sahip olmalarını sağlamaktır.

Bu standartta entelektüel beceri, kişisel beceri, teknik ve fonksiyonel beceri, iletişim becerisi ve örgütsel beceri içerisinde farklı ifade etme konuları yer almaktadır. Örneğin, karar alma - entelektüel, olaylar arası bağlantı kurma - teknik ve fonksiyonel, mesleki ahlak - kişisel, okuma yazma, iletişim ve liderlik gibi beceriler - örgütsel beceriyi ifade etmektedir (Zaif ve Ayanoglu, 2007:124).

2.8.4.1.4. Etik, Mesleki Değerler ve Tutum Standardı (IES: 4)

IFAC'ın dördüncü standardında mesleğin gerektirdiği ahlaki kurallara değinilmiştir. Çünkü iyi bir meslek mensubu olabilmek için mesleki ahlaki kuralları iyi bilmek ve uygulamak gerekmektedir. Bu standartta bu mesleki, ahlaki ve mesleki değerleri kazandırılmak hedeflenmektedir. Bu hedefi gerçekleştirmek için muhasebenin kavramlarından olan sosyal sorumluluk kavramının davranış şekli öğrenciye kazandırılırsa yerine gelmiş olacaktır.

Mesleki değerlerin kazandırılması için dürüstlük, bağımsızlık, sosyal sorumluluk gibi birbiriyle ilişkili olan ahlaki kuralların olması gerekir. Bunlara sahip bir meslek mensubu vereceği kararlarda kesinlikle toplumun yararını gözetmelidir (Zaif ve Ayanoglu, 2007:125).

2.8.4.1.5. Uygulama Deneyimi Gereklere Standardı (IES: 5)

Bu standardın hedefi, adayların kazandığı mesleki bilgilerin yanında bu bilgileri kullanabileceği alanlarda tecrübe kazanmaktır. Uzman bir meslek mensubu olabilmek için mutlaka uygulama eğitiminden geçmek gerekmektedir. Adaylar bu tecrübeyi kazanmak için de belirli bir süre staj eğitiminden geçmektedirler (Durak, 2009:61).

2.8.4.1.6. Yetkinliğin Değerlendirilmesi ve Mesleki Yeterlilik Standardı (IES: 6)

IES 6' da amaçlanan, hedeflenen bilgi düzeyinin yanında geniş kapsamlı becerilerin de ölçülmesidir. Bu açıdan aday meslek mensupları, bilginin farklı kaynaklardan elde edilmesi yollarıyla problem çözme becerisine ulaşmaları ve bunları sınama IES:6'nın en önemli olan bölümlerini kapsamaktadır (Öncü ve Aktaş, 2004:7).

2.8.4.1.7. Mesleki Yeterliliğin Sürekli Geliştirilmesi ve Yaşam Boyu Öğrenme Standart Taslağı (IES: 7)

Bu standartta amaçlanan, yeterlilik sınavlarıyla adaylarda var olan bilgilerin güncelliğinin korunması ve sürdürülmesidir (Zaif ve Ayanoğlu, 2007:125). Adaylar muhasebe meslek sınavını geçtikten sonra eğitimle elde edilen bilgi ve becerileri korumaları, sürekli değişim halinde olan, dinamik bir süreç olan mesleğe uyum sağlamaları gerekmektedir. Bu açıdan baktığımızda meslek mensubu adaylar yaşam boyu öğrenmek ve sürekli kendini geliştirmek zorundadır (Durak, 2009:62).

2.9. Avrupa Birliği Ülkelerinde Muhasebe Eğitimi

Avrupa Birliği'ne üye olan ülkelerde verilen muhasebe eğitimi iki şekilde incelenebilir. Bunlar, programların ve eğitim içeriklerinin değerlendirilmesi olarak söylenebilir. Ortaöğretimden sonra lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitimi 3-4 yılı kapsamaktadır. Bu eğitimde toplamda 120-150 kredi ders verilmektedir (Durak, 2009:62).

Bunun yanı sıra verilen muhasebe eğitiminin içeriğinde hem okutulan derslerde hem de kullanılan yöntem ve araçlarda farklılıklar olduğu görülmektedir. Üye ülkelerinde verilen muhasebe eğitiminin temel amacı öğrenmeyi öğretmektir (Durak, 2009:62). Verilen muhasebe eğitiminde öğrenciler süreçte aktif bir rol almaktadırlar. Dersler işlenirken olabildiğince görsellikten yararlanılarak verilen eğitimin daha somut bir hale getirilmesi sağlanmaktadır.

Avrupa'da ortaya çıkan gelişmeler literatüre başka kavramların da girmesini sağlamıştır. Daha çok muhasebenin yönetim alanında ele alınan bu kavramlar toplam kalite yönetimi, transfer fiyatlandırma, tam zamanında üretim gibi kavramlardır (Durak, 2009:62).

2.9.2. Fransa’da

Fransa’da mesleğe girebilmek için 3 aşamalı sınavın aşılması gerekmektedir. Bu sınavlar aşıldıktan sonra 2 yıl uzman muhasebeci yanında olmak üzere toplam 3 yıl uygulama eğitimi verilir. Son aşamada tez hazırlanması gerekmektedir (Aksakaloğlu, 2013:15).

2.9.2. Almanya’da

Almanya Avrupa Birliği ülkeleri arasında mesleki ve teknik eğitimi konusunda önde gelen ülkedir. Almaya’da muhasebe eğitimi genellikle yasal düzenlemelere tabidir. Diğer ülkeler nazaran Almaya’da muhasebe eğitimi köklü bir geçmişe sahiptir. Muhasebe eğitiminde bütünlük bir programa sahiptir. Programlarda matematik, istatistik, bilgi teknolojileri yeterince temsil edilmektedir (Coşgun, 2013:66).

2.10. AAA (Amerika Muhasebeciler Birliği - American Accounting Association)

İş alanındaki hızlı değişimden dolayı muhasebe eğitiminde verilen ders programları ayak uyduramamaktadır. Bu durum, muhasebe eğitimcileri ile uygulayıcıları arasında süregelen bir tartışmaya neden olmaktadır. Amerika’da muhasebe eğitimi sırasında uygulayıcıların en çok şikâyet ettiği noktalardan bir tanesi kuralların ve tekniklerin daha tam öğretilmeden hızlı bir değişimin olması ve öğrenmeyi aksatıp geçici bilgilerin kazandırılmasına sebep olmasıdır (AECC, 1999: 3).

Bu gelişmeler üzerine Bedford Raporu ve 1989 yılında 8 büyük denetim şirketi (And Selis, Ernest & Young, Author & Anderson, Deloitte Haskinsand Selis, Arthur Young, Price Waterhouse gibi muhasebe ve denetim şirketleri) “Eğitime Bakış: Muhasebe Mesleğinde Başarı İçin Yapılabilecekler" başlıklı bir çalışma yayınlanmışlar.

Amerika Muhasebeciler Birliğine bağlı olarak çeşitli çalışma ve yayınlar sonucunda AECC kurulmuştur. Bu komisyon, muhasebe eğitimindeki eksiklikleri belirleyip lisan düzeyinde verilecek eğitimin hedef, içerik ve yapı başlıklarını belirlemiştir. Bunların yanı sıra muhasebe eğitimin güncelliğini sağlamak, diğer amaçları içerisinde yer almaktadır (Zaif ve Ayanoglu, 2007:125).

Genel anlamda baktığımızda, muhasebe eğitiminde verilen ilke ve kavramların iyi bir şekilde kavranması için geleneksel muhasebe eğitimi ile bilgisayarlı eğitim sistemleri bir arada aktarmalıdır. Bunların yanında ders programları oluşturulurken öğrencilerin problem çözme ve analiz yeteneklerini geliştirecek beceriler kazandırılmalıdır.

Muhasebe Eğitimi Değişim Komisyonu tarafından sunulan raporda, genel başlıklar şeklinde ders programı verilmiştir. Sunulan ders program 3 başlık şeklinde ele alınmıştır. Bu başlıklar, İhtisas Muhasebesi Eğitimi, Genel Eğitim ve Genel Muhasebe Eğitimidir (Zaif ve Ayanoğlu, 2007:125).

2.11. Muhasebe Eğitimine Bakış

Eğitim, bireylerde arzu edilen, istendik davranış değiştirme sürecidir. Muhasebe eğitimi, bireylere muhasebeyle ilgili altyapının kazandırılması ve muhasebe sürecinin her aşamasının kayıt ve takibi için gerekli olan yeterliliklerin kazandırılmasını kapsayan bir dizi eğitim faaliyetini kapsar (Karlıkl, 2016:17).

Muhasebe eğitimini üç aşamalı olarak sınıflandırabiliriz. Muhasebe eğitimi öncesi eğitim, muhasebe mesleği öncesi muhasebe eğitimi ve meslek içi eğitimi (Aydın, 2007:18). Muhasebe eğitiminin dış müşterisi olan uygulayıcılar da eğitim sürecinin önemli bir dengesidir. Bu eğitim sürecinden çıkan her öğrenci meslek sahibi olmayabilir. Fakat hesaba katıldığında uygulayıcıların eğitim sürecindeki rolü minimum ölçüde azalabilir. Uygulayıcıların istenen katkıyı sağlayabilmeleri için iş başında öğrenme anlayışını terk etmeleri gerekmektedir (Aydın, 2007:18).

Muhasebe eğitiminde şekil bakımından eğitim sürecinin taşınması gereken özellikler, eğitim öğretim faaliyetlerinin teorik ve uygulamalı olarak ne şekilde koordine edilip planlanacağını, eğitimcilerin taşınması gereken özellikler gibi konular sürekli olarak değişik yönlerden ele almaktadır. Günümüzde muhasebe mesleğine olan beklentilerin değişmesiyle birlikte muhasebe eğitiminin de şekil ve içerik olarak değişmesi kaçınılmazdır. Özellikle ulusal düzeyde TFRS'nin muhasebe uygulamalarına aşamalı olarak yansması muhasebe eğitimindeki değişimi de beraberinde getirmektedir (Karlıkl, 2016:17).

Zaif ve Karapınar'a (2002) göre eğitim, öğretme ve öğrenmenin birer sonucudur. Yapılan öğrenme belirli bir plan ve amaca göre yönelik yapılır ve öğrenme bir etkileşim

sonucu ortaya çıkmaktadır. Eğitim ve öğrenme iç içe olduğundan herhangi birinde ortaya çıkan eksiklikler, aksamalar eğitim ve öğretimin yarıda kalmasına neden olabilmektedir. Başarılı bir muhasebe eğitimi gerçekleştirilmek isteniyorsa öğrenme ve öğretme süreçleri içerisinde, teorik bilgilerin yanında öğrencilere verilen bilgilerin pratikte ortaya çıkartılması beklenir (Zaif ve Karapınar'dan [2002] aktaran Durak, 2009:30).

2.12. Muhasebe Eğitiminin Önemi ve Hedefleri

Muhasebe mesleğinin önemi gerek bizim toplumumuzda gerekse diğer toplumlarda her geçen gün artmaktadır. Toplumlarda her geçen gün yaşanan değişime muhasebenin kayıtsız kalması mümkün değil. Kalmış ve Yılmaz'a (2006) göre dünya küresel pazar ekonomisine kaydıkça profesyonel muhasebeciler, işletmelerin ve örgütlerin içinde faaliyet gösterdikleri koşulları öğrenmelerine yönelik geniş bir küresel açıdan bakmaları gerekir. Bunun yanı sıra muhasebecilerin üzerine düşen sorumluluklarını yerine getirebilmesi muhasebecilerin gerekli donanıma ve alt yapıya sahip olmalarıyla mümkündür. Uzman bir muhasebecinin taşıması gereken özelliklere baktığımızda; teknik muhasebe bilgisi ve becerileri, danışman, mali analist, iletişimci, müzakereci ve yönetici gibi becerilere de sahip olmaları beklenir (Kalmış ve Yılmaz'dan [2006] aktaran Aydın, 2007:24).

2.13. Muhasebe Eğitiminden Beklentiler

Muhasebe uygulamacıları muhasebe elemanlarına ihtiyaç duymaktadırlar. Muhasebe elemanlarını seçme sırasında en önemli belirleyici rol, aldıkları eğitimidir. Bu konuda yeterli eğitimi almış olanlar hem uygulamacıların iş yükünü hafifletecekler hem de iş bulma konusunda daha avantajlı olacaklardır. Muhasebenin sadece izleme ve belirlenme görevi yoktur aynı zamanda ilgili paydaşlara yönelik bilgiler üretmesi ve sonuç hazırlanması beklenir. Muhasebecilerin, ticari belgelerin düzenlenmesi, dosyalanması ve saklanması gibi konularda tecrübeli olmaları beklenmektedir (Aydın, 2007:30).

Günümüzde teknoloji kullanımının da yaygınlaşması ve muhasebe mesleğinin içerisindeki etkinliğini artırması, yapılan işlerin daha hızlı bir şekilde sonuçlandırmasını sağlamaktadır. Sadece teknolojinin kolaylaştırıcı etkisi yetmediğinden, bu işi yapan kişilerin

gerekli donanıma sahip olmaları gerekir bu da ancak iyi bir eğitimle mümkün olabilmektedir (Aksakaloğlu, 2013:61).

Muhasebe eğitimi verilirken geleceğin meslek mensuplarına mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve yeteneklerin kazandırılması gerekir. Bütün bunların kazandırılması için raporlama yapısı, muhasebe standartları, finansman, risk yönetimi, vergi, iç kontrol, denetim, maliyet ve yönetim muhasebesi, finansal muhasebe, bütçeleme vb. derslere programlarda mutlaka yer verilmesi gerekmektedir (Karasioğlu ve Duman, 2011:165- 180).

2.14. Muhasebe Eğitiminin Yapısı

Muhasebe eğitiminde amaç öğrencilerine muhasebe mesleği ile ilgili bilgi, beceri ve mesleki değerleri aktarmaktır. Bu amaçları gerçekleştirmek için geleneksel yaklaşımın ötesinde yenilikçi bir yaklaşımla belirli ilke ve kurallar öğretilmelidir. Muhasebe eğitiminin yapısı, bize amaçlanan eğitimin hangi aşamada verilmesi konusunda yardımcı olmaktadır. Muhasebe eğitimini yapısını üç ana başlıkta toplayabiliriz;

2.14.1. Genel Eğitim

Muhasebe eğitimini tercih edecek öğrenciler hukuk, iktisat, işletme, matematik, istatistik derslerini almaları gerekmektedir. Çünkü öğrencilerde zihinsel gelişim, karşılaşılan problemleri çözme ve olayları analiz etme yeteneklerinin kazandırılması gerekir. Genel eğitim öğrencilerde iletişim yeteneği, araştırma kapasitesi, eleştirel düşünmeyi, okuma, konuşma, dinleme ve rakamsal değerleri anlama becerilerini kazandıracak yapıda olmalıdır. Bunların yanında genel eğitimde müzik, sanat ve edebiyat gibi diğer disiplinlere ait derslerin de olması gerekir.

2.14.2. Genel Muhasebe Eğitimi

Bu dönemde öğrencilere muhasebe bilgisi, muhasebe tekniğinin kazandırılması, teknik ve bilgilerin ne işe yaradığı aktarılır. Ayrıca programlarda mantıksal bağlantılar kurma, sosyal sorumluluklara hassasiyet, liderlik ve yaratıcı düşünme gibi becerilerin kazandırılması

hedeflenmektedir. Bu hedef kapsamında öğrencilere bilgi teknolojisi ve teknik muhasebe bilgisi, işletme bilgisi ve meslek ahlakına yönelik olarak bilgi verilmelidir.

2.14.3. Uzmanlık Muhasebesi Eğitimi

Yüksek lisans eğitimi seviyesinde öğrencilere ileri muhasebe eğitimi, özellikle teorik bilgilerin yanında uygulamalı eğitimin verildiği, uygulama aşamasında çıkan aksaklıklara çözümlerin üretildiği, muhasebe biliminin gelişmesini sağlayacak eğitim ve ayrıca yaşanan gelişmeler karşısında muhasebe eğitiminin neleri kat etmesi gerektiği ile ilgili konularının verildiği dönemdir (Daştan, 2005:60-65).

2.15. Muhasebe Eğitimi Etkileyen Faktörler

Ekonomi dünyasındaki değişim ve gelişmelerden muhasebe de doğrudan etkilenmektedir. Teknolojinin her geçen gün geliştiği günümüzde tüm dünyada tek bir muhasebe standardının oluşması zorunluluk haline gelmiştir. Bu açıdan baktığımızda muhasebe eğitimi etkileyen birçok faktörün olduğunu söyleyebiliriz. Bu faktörlere baktığımızda;

2.15.1. Ekonomik Gelişmeler

Ekonomide yaşanan gelişmeler işletmelerin güvenilir ve kaliteli bilgiye ihtiyaçlarını arttırmıştır. Finansal bilgiler muhasebenin tekelinde olduğundan bu bilgileri üreten bireylerin kalifiyeli eleman olmaları önem arz etmektedir. Yaşanan ekonomik gelişmeler ile verilen muhasebe eğitimi arasındaki ilişki çerçevesinde baktığımızda eğitimi veren öğreticilerin muhasebe eğitiminde dinamik bir bilginin öğrencilere aktarılması için bu gelişmeleri yakından takip etmeleri önem arz etmektedir. Bu açıdan baktığımızda muhasebe eğitimi alan öğrenciler üzerinde negatif yönde yansımaları olmaması için ve öğrencilerin gelecekteki iş yaşamlarında öğrendikleri bilgileri uygulama alanı bulmaları açısından önemlidir (Karasioğlu ve Duman, 2011:165-180).

2.15.2. Teknolojik Gelişmeler

Yaşanan teknolojik gelişmeler muhasebe işlemlerinin daha hızlı bir şekilde yapılmasını sağladığından ve iş yükünü hafifletmesi açısından önem taşımaktadır. Aynı zamanda ticari işlemlerde bilgilerin depolanması ve ilgililere sunulması yönünden bir standarda kavuşturulmuştur. Verilen muhasebe eğitiminde öğrencilerin aldıkları bilgileri analiz etmeleri, yorumlamaları ve biçimlendirmeleri, bilgiye istenildiği anda ulaşılabilirliği ve bilgiyi paylaşılabilirliği açısından da büyük kolaylık sağlamaktadır. Eğitimin sınıf ortamından çıkıp sanal ortama taşınması bilgiye ulaşılması açısından zaman kavramını ortadan kaldırmıştır. Bu yönüyle verilen eğitimin kalitesi ve verimliliğini artırması açısından önemli bir etkidir (Karasioğlu ve Duman, 2011:165-180).

2.15.3. Yönetim Faktörü

Üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminde yönetim faktörünün farklı boyutlarda etkisinin olduğunu söylenebilir. Bu boyutlara baktığımızda öğretmenlerin liyakat ve deneyim konusunda yeterli mesleki eğitime ve tecrübeye sahip olmaları, verimli bir eğitim için uygun fiziksel ortam ve ders materyallerin sağlanması, öğrencilere iyi bir danışmanlık verilerek gelecekle ilgili hedef ortaya koymaları ve benimsemelerini sağlamaktır. Bunun yanında sanayi ile işbirliği yapılarak öğrencilerin mezun olduktan sonra gerekli planlamalarla istihdam edilmeleri konusunda yönlendirilmeleri sağlanmalıdır (Karasioğlu ve Duman, 2011:165-180).

2.15.4. Öğretim Elemanı

Muhasebe dersine karşı oluşan korku ve fobilerin sebepleri içerisinde; öğretmenlerin sergilemiş oldukları tutum ve davranışlar, öğretim elemanlarının ders anlatım biçimi, şivesi, öğrencilere yaklaşımı, konuşması ve kullanmış olduğu yöntem-teknikler öğrencilere itici gelerek öğrencilerde derse karşı olumsuz tutuma veya fobiye dönüşebilmektedir. Bunların yanında öğretim elemanlarının muhasebe dersini öğrenciler açısından zor ve sıkıcı olmaktan kurtarmak için çabalamamaları da muhasebe dersine karşı fobi oluşmasında etkilidir (Öztop ve Toptaş, 2017:164).

Verilen muhasebe eğitiminin sıkıcı olmaktan çıkıp daha verimli ve keyifli olabilmesi için klasik eğitim anlayışından uzaklaşılmalıdır (Yılmaz, 2001:18). Öğrencilere somut bilgiler kazandırılmak isteniyorsa kuramsal bilgileri kısa tutup uygulama ağırlıklı eğitim verilmelidir. Öğreticilerin derse başlamadan önce öğrencileri güdüleyerek derse hazır hale getirmeleri önemlidir. Öğrenci güdülenerek ders işlendiğinde, istenilen hedefleri aktarmak hem daha kolay olabilmekte hem de daha verimli olabilmektedir. Ders işlendikten sonra soru cevap tekniğiyle konu pekiştirilmelidir. Anlatılmak istenen konunun kalıcılığını sağlamak için benzetmelerden faydalanılabilir. Öğreticiler dersleri işlerken teknolojiden faydalanmaları eğitiminin kalitesini daha da arttıracaktır. Muhasebe dersleri sınıf ortamından çıkarıp sanal ortama taşınmaları öğrencilerin tam zamanlı bilgiye ulaşmaları açısından ve eğitimin kalitesi açısından önemli bir faktördür (Karasioğlu ve Duman, 2011:165-180).

2.15.5. Öğrenci Faktörü

Öğrencilere verilen muhasebe eğitiminin ne kadar kaliteli olduğu, uygulama alanlarında kendini gösterebilmektedir. Çünkü öğrenciler, iş hayatına atıldıklarında başarıyı yakalamaları ile verilen eğitimin kalitesi ortaya çıkacaktır.

Öğrencilerin aldıkları eğitim sırasında hem çevresel faktörlerin hem de kişisel yeteneklerin etkisi göz ardı edilemez. Bunların yanında fiziksel alt yapıların (barınma vb.) ve ihtiyaçların karşılanması, öğrencilerin öğrenme sırasında motivasyonlarını yüksek tutarak böylece kendilerini öğrenmeye verilmesine yardımcı olmaktadır (Karasioğlu ve Duman, 2011:165-180).

Öğrenciler kendi düşüncelerinden, müfredattan veya olumsuz deneyimlerden kaynaklanan sebeplerden dolayı muhasebe dersine karşı fobi oluşturabilirler. Muhasebe dersi fobisinin varlığı; öğrencilerin bilgiler arasında organizasyon yapmasını, problemleri tanımlamasını ve çözümlemesinin önüne geçmektedir. Oluşan fobi, öğrencilerde güven eksikliği ve derse karşı ilginin azalması gibi gözlenmesi muhtemel durumlar ortaya çıkar. Öğrenci fobiyle baş etme yeterliliğine sahip değerse daha derin duygusal ve patolojik sonuçlara sebebiyet verebilir. Bunların yanında motivasyon ekliği öğrencilerin diğer derslere yönelik de olumsuz tutum ve tepkiler sergilenmesi muhtemeldir (Taşdemir, 2017:3).

Verilen muhasebe eğitimi sırasında öncelikli amaç, öğrencileri tek tip yetiştirme yerine yeniliklere açık yaşam boyu öğrenme felsefesiyle yetiştirmektir (Kaylan, 2008:45). Öğrencilere verilen kaliteli muhasebe eğitimi öğrencinin gelecekle ilgili plan kurmada

kafasında belirsizliklerin ortadan kalkması açısından önemlidir. Öğrenci kariyer basamaklarını iyi belirlediğinde hem muhasebe eğitimini hem de muhasebe mesleğinin kalitesini arttıracaktır. Kaliteli eğitimin yanında muhasebe dersi fobisinin oluşmasını önlemeye yönelik yapılacak araştırmalar hem öğrencilerin kalifiye durumları hem de tüm paydaşları dolaylı veya doğrudan etkilemesi açısından faydalı olacaktır (Kaasioğlu ve Duman, 2011:165-180).

Karadeniz Teknik Üniversitesinde yapılan powerpoint ve klasik usulde muhasebe eğitimi alan öğrenciler arasındaki farklılıkların tespitine yönelik yapılan araştırmada muhasebe derslerinde powerpoint kullanmanın öğrencilerin algıları, ilgileri ve yargıları arasında farklılıklar olup olmayacağı tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda muhasebe dersinde powerpoint ile ders gören öğrencilerin klasik anlayışla ders gören öğrencilere göre daha başarılı oldukları gözlemlenmiştir. Aynı zamanda powerpoint ile ders gören öğrencilerin klasik eğitimle ders gören öğrencilere göre daha fazla muhasebe dersine ilgi duydukları tespit edilmiştir (Çankaya, 2009:48).

Muhasebe bölümü öğrencilerinin beklentileri ve motivasyonları üzerine yapılan bir çalışmada öğrencilerin tercih yapmadan önce muhasebe bölümü ve dersleri hakkında önceden bilgi topladıkları bu bilgiler doğrultusunda tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır (Dağdeviren vd., 2016:497).

Erzincan üniversitesi hukuk fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin muhasebe dersine ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla yapılan çalışmada öğrencilerin muhasebe dersinde almış oldukları notların beklentilerinin aşağısında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu muhasebe dersini sıkıcı buldukları ve dersin zor olduğu söyledikleri gözlemlenmiştir (Dağdeviren vd., 2016:497).

Bir başka çalışmada anabilim dalları derslerinin anlatılma şekli ve öğrenciler tarafından algılanma düzeyleri, dersi veren ve alan kişilerin yetenek, ilgi ve istek düzeyleriyle doğru orantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Yardımcıoğlu, 2008:117-137).

Selçuk Üniversitesi meslek yüksekokullarında muhasebe eğitimi alan öğrenciler üzerinde yapılan araştırmada cinsiyete göre muhasebe derslerinden yeterince tatmin olmadıkları ancak bölüme göre tatmin düzeyi bakımından anlamlı bir fark bulunmuştur (Yardımcıoğlu ve Büyükşalvarcı, 2007:173-178).

2012 yılında yapılan bir çalışmada muhasebe dersini hiç almayan öğrenciler ile daha önce bu dersi alan öğrencileri karşılaştıran istatistiki bir çalışmada öğrencilerin dersi almadan

önce derse karşı ilgisiz oldukları, muhasebe dersini aldıktan sonra ise derse karşı algılamaları daha olumlu olduğu görülmüştür (Kızıl vd., 2015:134).

2011 yılında yapılan başka bir çalışmada öğrencilerin dersleri anlaması ve derslerin verimli geçmesinde öğretim elemanlarının donanımlı, tecrübeli olmalarının önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Derslerin işlenmesinde öğretim elemanlarının görsellikten yararlanmaları öğrencilerin daha verimli bir şekilde dersi anlamalarına yardımcı olacaktır (Kızıl vd., 2015:134).

Yapılan başka bir çalışmada, müfredata göre yapılan ders programlarının güncellenmesi gerektiği savunulmuştur. Çünkü küresel değişimler her alanda olduğu gibi muhasebe ve ekonomi alanında da kendini göstermektedir. Öğrencilerin ilerideki kariyerlerini etkilemesi, derse karşı olumlu tutum ve tavır sergilemesi açısından ders programlarının güncellenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır (Kızıl vd., 2015:135).

2.16. Muhasebe Eğitiminde Temel Sorunlar

Orhaner (2003), muhasebe eğitimindeki var olan problemleri eğitim programı, öğretim yöntemleri, eğitimcilerin eğitimi ve sisteme ilişkin problemler olarak ayırmaktadır (Orhaner'den [2003] aktaran Aydın, 2007:43). Muhasebe eğitimi için teori ve uygulamanın bir bütün olduğu düşünüldüğünde Türkiye'de verilen muhasebe eğitiminin kalitesini arttırmak için teorik olarak verilen eğitimin uygulamalı olarak da öğrencilere verilmesi gerekir. Bu bütünlük sağlandığında muhasebe eğitiminin daha da gelişmesi sağlanmış olacaktır (Aydın, 2007:43).

Ülkemizde verilen eğitim programlarında uygulamalı eğitimin yetersizliği öğrencilerin öğrenmiş oldukları bilgiyi bağımsız bir şekilde kullanma, üzerine ekleme ve alıştırmalar yapmasının önüne geçmektedir. Bunun yanı sıra kalabalık sınıfların olması verilen muhasebe eğitiminin kalitesini düşürmektedir. Bilgisayarlı eğitime daha tam geçilememesi, aktif öğretim yöntemlerinden tam yararlanılmaması, ders araç ve gereçlerin yetersiz olması da verilen muhasebe eğitiminin kalitesini düşürmektedir (Aydın, 2007:43).

Türkiye'de muhasebe eğitiminde, mesleki eğitiminin temel sorunlarıyla muhasebe eğitiminin sorunları benzerlik gösterir. Muhasebecilik alanını tercih eden öğrencilerde gözlemlenen problemlerin başında hazır bulunmuşluk seviyelerinin yetersiz olmasıdır. Teorik olarak yeterli bilgilerin verilmesine rağmen öğrenciler bağımsız düşünme ve analitik problem

çözme becerisini kazanamamaktadırlar. Öğrenciler karşlarına çıkan problemlere yeterli çözüm önerileri sunamamakta ve esnek davranamamaktadırlar (Karlıkl, 2016:26).

Aydın'a (2007) göre eğitim kurumları, mezun düzeyde olan öğrencilerine gelecekteki iş hayatlarında işletmelerle ilgili gerekli olan bilgi ve beceriler verilmesine rağmen öğrenciler kendi başlarına uygulama alanlarında istenilen başarıyı yakalayamamaktadırlar. Bunun için öğrencilerin teorik bilgilerinin yanında uygulama alanında da kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Var olan problemlere çözüm bulmak muhasebe mesleği açısından önemli katkılar sunmaktadır (Aydın'dan [2007] Durak, 2009:37).

AECC'nin çalışmalarına göre muhasebe eğitiminde saptanan problemler altı alt grupta toplamışlar;

- Pedagoji,
- Becerilerin gelişmesinde yaşanan sorunlar,
- Eğitim sırasında uygun teknolojiden yararlanılmaması,
- Geri dönütlerin sağlanamaması,
- Eğitim programlarının karmaşık olması ve müfredat.
- Muhasebe programlarında stratejik planlama ve yönetim.

2.16.1. Pedagoji

Muhasebe eğitiminde pedagoji ile ilgili eleştirilere baktığımızda:

- Ezber bilgi ağırlıklı olması,
- Yaratıcılığın olmaması,
- Sınıf dışı tecrübelerin yetersiz olması,
- Öğrenci ile iş dünyası arasında iletişiminin kurulamaması,
- Ders sayılarının fazlalığı,
- Mezuniyet sonrası oluşan belirsiz iş dünyası.

2.16.2. Eğitim Programlarının Karmaşık Olması ve Müfredat

Bu konuda yapılan eleştirilere baktığımızda bir bütün olarak eğitim programları ve müfredatın ele alınması ihtiyacı hissedilmesidir. Genel anlamda pazarın isteklerine kapalı ve

yeniliklerden uzak olması yapılan eleştirilerin sebepleri içerisinde. Geleneksel olarak verilen muhasebenin içeriğine baktığımızda;

- Dersler teknik kurallar bütününden oluşmaktadır,
- Muhasebe eğitimi verilirken küresel bir perspektif kullanılmamaktadır,
- Teknoloji sadece ödevlerde kullanılmaktadır,
- Öğrencilere önceden belirlenmiş kredi ve içerik verilmektedir.

2.16.3. Eğitim Sırasında Uygun Teknolojiden Yararlanılmaması

Teknoloji kullanımı ile ilgili yapılan eleştirilere baktığımızda;

- Muhasebe eğitiminin maliyetli bir bilgi gibi gösterilmesi,
- Bilgi toplanırken zamandan tasarruf sağlanamaması,
- Öğrencilerin iş dünyasında teknolojinin faydalarını bilmemeleri.

2.16.4. Geri Dönütlerin Sağlanamaması

Muhasebe Eğitimi ve Değişimi Komisyonunun önerileri çerçevesinde iş dünyasının önerilerine cevap veren okul ve fakülteler müfredat programlarını geliştirerek muhasebe eğitiminin kalitesini arttırmışlar. Bunu uygulayan okullar değişimi benimsemeyen okullara göre daha başarılı bir muhasebe eğitimi vermişler.

2.16.5. Becerilerin Gelişmesinde Yaşanan Sorunlar

Ders içeriklerine fazla zaman ayrılması muhasebe eğitiminde profesyonel öğrencilerin yetiştirilmesinin önüne geçebilmektedir. Varılmak istenen hedeflere ulaşılabilmesi için öğrencilere hangi becerilerin kazandırılması konusunda eğitimciler ve uygulayıcılar ortak bir fikre sahip olmalılar.

2.16.6. Muhasebe Programlarında Stratejik Planlama ve Yönetim

Muhasebe Eğitim ve Değişim Komisyonunun önerilerini dinlemeyen okul ve fakülteler arasında kalite farklılığı ortaya çıkmıştır. Bu açıdan baktığımızda her okul kendi

bünyesinde rekabetçi özelliklerini ortaya çıkarmak ve örnek projeler, bilgisayar uygulamaları ve diğer örnek öğrenme projeleri üzerinde çalışmak zorunda kalmışlardır (Güney, 2003:118-121).

2.17. Muhasebe Eğitiminde Kullanılan Yöntemler

Geleneksel eğitimin aksine yenilikçi eğitimde öğrenci aktif, sürece katılan bir konumdadır. Ancak öğretmenlerin bilgi birikimleri, öğrenci sayıları ve derste kullanılan araç ve gereçlerin yapısı gibi nedenlerden dolayı öğretmenler ön planda öğrenciler arka planda kalabilmektedir. Bu açıdan baktığımızda kaliteli bir muhasebe eğitimi için öğrencilerin aktif bir konumda olduğu öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması gerekmektedir. Bu yöntem ve tekniklere baktığımızda:

2.17.1.Tartışma

Bu yöntem muhasebe derslerinde çeşitli konuların aktarılmasında faydalı olabilmektedir. Örneğin, stok değerlendirme sistemlerinin hangilerinin işletmeler için faydalı olabileceği gibi konularda tartışma yönteminden faydalanılabilir. Bu yöntem kısmen de olsa derslerde uygulanmaktadır. Ancak zaman, iyi bir lider, konudan uzaklaşma gibi sebeplerden dolayı her zaman uygulanması mümkün olmayabilir.

2.17.2. Anlatım Yöntemi

Bilgilerin öğrencilere en kısa sürede aktarılması gerektiği durumlarda faydalı bir yöntemdir. Muhasebe eğitiminde en çok kullanılan yöntemdir. Daha çok muhasebe tekniğinin kazandırılması ve muhasebe temel mantığının oluşturulmasında kullanılır. Yöntemin faydalarına baktığımızda derslerin kesilmeden işlenebilmesi, geniş bir kitleye kısa sürede bilgilerin aktarılması, zamandan tasarruf sağlanması söylenebilir. Dezavantajlarına baktığımızda ise, çabuk unutulma riski, öğrencilerin zamanla sıkılması gibi dezavantajları vardır.

2.17.3. Soru- Cevap Yöntemi

Muhasebe derslerinde önceki konuyu hatırlatma, öğrenciyi derse katma, bir konuda tartışma başlatma, öğrencilerin hazır bulunuşluklarını değerlendirme gibi sebeplerle kullanılabilir.

Yöntemin zaman ve öğrencilerin doğru cevap veremediği durumlarda özgüven problemleri gibi zararlarının yanında; aktif katılım, öğrencileri düşünmeye yönlendirmesi gibi faydaları da vardır.

2.17.4. Sunuş Yoluyla Öğretme

Yöntem anlatım yöntemine benzemekle beraber gelişen teknolojiyle derslerde kullanılan araç ve gereçlerin çoğalması ve bunların bu yöntemle birlikte kullanılması derslerin daha verimli işlenmesi açısından anlatım yönteminden ayrılmaktadır.

2.17.5. Örnek Olay İnceleme

Öğrencilere pratik kazandırılması açısından faydalı bir yöntemdir. Temel kavram ve bilgiler verildikten sonra örnek olay, vaka gibi metodlarla öğrencilere pratik sağlama imkânı tanır. Daha kalıcı öğrenmeler açısından faydalı bir yöntem olmakla beraber zaman ve masraf açısından dezavantajları vardır.

2.17.6. Birlikte Öğrenme Yöntemi

Bu yöntemde öğretici daha çok yol gösterici konumdadır. Verilen muhasebe eğitimi geleceğin meslek mensubu adayların bilgi düzeylerini ve motivasyonlarını olumlu etkilemektedir. Genel olarak baktığımızda verilen muhasebe eğitiminin daha kaliteli ve başarılı olması için öğrencilerin aktif katılımı sağlanmalı, teknolojiden yararlanılmalı, grup şeklinde çalışmalar yapılmalı, değişimi yakalayacak ölçme - değerlendirilmelerin yapılması önemlidir (Daştan, 2005:50-59).

2.18. Muhasebe Eğitimindeki Yeni Gelişmeler

Teknolojik anlamda dünyamız her geçen gün daha da ileriye gitmektedir. Bu gelişmeden muhasebede etkilenmektedir. Durum böyle olunca da muhasebe meslek mensubu adayların muhasebe bölümünü tercih etme nedenlerini etkilemektedir. İşletmeler bu teknolojik gelişmeler karşısında duyarsız kalmamalıdır. Onların da bilgisayarlı sisteme geçmeleri son derece önemlidir. Çünkü muhasebe artık basit bir defter kaydı alma şeklinde değildir. Arz talep dengesi adayların lehine olmadığı için verilen eğitim de önem arz etmektedir. Öğrencilerin gelecekte hangi alanlarda istihdam edilecekleri alacakları eğitimle bağlantılıdır.

Günümüzde teknolojinin önünün alınmadığını düşünürsek yaşanan gelişmelerin her alanda kendini gösterdiğini görüyoruz. Bu durum işletmelerde tutarlı ve iyi işlenmiş verilere ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Muhasebe bölümünü işletmelerin beyni olarak düşündüğümüzde meslek elemanlarına stratejik bir rol düşmektedir. Bu elemanların muhasebe eğitimi; meslek kuruluşları, çeşitli kurum ve odaların yanı sıra orta ve yükseköğretim vb. eğitim kurumları tarafından yürütülmektedir.

Günümüzde belgelerin kâğıt üzerinde düzenlenmesi yerine birçok sektör dijital ortama geçmiştir. Geniş bir coğrafyada paylaşımları kolaylaştırmak için bilgi yönetimi sistemine uygulanmaktadır. Faal bir teknolojiyle beraber bilgi yönetimi sistemi çeşitli birimler arasında koordinasyonu sağlamaktadır. Bu kapsamda, uygun bilgi teknolojileri sistem ve araçlarının işletmeye ve muhasebe problemlerine uygulanması, işletme ve muhasebe sistemlerini uygulama, işletmenin çeşitli konulardaki kontrollerini uygulama gibi konular verilmelidir (Aydın, 2007:52).

2.19. Muhasebe Eğitimi, Muhasebe Bölümü ve Muhasebe Derslerine Yönelik İlgili Literatür Taraması

Muhasebe eğitimi, mesleğin gerektirdiği bilgi ve becerileri kazandırmaktır. Verilen muhasebe eğitiminin kalitesi ile ülkelerin gelişmişlikleri arasında bağlantı vardır. Rekabetçi ortamda muhasebe eğitiminin önemi her geçen gün artmaktadır. Muhasebe eğitiminin kalitesini arttırmak için öğretim elemanlarının ve öğrencilerin disiplinli ve koordineli bir şekilde çalışmaları gerekmektedir. Meslek ile ilgili değişiklikler takip edilmeli ve eksiklikler

bulunup çözüm önerileri sunulmalıdır. Özellikle eğitim sırasında; öğrenci profili, eğitim ortamlarındaki yetersizlikler, müfredat programlarının uygulanabilirliği, rehberlik hizmetlerin yetersizliği gibi etkenler hem öğrenciler hem de öğretmenler açısından problem teşkil etmektedir. Daha iyi bir eğitim için karşılaşılan bu problemlere çözüm bulunmalıdır. Muhasebe dersi fobisi ile ilgili daha önce yapılan bir literatüre rastlanılmadığından bu çerçevede muhasebe eğitimi, muhasebe bölümü ve muhasebe derslerine yönelik ilgili literatüre baktığımızda;

Öğrencilerin üniversite öğrenimleri boyunca muhasebe eğitimine karşı tutumlarının değişip değişmediğine yönelik yapılan çalışmada dört yıl boyunca aynı öğrenciler üzerinde yapılan ölçümde öğrencilerin her geçen yıl muhasebeye karşı tutumlarının daha olumsuzlaştığı gözlemlenmiştir (Marriott and Marriott, 2003:130).

Yapılan başka bir çalışmada daha başarılı bir muhasebe eğitimi için ders programlarının yanında öğretmenlerin öğrencilerin motivasyonlarını sağlamak için umut ve beklentilerini de dikkate almaları gerektiği sonucuna ulaşılmıştır (Bryne, 2005:122).

Muhasebe eğitiminde kalitenin artırılmasında ders programlarının önemine dair yapılan bir çalışmaya göre Türkiye’de kişinin okuma, kavrama, anlama, bilgiyi kullanma ve yorumlama gibi becerileri geliştirmeye yönelik genel eğitim verilmektedir. Aynı zamanda meslek dersleri verilmekte olduğu ve bunların öğretim programlarında yeterince verildiği gözlemlenmiştir. İşletme bölümüne ait derslerin öğretim programlarındaki oranının yüksek olduğu ancak muhasebe derslerinin öğretim programlarındaki oranlarının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Muhasebe eğitiminde kaliteyi yükseltmek için muhasebe ve muhasebe-finansman bölümlerinin açılmasına ihtiyaç duyulmaktadır (Zaif ve Ayanoğlu, 2007:134).

Yapılan başka bir çalışmaya göre cinsiyet ve öğrenim durumu faktörlerinin muhasebe mesleğine karşı öğrenci tutumlarını pozitif yönde etkilediğini tespit edilmiştir. Ayrıca bayan öğrencilerin erkek öğrencilere göre öğrenim gördükleri programdan daha çok memnun oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Özcan vd., 2009:180).

Marmara Üniversitesinde gerçekleştirilen muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe alanına bakış açılarının değerlendirilmesine yönelik çalışmada öğrencilerin büyük bir kısmının muhasebe alanında çalışan tanıdığına olması muhasebe bölümüne yönelmelerinde etkisinin olmadığını bulmuşlardır (Çeleng vd., 2010:170).

“Ön lisans Muhasebe Öğrencilerinin Kariyer Planlamasını Etkileyen Unsurlar: Ege Bölgesinde Bir Araştırma” üzerine yapılan çalışmada öğrencilerin ilk beş tercihleri içerisinde muhasebe programının yer aldığı ve anne baba eğitim düzeylerinin çok yüksek olmadığı tespit

edilmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin yarısından fazlası muhasebe mesleğinin geleceğinin parlak olduğunu söylemiştir. Araştırmada öğrencileri muhasebe mesleğini tercih etmelerinde prestij, mesleki güvence ve mesleki avantajların olduğunu söyledikleri sonucuna ulaşılmıştır (Özdemir, 2010:119).

Yapılan başka bir çalışma sonucunda cinsiyet bakımından anlamlı bir farkın olmamasına karşın öğrenim gördükleri okul bakımından meslek lisesi öğrencilerinin fakülte öğrencilerine göre muhasebecilik mesleğine daha olumlu baktıkları görülmüştür (Ekşi vd., 2011:78).

“Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Motivasyonu ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma: Dumlupınar Üniversitesi Örneği” üzerinde yapılan çalışmaya daha çok ticaret meslek lisesi öğrencilerinin katılmış olduğu gözlemlenmiştir. Öğrencilerin motivasyon kaynakları incelendiğinde gelecekteki iş imkanları ve eğitim düzeyleri belirleyici olmaktadır. Öğrencilerin muhasebe bölümünün temel amacının farkında olmadığı da gözlemlenmiştir (Zeytinoglu, 2012:113).

Muhasebe dersini ilk defa alan öğrencilerin derse yönelik algılarının belirlenmesi amacıyla yaptıkları çalışmada öğrencilerin dersi almadan önce ve dersi aldıktan sonra ilgi düzeylerinin ve algılarının olumlu yönde değiştiği tespit etmişlerdir. Bu sonuç öğrencilerin dersi almadan önce derse karşı önyargılı olduklarını göstermiştir (Davut vd., 2012:59).

Yapılan başka bir çalışmaya göre öğrencilerin muhasebe bölümünü seçmeleri ve bölümünü seçerken motive olmalarındaki en önemli sebeplerden birisi muhasebe mesleğinin disiplinler arası bir bölüm olması ve kendini sürekli yenileyen bir yapıda olmasıdır. Araştırma sonucunda muhasebe mesleği, kişisel yeteneklere uygun olmasa dahi ileride iyi para kazanmaları ve muhasebeyi iyi bir bilim olarak görmeleri muhasebeyi seçme nedenleri arasında olduğu tespit edilmiştir (Coşgun vd., 2013:328).

Lisans ve ön lisan düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin muhasebe standartları hakkındaki algılarının karşılaştırılması üzerine yaptıkları çalışmada ticaret meslek lisesi mezunlarının TMS/TFRS (Türkiye Muhasebe Standartları/Türkiye Finansal Raporlama Standartları) hakkındaki algılarının yüksek çıktığı tespit edilmiştir. Bunun nedeninin öğrencilerin üniversite öncesi dört yıl muhasebe eğitimi almalarından kaynaklanmaktadır (Yanık ve Yıldız, 2013:456).

“Muhasebe Dersi Alan Öğrencilerin Muhasebe Dersine Yönelik Algıları ve Muhasebe Öğretim Elemanlarından Beklentileri Üzerine Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde Bir Araştırma” isimli çalışmada öğrencilerin büyük çoğunluğunun lisede muhasebe eğitimi

almadıkları, fakültelerde verilen muhasebe eğitiminde orta derece zorlandıkları, mezuniyet sonrası muhasebe ile ilgili meslek seçmeyi düşündükleri tespit edilmiştir. Genel anlamda öğrencilerin öğretim elemanlarından beklentileri ile öğrencilerin cinsiyetleri, lise türü ve mezuniyet sonrası muhasebeci olup olmama arasında anlamlı bir sonuç bulunamamıştır (Tugay, 2014:64).

Lisans düzeyinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin başarılarını etkileyen faktörlerinin analizi üzerine yaptıkları çalışmada öğrencilerin en çok tercih ettikleri bölüm muhasebe bölümü olarak belirlenmiştir. Ayrıca ortaöğretimde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe derslerine karşı tutumlarının olumlu olduğu gözlemlenmiştir (Büyükarıkan vd., 2014:76).

“Muhasebe Dersi Alan Ön Lisans ve Lisans Öğrencilerinin Derse Yönelik Tutumlarının Tespiti: Ege Bölgesinde Bir Uyguma” isimli çalışmada öğrencilerin muhasebe dersine yönelik tutumlarının olumsuz olduğu tespit edilmiştir (Ertuğrul ve Özdemir, 2014:209).

Yalova Üniversitesinde ilk kez muhasebe dersini alan öğrencilerin başarısına etkileyen faktörleri tespit etmeye yönelik İngilizce işletme, Türkçe işletme, iktisat, hukuk ve çalışma ekonomisi bölümlerini okuyan ve ilk defa muhasebe dersi gören öğrencilere uygulanan bir anket sonucunda, öğrencilerin matematik dersi altyapılarına sahip olmaları, dersi ilk aldıklarında önyargılı olmamaları, meslek liselerinde önceden muhasebe dersi almaları gibi faktörlerin muhasebe derslerinde başarılı olmalarında etkili olduğu bulunmuştur (Kızıl vd., 2015:156).

“İşletmelerin Ön lisans Muhasebe Eğitiminden Beklentileri: İzmir’de Bir Araştırma” çalışma sonuçlarına baktığımızda temel muhasebe konularında ön lisans muhasebe eğitiminde paydaş beklentilerinin karşılandığı gözlenmiştir. 45 Meslek okulunda yapılan inceleme sonucu vakıf üniversitelerine bağlı iki tane meslek okulda meslek etiği ders içeriğinin muhasebe programında tespit edildiği görülmüştür ve araştırmanın en önemli sonuçlarından bir tanesidir. Muhasebe eğitim programlarına ders içerikleri bölge şartlarının dikkate alınmadığı gözlenmiştir. Bunların yanında meslek yüksekokullarında muhasebe ve vergi uygulanmalarının ders içeriklerinin sürekli güncellenmesi gerektiği araştırma sonuçları içerisinde yer almaktadır (Alkan, 2015:153).

“Lisans Öğrencilerinin Muhasebeye Giriş Dersine Yönelik Algılamalarının Belirlenmesi” üzerine yapılan çalışmada öğrencilerin dönem başında ve dönem sonunda cinsiyet ve bölüm değişkenine göre öğrencilerin derse yönelik algılanmaları tespit edilmeye

çalışılmıştır. Dönem başında ve sonunda kız öğrencilerin diğer derslere göre daha fazla çalışması gerektiğini düşünmekte. Ayrıca bölüme göre bakıldığında işletme bölümü öğrencileri dersin kariyerlerine etkilerini düşündüklerinden diğer bölümlere göre daha fazla derse çalışmaları gerektiği sonucu elde edilmiştir (Erol vd., 2015:101).

Muhasebe programının öğrenci perspektifinden değerlendirilmesine yönelik yapılan bir çalışmada öğrencilerin muhasebe programları üzerindeki görüşlerin orta düzeyde olduğu bunda öğrenim gördükleri sınıfın etkisi olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilere göre öğretim programını daha iyi hale getirmek için iletişim, etkin materyal, staj ve öğretim yöntemleri istenilen düzeye getirilmelidir (Dağdeviren vd., 2016:503).

Yapılan bir araştırmada ters yüz edilmiş sınıf yaklaşımının farklı alan ve bölümlerden farklı derslerde uygulanması sonucunda, yöntemin uygulanan bütün bölümlerde sonuçlarının olumlu olduğu gözlemlendiği için bu uygulamanın muhasebe eğitiminde de uygulanması başarıyı getireceği öngörüsünde bulunulmuştur. Ayrıca araştırmada ters yüz sınıf yaklaşımının muhasebe eğitiminde kullanılmasıyla ilgili öneriler geliştirilerek konuyla ilgili farkındalık oluşturulmak amaçlanmıştır (Serçemeli, 2016:123).

Ön lisans ve lisans düzeyinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin başarılarına etki eden faktörleri inceledikleri çalışmalarında, analiz sonuçlarına göre cinsiyet faktörünün genel not ortalaması üzerinde etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erkek öğrencilerin kadın öğrencilerine göre daha başarılı oldukları gözlemlenmiştir. Araştırmada bulunan bir başka analiz sonucuna göre lisans öğrencilerinin ön lisans öğrencilerine göre genel not ortalaması ve genel muhasebe ders başarısında daha başarısız oldukları tespit edilmiştir (Karcıoğlu vd., 2016:154).

Yapılan başka bir çalışmaya göre araştırma sonucunda meslek liselerinde verilen muhasebe eğitimi güncellik, teorik bilgi ve uygulama sahası açısından uyum içinde olmadığı aynı zamanda öğrencilerin mesleki yeterliliklerinin yetersiz olduğu ve staj çalışmalarının verimli geçmediği tespit edilmiştir (Karlıklı 2016:163).

Kahraman Maraş Sütçü İmam Üniversitesinde yaptıkları araştırmalarında konuların işleniş tarzı değişkenine göre muhasebe dersi işlenirken öğrencilerin ilgi ve seviyeleri göz önünde bulundurmaları başarıyı arttıracaklarını tespit etmişlerdir. Bunun yanında ders saatlerinin erken saatlerde olması, teori ile birlikte uygulamalarında beraberinde verilmesi gibi nedenler de başarıyı olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Yardımcıoğlu vd., 2017:57).

“Banka Çalışanlarının Muhasebe Eğitiminden Beklentileri: Mersin İlinde Bir Araştırma” üzerine yapılan çalışmada muhasebe eğitim sisteminde yer alan muhasebe dersleri

arasında Banka ve Sigorta Muhasebesi, Finansal Tablolar Analizi, Genel Muhasebenin önemli görüldükleri tespit edilmiştir. Çalışmada banka çalışanlarının ders içeriklerinin güncel olduğu ve banka ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik eleman yetiştirilmesine olumlu yaklaşmıştır. Araştırmaya yönelik ödevlerin verilmesi, bilgisayarlı muhasebe eğitimi ve uygulamaya yönelik çalışmalara olumlu bakıldığı sonucuna ulaşılmıştır (Ezin, 2017:57).

Muhasebe eğitimi almakta olan öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelik tutumlarının sektörde çalışma niyetine etkisi üzerine yapılan araştırmada öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelik tutumlarına etki eden faktörle ile cinsiyet arasında anlamlı fark bulunmadığı sonucuna ulaşmışlardır (Çarıkçı 2017:234).

“Üniversitelerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Muhasebe Eğitimi Hakkındaki Görüşleri Üzerine Bir Araştırma” üzerine yapılan çalışmada öğrencilerin % 52 si muhasebe eğitiminde verilen derslerin içeriklerinde teori ve bilgisayarlı uygulamaların yetersiz olduğunu söyledikleri tespit edilmiştir. Yüzde 49 u ise derslerin içerik olarak iş hayatına hazırlamadığı yönünde görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır (Ezin vd., 2017:478).

“Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Muhasebe Algılarına Yönelik Metaforlar” ile ilgili yapılan araştırmada muhasebe eğitimi alan öğrencilerin en çok metafor oluşturdukları kategori zor, sıkıcı, karmaşık bir ders olan muhasebedir. En az metafor üretildiği kategori ise parayla ilişkili ders olarak muhasebedir. Ayrıca öğrenciler tarafından oluşturulan metaforlar daha çok olumsuz anlam taşıdıkları görülmüştür. Yani öğrenciler muhasebeyi olgu anlamında negatif algılamaktalar. Araştırmada öğrencilerin oluşturdukları olumsuz algının sebeplerine baktığımızda muhasebe dersinin işlenişinin karmaşık olması, konuların kapsamlı olması ve muhasebenin kurallara dayalı olması sonuçlarına ulaşılmıştır (Akpınar ve Yıldız, 2018:109).

ÜÇÜNÜCÜ BÖLÜM

FOBİ

3.1. Fobinin Tanımı

Fobi ile ilgili yapılan tanımlara göre fobinin kaynağı korkular ve endişelerdir. Bu korkular ve endişeler kişilerin hayatını, özgürlüğünü kısıtlayacak düzeye geldiğinde fobiye dönüşür. Burkoviç (2005:15-16), phobos sözcüğünün kökünden ve Latince dehşet anlamına gelen fobi kelimesi Yunan mitolojisinde “dehşet tanrısı” anlamına gelmektedir. Kişilerin benliğinde bulunan doğal ve evrensel olan duygular kaygı ve korkulardır. Fobi, kişinin belli nesnelere ya da durumlar karşısında duyduğu, kapıldığı baskılı, kaygılı, olağan olmayan hastalık derecesinde güçlü korku, yığı olarak tanımlanır (Parman, 2004:63). Başka bir tanımda “Fobi bir nesne ya da durumdan mantık dışı bir korku anlamına gelir” (McKenzie, 2006:63) denilmektedir.

İnsanlarda görülen kaygı ve korkuların dereceleri günlük yaşantılarına mani oluyorsa, aksamalara neden oluyorsa ortada normal olmayan bir durum var demektir. Bu doğal olmayan durum fobidir. İnsanlarda görülen korku tehlike anında kaçma, kavga, gerginlik, hızlı kalp atışları gibi belirtilerle yaşanan yoğun bir duygusal uyarılma halidir. Bu duygusal uyarılma hali insanların günlük yaşantısını kısıtladığında fobik özelliklere dönüşmektedir.

3.2. Fobi Türleri

Psikologlar fobileri özgül (basit) ve karmaşık fobiler olarak ikiye ayırır. Yılandan korkma, yükseklik korkusu basit fobilere örnek olarak verilirken karmaşık fobilere de agorafobi, sosyal fobi örnek olarak verilebilir.

Fobik anksiyete (yoğun korku) de belirli bir nesne ya da olaya karşı duyulan korku veya endişe, geçmişte gerçekleşmiş olaylardan kaynaklanan bir tür kaygı olduğu söylenemez. Bu korku hayali değil gerçektir. Agorafobi, sosyal fobi ve basit fobiler en yaygın biçimleridir (McKenzie, 2006:56).

3.2.1. Özgül (Basit) Fobiler

En yaygın ruhsal rahatsızlıklardan olan özgül fobilerin yaşam boyu görülme oranı %11'i bulabilmektedir. Sıklığına rağmen tedaviye başvuranların oranı ise oldukça düşüktür. Kedi, köpek, yılan, örümcek, böcek gibi canlılardan korkmadan kaynaklı hayvan fobisi (zoofobi); yükseklik korkusu (akrofobi); kapalı yer korkusu (klostrofobi); kan, yaralanma ve iğne yapılma korkusu (hematofobi, travmatofobi ve tripanofobi); şimşek, gök gürültüsü ve fırtına fobisi (astrafobi, brontofobi ve anemofobi); karanlık korkusu (akluofobi); uçak ve uçuş korkusu (aviofobi) ve boğulma korkusu (hidrofobi) en sık görülen özgül fobilerdir (Uluhan, 2016:35).

Basit fobiler, fobik bir nesne ya da durumdan mantık dışı bir korku anlamına gelir. Fobi olarak sınıflandırabilmek için, bu durum ya da nesnenin pek çok kişi üzerinde böyle bir etki yaratması ve sizin reaksiyonunuzun başkalarinkine oranla aşırıya kaçması gerekir. Yüksekten, yıldırımdan, şimşekten ya da uçaktan korkmak gibi son derece özgül durumlarla sınırlı fobilerdir. Özgül fobisi olanlar çoğunlukla korkularının mantısız ölçüde aşırıya kaçtığının farkındadırlar (McKenzie, 2006:63-64).

3.2.2. Karmaşık Fobiler

Karmaşık fobi, kişilerin korku veya fobilerinin sadece bir nesneye yönelik olmayıp farklı çevrelerde birçok nesneye yönelik olmasıdır. Bu yönüyle karmaşık fobiler kendi içinde agorafobi ve sosyal fobi olarak ayrılmaktadır (McKenzie, 2006:58).

3.2.2.1. Agorafobi

Fobilerin en yaygın türleri arasındadır. Agorafobide birden çok korku birleşir. Hepsi de evden ve başka güvenli yerlerden dışarı çıkmaktan ve kendini kırılgan ya da kısıtılmış hissettiği mağaza, kalabalık ya da açık alanlara girmekten korkmakla bağlantılıdır (McKenzie, 2006:58).

3.2.2.2. Sosyal Fobi

Sosyal fobi, çoğumuzun yaşadığı bir durumun abartılı halidir. Sosyal fobide ilgi odağında yer alma korkusu söz konusudur. Bu bazı sosyal ortamlardan kaçmaya iter. Buradaki korku, utanç verici bir duruma düşme korkusudur. İleri boyutlarda sosyal fobisi olanlar her türlü sosyal temastan uzak dururlar (McKenzie, 2006:61).

3.2.2.2.1. Sosyal Fobi Tanısı

Sosyal fobi tanısını koyabilmek için birey korkulan sosyal durumla karşılaştığında devamlı bir panik atak geçirmeli veya anksiyete ortaya çıkmalıdır. Birey bu sosyal ortamda kaçınma davranışları göstermelidir. Sosyal fobide birey korkusunun mantık dışı olduğunun farkındadır. Bütün bu belirtilere baktığımızda kişilerde sosyal fobi tanısı koyulabilir ayrıca medikal bir hastalık veya psikiyatrik bozukluklarla daha iyi bir şekilde açıklanabilir (Demir, 1997:38; Hall and Turner, 2005:29).

3.2.2.2.2. Sosyal Fobinin Belirtileri

Sosyal fobiler günlük hayatımızda çeşitli belirtilerle kendini gösterebilmektedir. Bu belirtilerden bazılarına baktığımızda;

- Kişi korkulan durumla karşılaştığında kendine yönelik dikkatinde artma gözlemlenir,
- Genel itibariyle fiziksel anksiyete belirtileri, çarpıntı, terleme, yüz kızarması gibi belirtiler görülmektedir. Bunların yanında eleştirilere yönelik aşırı duyarlılık, düşük benlik saygısı, sosyal ilişki becerilerinde eksiklik, girişken olamama diğer görülen belirtilerdir (Demir, 1997:38).

3.3. En Yaygın Görülen Fobi Çeşitleri

İnsanlar günlük yaşantılarında çeşitli fobiler oluşturabilmekteler. Bu oluşturulan fobilerin en yaygın olanları aşağıda belirtilmiştir;

- **Akrofobi** : Yükseklik korkusu,

- **Payrofobi** : Ateş korkusu,
- **Zoofobi** : Hayvan korkusu,
- **Antrofobi** : İnsan korkusu,
- **Akuafobi** : Su korkusu,
- **Klostrofobi** : Kapalı yer korkusu,
- **Kinofobi** : Köpek korkusu,
- **Astrofobi** : Şimsek korkusu,
- **Agorafobi** : Açık alan korkusu,
- **Mizofobi** : Pislik, bulaşıcılık korkusu,
- **Ofidofobi** : Yılan korkusu (Pamir, 2017:56).

3.4. Fobinin Temelleri

Fobilerin oluşumunu ortaya çıkaran değişik anlayışlar vardır. Korkunun oluşumunda çevresel faktörler olduğu gibi doğuştan gelen etkenler de var. Davranışçı psikologlara göre korku, öğrenilen bir şeydir (Davarcıoğlu, 2008:5).

Herhangi bir cisim, nesne, ortam veya hayvandan kişi, korkmaya başlarsa ve bu korkuya göre yaşamına yön verirse o vakit kişide fobiler ortaya çıkar. Fobiler sıradan korkuya göre daha ciddi ve şiddetlidir. Basit fobilerin kişinin yaşamına yön verme ihtimali düşükken karmaşık fobiler kişinin yaşamına ciddi olarak yön vermektedir (Arıkan, 2016:45). “Bir fobi gündelik faaliyetlerinizi sekteye uğratar ve yapmak istediğiniz bir şeyi yapmanızı engellerse, bu nedenle tedaviyi gerektirir” (McKenzie, 2006:56).

3.5. Fobilerin Görülme Sıklığı

Fobiler insanların doğum anından ölümlerine kadar sıkça görülen bir durumdur. İnsanoğlunun yaşamı boyunca baktığımızda fobiler özellikle çocukluk ve ergenlik dönemlerinde sıkça görülür. Fobiler, çocukluk ve yetişkinlik dönemlerinde değişebilmektedir. Çocukluk yıllarında hayali nesnelere yönelik fobiler yoğunken yetişkinlikte ise sosyal fobilere yönelim olmaktadır (Davarcıoğlu, 2008:6).

İnsanların hemen hemen % 20' sinde bir tür fobi olabilmektedir. Fobiler erkeklere oranla kadınlarda daha sıklıkla ortaya çıkmaktadır. Fobi çeşitlerinin her biri farklı yaş

gruplarında görülmektedir. Örneğin, karmaşık fobiler erişkinlik döneminde görülürken basit fobiler çoğunlukla çocukluk döneminde ortaya çıkmaktadır.

3.6. Fobinin Belirtileri

İnsanlar korku duyduğu nesneyle karşılaştığında önüne geçilemeyen bir kaygı oluşturur. Karşılaştıkları korku nesnesiyle mutlak derecede kaçınma hali bazı belirtileri ortaya çıkarmaktadır. Bu belirtilere baktığımızda terleme, hızlı kalp çarpıntısı, baş dönmesi, bulanık görme, sık idrara çıkma, bulantı, nefes darlığı gibi belirtiler söylenebilir (Burkovik ve Tan, 2006:22).

3.6.1. Fobinin Duygusal Belirtileri

Fobi, özel durumlar ve olaylar karşısında tepki olarak oluşan çoğu zaman sebepsiz olan korkudur. Bireylerin oluşturduğu fobi belirtileri büyük oranda benzerlik gösterir. En belirgin olarak kendini gösteren belirtiler kaygı ve huzursuzluk halidir. Bu belirtiler kişide çaresizlik duygusunun yaşanmasına sebep olabilmektedir. Fobi görülen kişilerde aşağılık duygusu, kendine güven, bildiklerini unutma gibi duygusal belirtiler de görülebilir (Burkovik ve Tan, 2006:51).

Muhasebe dersi her öğretim kademesinde önemli olmasına rağmen pek çok öğrenci muhasebe deyince çekinir, zorluklarından bahseder. Muhasebe dersi fobisi olan kişilerde kalp atışında hızlanma, terleme, kafa karışıklığı gibi duygusal belirtiler görülür. Muhasebe fobisine sahip olan bireyler fobiyi ortaya çıkaran ortamlardan uzaklaşırlar. Bu uzaklaşma öğrencilerin ileride kalifiyeli bir muhasebe meslek mensubu olmasının önüne geçebilir. Bu fobi yüzünden birçok öğrenci sıkıntı yaşayabilir. Bu açıdan baktığımızda üzerinde durulması gereken bir konudur (Davarcıoğlu, 2008:10).

Ülkemizde birçok öğrenci muhasebe dersinde zorlanmakta ve başarılı olmayacaklarını düşünmekte. Muhasebe dersiyle uğraşmak zorunda kalma fikrinden bile korkmaları, uzak durma çabaları muhasebe dersi fobisi oluşturduklarının belirtisidir (Davarcıoğlu, 2008:22).

3.7. Fobinin Nedenleri

İnsanlarda görülen fobi kalıtsal sebeplerden kaynaklandığı gibi çevresel sebeplerden de kaynaklanabilmektedir. Özellikle çocuklarda beklenmedik ani korkular fobilere dönüşebilmektedir. Bir başka açıdan fobiler gözlem yoluyla öğrenilen davranışlar olabilmektedir. Aynı çevredeki kişilerin oluşturduğu fobilere çocuklar da aynı fobiyi geliştirebilirler.

Kalıtsal etkenler ve çevresel etkenlerin daha belirgin olarak erken erişkinlikte kendini gösteren karmaşık fobilerdir. Karmaşık fobilerden bir tanesi olan açık alan korkusu (agorafobi) panik nöbetlere bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Fobisi olan kişilerde kimyasal bazı değişiklikler ortaya çıkabilmektedir.

Fobilere genel nedenlerin yanı sıra “intermediate (orta düzey)” faktörlerde neden olabilmektedir. Bu modele göre korkuların tamamını açıklayamıyoruz. Fobilerin nedenleri farklılıklar gösterebilmektedir. Psikoterapi ile bu korkunun nedeni, kaynağı tespit edilir ve nedene göre terapi uygulanır. Nedenine bağlı olarak kognitif veya dinamik psikoterapiler ile fobinin ortadan kaldırılması sağlanır. Eğer fobi çok yoğunsa ve kişinin günlük hayatına, iş yaşamına, aile yaşamına, bireysel yaşamına olumsuz etkisi çok yüksekse psikiyatriye yönlendirilerek destekleyici ilaç alması sağlanır ve psikoterapiye devam edilir. Psikoterapi ile fobilerin tedavisinde çok başarılı sonuçlar alınmaktadır (Büküşoğlu, 2000:99).

3.8. Fobi Tanısı

Fobilerde kişi karşılaştığı korkunun gereksiz olduğunu bilir ancak kişi nesne, durum veya tasarladığı olayla karşılaştığında kaygısı artar (Karagün, 2008:140). Fobi oluşturan hastalar genellikle bu oluşturdıkları fobilerinin farkındalar. Fobi türlerine göre hastalar hekime başvurmaları veya başvurmamaları belirleyicidir. Basit fobi görülen kişiler fobilerinde yaşamsal tehlikeler görmedikleri için çok fazla şikâyetçi olmayıp hekime başvurma ihtiyacı hissetmemektedirler. Ancak karmaşık fobi görülen kişilerde sıklıkla hekime başvururlar. Fobilerin ortadan kaldırılmasında türü ve sebebine bağlı olarak 5-20 seans uygulanmaktadır.

3.8.1. Normal Sayılabilecek Sık Görülen Korkular ve Görüldüğü Yaşlar

- **6 ay** : Ani hareket eden nesnelere karşı, gürültü,
- **07-12 ay**: Tanımadığı kişiler karşı,
- **01-5 yaş**: Karanlık, hayvanlar, aileden ayrılma, rüzgâra karşı,
- **03-5 yaş**: Hayaletler, canavarlara karşı,
- **06-12 yaş**: Cezalandırılma, hırsız, yaralanmalara karşı.

3.8.2. Fobi Oluşumunda Öğrenme ve Yetiştirme

Korku tarih boyunca bir disiplin aracı olarak kullanılmıştır. Bebeklik döneminden itibaren çocuk farklı sebeplerle korkutulur. Örneğin, gece uyumadan çocuğa “cadı geliyor, köpek geliyor, seni yer” gibi sözler söylenir. Anne baba için hayli zahmetsiz ve kolay görünen bu yaklaşım meyvelerini kısa süre sonra vermeye başlar. Karanlık koridorda yürüyemeyen, köpek gördüğünde avazı çıktığı kadar bağırın ya da doktora getirildiğinde ortalığı birbirine katan çocukların bu davranışları çoğunlukla bizim eserimizdir. Diğer taraftan kendisinde fobik davranışlar olan ebeveynler çocukları için olumsuz birer örnektir.

Tedirgin ve vesveseli yapıları gereği aşırı koruyucu ve kollayıcı olan ailelerin çocuklarında kendine güven azlığı yanında korku reaksiyonu fazlaca görülür. Fobilerin oluşumunda öğrenmenin ve yetiştirilme biçiminin önemli rolü olduğu düşünülmektedir (Arıkam, 2016:60).

3.9. Fobi Hastalığı

Hemen hemen her insanın en az bir konuda fobisi olabilmektedir. Aşağıdaki durumlardan en az biri hakkında ciddi düzeyde endişe duyuyorsanız bir tür fobiniz olması muhtemeldir:

- Evden dışarı çıkma,
- Kuyrukta, sırada bekleme,
- Metroyu kullanma, köprü veya altgeçitlerden geçme,
- Evde tek başınıza bulunma,
- Kalabalık alanlarda bulunma,

- Sinema, dolmuş, asansör vs. gibi kapalı alanlarda bulunma,
- Belirli bir nesneyle karşılaşma (Arıkam, 2016:58).

3.10. Fobinin Tedavisi

İnsanları birçoğu fobilere sahip olduklarının farkındalar. Ancak bu oluşturdukları fobileri hastalık olarak görmemekteler daha çok huy veya kişilik uzantısı olarak gördüklerinden tedaviye başvurmaktan kaçınırlar.

Kişinin algıları, kişinin yaşadığı dönem ve başlangıç süreci çok önemlidir. Öncelikle bunları inceliyoruz. Bu noktada kişilik testleri de yapılabilir. Çünkü bazen kişilik bozuklukları ile fobi, depresyonla fobi karıştırılabilir. Bunları ayırt etmek için birçok test yapılabilmektedir. Fobiler anksiyete bozukluğunun alt türü olduğu için anksiyeteye yönelik yapılan kaygı giderici terapiler kullanılmaktadır. Genellikle fobilerin tedavisinde farmakolojik tedavi uygulansa da tamamen anksiyeteyi çözdüğü düşünülmemektedir. Bunu yanı sıra fobinin tedavi edilmesinde bir diğer önemli hususa baktığımızda insan sağlığı için faydalı olabilecek her şey (egzersiz, beslenme) fobiye iyi gelmektedir (Cristophe, 2015:2).

Olayın psikoterapiyle birlikte kökeninin incelenmesi gerekir. Bilişsel tedavinin yanı sıra çeşitli bilinçaltı terapiler de uygulanabilmektedir. Bunların başında da en çok uygulanan EMDR (Göz Hareketleriyle Duyarsızlaşma ve Yeniden İşleme) tekniği gelmektedir. Bunların yanı sıra da sanal gerçeklik terapisi, maruz bırakma terapisi gibi teknikler kullanılır (Karaoğlu, 2018:57).

Bu çerçevede bakıldığında muhasebe dersi genellikle mantığa dayalı soyut bir bilim olarak bakılmaktadır. Muhasebe dersi öğrencilerde yoğun bir duygusal durum oluşturmaktadır. Bu duygusal durum karşısında öğrenciler muhasebe dersini sevmekte veya tam tersi muhasebe dersinden nefret etmekte. Bu açıdan baktığımızda fobi, muhasebe dersiyle ilişkilendirilen duygusal yaygın problemlerden biridir. Muhasebe dersi fobisini önlemeye yönelik çalışma olmaması bu alanda oluşan problemin daha da büyümesine sebep olabilmektedir. Bu noktada öncelikle muhasebe dersi fobisinin önüne geçilmesi için ilgili alanda daha çok çalışma yapıp sınıflandırma yapıldıktan sonra tedavi önerileri geliştirilmelidir. Psikolojik danışma teknikleri, bilişsel yeniden yapılandırma teknikleri ve kas gevşetme yoluyla rahatlatma teknikleri muhasebe dersi fobisi görülen kişilerde etkili bir tedavi yöntemi olabilir (Keçeci, 2011:60).

3.10.1. Fobiyle Baş Etme Yolları

İnsanlar açısından kaygı ve korku sağlıklıdır. Bu açıdan baktığımızda insanları hareket etmeye teşvik edebilmektedir. Ama bu hareket mekanizması aşırı ve sürekli tekrarlırsa, işlevsel olmamızı engelliyorsa ve insanlara belli bir süreden sonra acı çektiriyorsa tehlikeli bir boyuta ulaşabilmektedir. İnsanlarda kronikleşen fobi belirli bir süre sonra uyku ve yemek düzensizliklerine, deri dökülmelerine, yüksek tansiyona ve kalp hastalıklarına sebebiyet verebilir. İnsanların fobileriyle baş edebilmek için belli bir takım sistematik davranışlar yapmaları gerekmektedir. Aşağıda değinilen bu davranışlara baktığımızda;

- İnsanların korkuya odaklanmaması gerekir, bunun yerine neler yapılabileceğinize odaklanmalı,
- İnsanların doğal davranış kaygılı değilmiş gibi davranmalı,
- İnsanlar stresli durumlarla karşılaştığında başa çıkmak için kendini hazırlaması gerekmektedir. Bunun için derin nefes almak ve olumlu bir iç konuşma yapmalıdır,
- İnsanlar korkuyu yenmek için özgüvenlerinin yerinde olması gerekmektedir. Bunun için olumlu cümleler kullanmalı,
- Derin nefes almak kaygı anında rahatlatacaktır,
- İnsanların ana odaklanması ve asıl olayla temas halinde olması gerekmektedir,
- Olayları geniş bir perspektifle görmek kaygınızı azaltır,
- Germe çalışmaları kaygı döngüsünü kırmanıza yardımcı olacaktır,
- Vücudunuzdaki gerilimi tarayarak bulmayı öğrenin (Gary, 2013:16).

Bizim korkularımızla, fobilerimizle baş edebilmemiz için korkup geri çekilmek yerine üstüne gidip mücadele etmek daha yararlı olabilmektedir. Korkularımızla yüzleştiğimizde aslında sanılanın aksine büyütülmemesi gerektiği görülmektedir. Yukarıda değinilen davranışları insanların yapması kaygı ve korkularını yenmeleri için önem arz etmektedir.

Muhasebe dersine karşı oluşturulan fobiyle de baş etmek için bazı stratejilerin, yöntem ve tekniklerin işlevsel olabileceğini söylemek mümkündür. Öğrenme ortamını daha az stresli hale getirmek veya fobi oluşturan durumla baş etmeyi öğrenmek bu yöntemlerden birkaçıdır. Bunların yanında destekleyici bir öğrenme ortamının oluşturulması, öğrenci ve öğretmenlerin eğitilmeleri ve yapısal alıştırmalar yapılarak fobiyi azaltmak mümkün olabilmektedir (Aydın ve Zengin, 2008:88).

3.11.Muhasebe Dersine Yönelik Oluşan Fobinin Sebepleri

Kaygı, gelebilecek bir tehlikeden korkma halidir. Bu korku gerçek dışı, normal olmayan, baskılı bir şekilde kendini gösterirse fobiye dönüşebilmektedir (Solak, 2011:6-12). Birçok öğrencide ders fobisi kendi düşüncelerinden veya çevresel etkenlerden kaynaklı olarak görülmektedir. Herhangi bir derse karşı oluşan ders fobisi kişide aşağıdaki şekillerde kendini gösterebilir;

- Düşünürken bile tedirginlik duymak,
- Ders ile ilgili konuşmaktan kaçınmak,
- Derse karşı kaygı ve fobi duymak,
- Derse yönelik düşmanca ve saldırgan duygular hissetmek.

Yukarıda belirtilen durumların yanında kişilerde ders fobisinin sebepleri içerisinde cinsiyet, yaş, ailenin eğitim durumu gibi etkenler söylenebilir (Sanalan vd., 2012:5). Öğrenciler çeşitli nedenlere bağlı olarak muhasebe dersine yönelik de ders fobisi oluşturuyorlar. Muhasebe dersi kaygısı öğrenmeleri olumsuz yönde etkileyen ve öğrencilerde muhasebe dersine karşı fobi oluşturan önemli bir duyuşsal özelliktir.

Ortaöğretimin ilk yıllarında muhasebe dersi ile tanışan tüm öğrencilerin muhasebe dersine karşı tutumlarında farklılık olduğu görülmektedir. Öğrencilerin muhasebe dersini başaramayacağını düşünmesi hatta onunla ilgili konularda uğraşmak istememesi neticesinde bu durum muhasebe dersine yönelik bir fobi oluşturabilmektedir. Muhasebe dersi fobisi oluşturan öğrencilerde dersi anlayamama, derste başarısız olma doğal bir sonuç olarak kendini gösterebilmektedir. Öğrencilerin ortaöğretimde muhasebe dersiyle tanıştığı ilk yıllarda oluşturdukları fobiyle ilgili bir çözüm bulunmadığında kartopu gibi giderek büyüyüp önüne geçilmeyecek bir durum haline gelmektedir.

Muhasebe dersi fobisi oluşan öğrencide zamanla kendine güvenmemekte, öz güveni düşmekte, bu dersi başaracak zekâya sahip olmadığını düşünmektedir. Muhasebe dersi fobisi yaşayan öğrenciler genellikle bunun kendi düşüncelerinden kaynaklandığını bilmediklerinden etkili bir çözüm yoluna da başvurmamaktalar. Yaşanan bu fobi, öğrencinin diğer derlerini de olumsuz etkileyebilmekte ve eğitim yaşamını yanında gelecekteki kariyerini olumsuz etkilemektedir.

Muhasebe dersi fobisi öğrencilerin kendi düşüncelerinden kaynaklandığı gibi arkadaş çevresi, öğretmenlerin yetersizlikleri, müfredat programlarının sıkıcılığı, öğrenciyi merkeze alan bir öğretim yönteminin uygulanmaması gibi çevresel faktörler de etkili olabilmektedir. Bunların yanında analiz yapma, yorumlayabilme, istatistik ve problem tanımlayabilme gibi zihinsel sebeplerden de kaynaklı öğrencilerde muhasebe dersi fobisi oluşabilmektedir (Solak, 2011:6-12).

Muhasebe meslek mensuplarının daha kalifiyeli yetişmeleri için muhasebe öğretiminin etkili bir şekilde gerçekleşmesi ve öğretme-öğrenme süreçlerini olumsuz etkileyen faktörlerin ortadan kaldırılması önem arz etmektedir. Bu faktörlerden bir tanesi de öğrenciler üzerinde görülen muhasebe dersi fobisidir. Muhasebe dersine karşı olan fobinin sebeplerini dersten, öğrenciden, öğretmenden ve çevreden kaynaklanan sebepler şeklinde sınıflandırılabilir. Eğitim süreci içerisinde ailede muhasebe dersi fobisi taşıyan bireyler veya çevresinde bu fobiyi taşıyan bireyler kolaylıkla bir başkasına bu fobiyi aktarabilmektedir (Öztop ve Toptaş, 2017:163).

Muhasebe dersi fobisinin oluşumunda temel muhasebe becerilerinin eksik olması, anne babanın sahip olduğu eğitim düzeyi, etkili olmayan öğretim yöntemleri, bireyin kişilik yapısı ve başarılı olamama korkusunun etkili olduğu söylenebilir. Bunun yanında özellikle öğretmen ve öğrenci arasında yaşanan kopukluklar söylenebilir. Öğrenci konuyu anlamadığında, problem çözümede zorlandığında veya soyuttan somuta geçiş durumlarında sıkıntı yaşıyorsa öğretmenlerin öğrencilere destek olması gerekir. Öğrenci öğretmenden gerekli desteği görmeyince muhasebe dersine yönelik fobi oluşturabilir (Arıkam, 2004:5).

Muhasebe dersinin hemen hemen tüm bilimlerle dolaylı veya doğrudan ilişki içerisinde olduğu söylenebilir. Muhasebecilik mesleğini düşünen ya da ilgili fakültelerde muhasebe dersi alan öğrencilerin temel düzeyde muhasebe bilgisi almaları gerekli kılmaktadır. Ancak muhasebe dersinin zor olması, soyut ve istatistikî bilgiler içermesi, müfredatın işlevsel olmaması gibi nedenlerle birçok öğrenci muhasebe dersine karşı fobi oluşturabilmektedirler (Sümen vd., 2015:69).

Ders fobisi içerisinde değerlendirilen muhasebe dersi fobisinin birçok nedeni söylenebilir. Muhasebe dersi fobisi birden fazla faktörün etkileşiminden ortaya çıkan genel bir kavram olabileceği üzerinde durulabilir. Bu faktörlere bakıldığında; öğrencinin çevresinden veya kendisinden kaynaklı sebepler, eğitim ve öğretmen yapısından kaynaklı sebepler ve alandan kaynaklı genel sebepler şeklinde sınıflandırılabilir (Keçeci, 2011:57).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin muhasebe dersi fobisi üzerine bir araştırma yapılmıştır. Araştırma nicel bir çalışma olup veriler anket formu doldurularak elde edilmiştir. Araştırmada yöntem bölümünde; araştırma evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilen analiz ve yorumlamasından bahsedilmektedir.

4.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Hasan Kalyoncu ve Şırnak Üniversitelerinde muhasebe dersi alan öğrenciler. Bu amaçla 2017–2018 eğitim-öğretim yılında belirtilen üniversitelerde muhasebe dersi alan bütün öğrencilere ulaşmak hedeflenmiştir. Araştırmanın evreninde ortama 450 öğrenci bulunmaktadır. Bu çalışmada veri toplama aracı olarak anketle veri toplama yöntemi kullanılmıştır. Anket, uygulamacılar tarafından bizzat kendilerine ulaştırılarak uygulanmıştır. Gerçekleştirilen anket uygulaması sonucunda 180 kişiye anket ulaştırılmıştır. Ancak çalışmasına katılmaya gönüllü olmayan ve devamsızlık yapan 32 kişi çıkarıldığında geri dönem anket sayısı 148 dir. Soruların bir kısmına cevap verilmediğinden 6 anket çalışma dışı bırakılmıştır. Böylece araştırmamın örnekleme 142 öğrenciden oluşmaktadır.

4.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın bu kısmında üniversite öğrencilerinin muhasebe dersi fobisi düzeyini ölçmek üzere kullanılan ölçüğe ilişkin bilgilere ver verilmiştir.

4.2.1. Ölçek

Araştırmada veri toplama aracı olarak Davarcıoğlu (2008), tarafından geliştirilen “Orta öğretim öğrencilerinin matematik korkusu” anketi uyarlanıp muhasebe dersi fobisi anketi

olarak kullanılmış ve araştırmacı tarafından 2017–2018 eğitim-öğretim yılında uygulanmıştır. Anket ile toplanan verilerin hesaplanmasında yüzde, aritmetik ortalama, t- test, standart sapma, tek yönlü varyans analizi One Way (ANOVA) ve tek boyutlu varyans analizinde anlamlı farkın olduğu durumlarda Tukey testinden faydalanılmıştır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin kişisel bilgilerini elde etmeye yöneliktir. İkinci bölüm öğrencilerin muhasebe dersi fobisi düzeyini ortaya çıkarmaya yöneliktir. Öğrencilerin muhasebe dersi fobisinin düzeyini belirlemeye yönelik 30 maddeden oluşan orijinal anket, uzman görüşüne sunulmuş uzmanların görüşleri doğrultusunda soru sayısı azaltılmış ve tek boyutlu 25 maddeden oluşan bir anket formu hazırlanmıştır.

Anketin geçerlilik çalışması için uzman görüşü alınmıştır. Anketin güvenilirlik çalışması için iç tutarlılık kat sayısı hesaplanmıştır. Orijinal anketin iç tutarlılık katsayısı Cronbach Alfa formülüne göre 0,92 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alfa sonucu 0,91 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin güvenilirlik analizinde Cronbach's Alpa değeri katsayısına bağlı olarak güvenilirliği şu şekilde yorumlanmaktadır (Kalaycı, 2008:405).

- 0.00 < α < 0.40 ise ölçek güvenilir değildir,
- 0.40 < α < 0.60 ise ölçeğin güvenilirliği düşük,
- 0.60 < α < 0.80 ise ölçek oldukça güvenilir,
- 0.80 < α < 1.00 ise ölçek yüksek derecede güvenilir.

Güvenirlilik analizinde 0.80 < α < 1.00 ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir. Üniversite öğrencilerinde muhasebe dersi fobisi ölçeğinin güvenilirliği Cronbach Alfa değeri: 0,91 olarak tespit edilmiştir. Buna göre ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu bulunmuştur.

Ankette öğrencilerin görüşleri 1–5 arası ”Hiç katılmıyorum, Katılmıyorum, Fikrim yok, Katılıyorum, Tamamen katılıyorum” seçeneklerinden oluşan beşli likert ölçeği ile alınmıştır. Ankette alınan puanlar değerlendirilirken yüksek puan yüksek fobi derecesi olarak değerlendirilir.

İkinci bölüme ilişkin veriler derecelendirme ölçeği kullanılarak sayısallaştırılmıştır. Hazırlanan ölçeğin dağılım aralığı; (5-1=4), (4/5=0,80) olarak belirlenmiş, ölçeğin seçenek ve sınırları aşağıda verilmiştir;

➤ Hiç Katılmıyorum	1,00 - 1,79 (25,00 - 44,75)
➤ Katılmıyorum	1,80 - 2,59 (45,00 - 64,75)
➤ Fikrim yok	2,60 - 3,39 (65,00 - 84,75)
➤ Katılıyorum	3,40 - 4,19 (85,00 - 104,75)
➤ Kesinlikle katılıyorum	4,20 - 5,00 (105,00 - 125)

Öğrencilere anketi doldurmadan önce gerekli bilgilendirmeler verilmiş ve anketi kendi görüşlerini doğru bir şekilde gösterecek şekilde doldurmaları istenmiştir.

4.2.2. Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması

Araştırmada veri toplama aracı olarak Davarcıoğlu (2008) tarafından geliştirilen “Orta öğretim öğrencilerinin matematik korkusu” uyarlanıp muhasebe dersi fobisi ölçeği olarak kullanılmıştır. Otuz maddeden oluşan ölçek öğrencilerin muhasebe fobisi düzeylerini ortalama düzeyinde ölçmekte olup boyutlardan oluşmamaktadır. Orijinal ölçekte kullanılan matematik sözcükleri muhasebe olarak değiştirilmiştir. Orijinal ölçekte yer alan 5 madde muhasebe fobisiyle ilgili olmadığı için ölçekten çıkartılmış ve muhasebe fobisi ölçeği 25 madde olarak uygulanmıştır.

Uygulanan ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analiz sonuçlarına göre KMO (Kasiyer-Meyer-Olkin) katsayısı değeri 0.898 ve Barlett test değeri 1493,798 olarak bulunmuştur. Büyüköztürk (2007) KMO’ nun 0.60’tan yüksek; Barlett testinin de anlamlı çıkmasının, verilerin faktör analizi bakımından uygun olduğunu gösterdiğini belirtmiştir. Analiz sonuçları açısından Varimax döndürme tekniği, maddeler bakımından faktör döndürme sonuçları (Rotated Component Matrix) incelenmiştir. Analizler ölçeğin faktörsüz yapısını doğrular niteliktedir. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0,91 olarak bulunmuştur.

Tablo 1. Faktör Döndürme Sonuçları

Tablo 1’de faktör analizi sonucu döndürülmüş faktör sonuçları verilmiştir.

Madde No	Component
	1
Madde 8	,769
Madde 9	,765
Madde 7	,702
Madde 6	,672
Madde 12	,661
Madde 14	,541
Madde 3	,569
Madde 20	,568
Madde 2	,554
Madde 13	,540
Madde 18	,407
Madde 21	,812
Madde 10	,651
Madde 22	,529
Madde 23	,529
Madde 24	,521
Madde 17	,459
Madde 25	,706
Madde 16	,689
Madde 15	,638
Madde 1	,787
Madde 5	,797
Madde 11	,499
Madde 19	,825
Madde 4	,429

4.3.Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Verilerin analizinde SPSS 20 programı kullanılmıştır. Yapılan Kolmogoro Simirnov testine göre ($K-S(z)=0,19$; $p<0,05$) veriler normal dağıldığı için muhasebe dersi fobisinin değişkenlere göre değişimini ortaya çıkarmak üzere Tek Yönlü Varyans Analizi One-Way (ANOVA) ve T-test testleri kullanılmıştır. Varyansların homojen olması sebebiyle değişikliklerin kaynağını bulmaya yönelik olarak Tukey testinden faydalanılmıştır.

Tablo 2. Kolmogorov Simirnov Normallik Testi

Sayı	142
Ortalama	57,5493
Standart Sapma	17,28467
K-S	1,074
Sig. (P Değeri)	0,199*

*Veriler normal dağılmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

5.1. Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu bölümünde üniversite öğrencilerine uygulamış olan muhasebe fobisi ölçeği ile elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular ve yorumlar sunulmuştur.

5.1.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler

Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyetine İlişkin Bulgular

	Frekans	Yüzde
Kadın	54	38
Erkek	88	62
Toplam	142	100

Bu çalışmaya katılanların 54'ü kadındır ve oranı % 38,0'dir. Ankete katılanların 88'i ise erkektir ve oranı % 62,0'dir.

Tablo 4. Katılımcıların Yaşına İlişkin Bulgular

	Frekans	Yüzde
18 – 25	119	83,8
25 – 30	17	12,0
30 – 35	6	4,2
Toplam	142	100

Bu çalışmaya katılanların % 83,8'i (18 – 25) yaş grubunda, % 12,0 (25 – 35) yaş grubunda, % 4,2' i (30 – 35) yaş grubunda yer almaktadır.

Tablo 5. Katılımcıların Anne Eğitim Durumuna İlişkin Bulgular

	Frekans	Yüzde
Eğitimsiz	38	26,8
İlkokul	59	41,5
Ortaokul	9	6,3
Lise	30	21,1
Lisans	6	4,2
Toplam	142	100

Bu çalışmaya katılanların anne eğitim durumu bulgularına baktığımızda; Eğitimsiz (% 26,8), İlkokul (% 41,5), Ortaokul (% 6,3), Lise (% 21,1) , Lisans (% 4,2) olarak gözlemlenmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Baba Eğitim Durumuna İlişkin Bulgular

	Frekans	Yüzde
Eğitimsiz	19	13,4
İlkokul	50	35,2
Ortaokul	17	12
Lise	38	26,8
Lisans	18	12,7
Toplam	142	100

Bu çalışmaya katılanların baba eğitim durumu bulgularına baktığımızda; Eğitimsiz (% 13,4), İlkokul (% 35,2), Ortaokul (% 12), Lise (% 26,8) , Lisans (% 12,7) olarak gözlemlenmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların Okuduğu Üniversite Türüne İlişkin Bulgular

	Frekans	Yüzde
Vakıf	90	63,4
Devlet	52	36,6
Toplam	142	100

Bu çalışmaya katılan öğrencilerden vakıf üniversitelerine giden öğrencilerin yüzdesi % 63,4 olduğu, devlet üniversitelerine giden öğrencilerin yüzdesi ise % 36,6 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların Ailesinde Muhasebeci Olup Olmama Durumuna İlişkin Bulgular

	Frekans	Yüzde
Evet	17	12,0
Hayır	125	88,0
Toplam	142	100

Bu çalışmaya katılan katılımcılardan % 12,0'ı ailesinde muhasebecinin olduğunu, % 88,0'ında ise ailesinde muhasebecinin olmadığını tespit edilmiştir.

Tablo 9. Katılımcıların Çalışmak İstedikleri Sektör Türüne İlişkin Bulgular

	Frekans	Yüzde
Kamu	45	31,7
Özel	76	53,5
Diğer	21	14,8
Toplam	142	100

Bu çalışmaya katılanların % 31,7'i mezun olduktan sonra kamu sektöründe çalışmak istediklerini, % 53,5 özel sektörde çalışmak istediklerini ve % 14,8'i ise diğer sektörlerde çalışmak istediklerini belirtmiştir.

Tablo 10. Katılımcıların Lise Mezuniyet Türüne İlişkin Bulgular

	Frekans	Yüzde
Genel Lise	64	45,1
İmam Hatip Lisesi	8	5,6
Anadolu Lisesi	46	32,4
Endüstri Meslek Lisesi	8	5,6
Diğer	16	11,3
Toplam	142	100

Bu çalışmaya katılan katılımcıların lise mezuniyet türüne ilişkin bulgularına baktığımızda %45,1 (Genel Lise), %5,6 (İmam Hatip Lisesi), %32,4 (Anadolu Lisesi), %5,6 (Endüstri Meslek Lisesi) ve %11,3'ü diğer lise türlerinden mezun oldukları görülmüştür.

Tablo 11. Katılımcıların Okuduğu Bölüme İlişkin Bulgular

	Frekans	Yüzde
İşletme	82	57,7
İktisat	12	8,5
Lojistik	10	7,0
Muhasebe	38	26,8
Toplam	142	100

Bu çalışmaya katılan katılımcıların okuduğu bölüme ilişkin bulgularına baktığımızda % 57,7 (İşletme), % 8,5 (İktisat), % 7,0 (Lojistik) ve % 26,8 (Muhasebe) bölümlerde okudukları tespit edilmiştir.

Tablo 12. Katılımcıların Mezuniyet Sonrası İşletme Açıp Açmamaya İlişkin Bulgular

	Frekans	Yüzde
Evet	84	59,2
Hayır	58	40,8
Toplam	142	100

Bu çalışmaya katılan katılımcıların % 59,2'i mezuniyet sonrası işletme açmayı düşündüklerini, % 40,8 ise mezun olduktan sonra işletme açmak istemedikleri görülmüştür.

5.1.2. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 13. Öğrencilerin Muhasebe Dersi Fobisi Ortalamaları

	Sayı	$\bar{X}$	SS
Toplam	142	57,54	17,284

Tablo 13 incelendiğinde öğrencilerin genel muhasebe dersi fobisi ortalamasının $\bar{X}=57,54$ olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre öğrencilerin muhasebe dersi fobileri düşük düzeydedir ($45.00 < \bar{X} < 64.75$).

Tablo 14. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Muhasebe Fobisi Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	Sayı	$\bar{X}$	SS	P Değeri
Kız	54	59,2037	18,20054	0,38
Erkek	88	56,5341	16,72286	

Tablo 14 incelendiğinde cinsiyet değişkeni için yapılan T-testi sonuçlarına göre öğrencilerin muhasebe dersi fobi düzeyleri arasındaki fark cinsiyet açısından anlamlı değildir ($p>0.05$). Buna göre kız ve erkek öğrencilerin fobi düzeyleri birbirine yakındır.

Tablo 15. Öğrencilerin Yaş Grubu Değişkenine Göre Muhasebe Fobisi Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) Sonuçları

Yaş	Sayı	$\bar{X}$	SS	F	P	Fark
18 – 25	119	55,9916	17,35545	3,071	0.05	-
25 – 30	17	65,5882	14,18652			
30 – 35	6	65,6667	17,77264			
Toplam	142	57,5493	17,28467			

Tablo 15'e göre öğrencilerin muhasebe fobisi düzeyleri ile yaşları arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığına ilişkin yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) sonuçlarına göre öğrencilerin yaşları ile muhasebe dersi fobisi arasında anlamlı bulunamamıştır ($p>0,05$).

Tablo 16. Öğrencilerin Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Muhasebe Fobisi Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) Sonuçları

Anne Eğitim Durumu	Sayı	$\bar{X}$	SS	F	P	Fark
Eğitimsiz	38	59,2895	20,37607	1,077	0,37	-
İlkokul	59	57,4068	16,43600			
Ortaokul	9	57,5556	13,72143			
Lise	30	53,5000	13,07472			
Lisans	6	68,1667	25,87212			
Toplam	142	57,5493	17,28467			

Tablo 16'ya göre öğrencilerin muhasebe dersi fobisi düzeyleri ile anne eğitim durumu arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığına ilişkin yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) sonuçlarına göre öğrencilerin anne eğitim durumları ile muhasebe dersi fobisi arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 17. Öğrencilerin Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Muhasebe Fobisi Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) Sonuçları

Baba Eğitim Durumu	Sayı	$\bar{X}$	SS	F	P	Fark
Eğitimsiz	19	66,2105	20,40582	2,990	0,02	1-4
İlkokul	50	60,6000	17,99206			
Ortaokul	17	52,5882	14,19533			
Lise	38	52,4474	15,22746			
Lisans	18	55,3889	14,51627			
Toplam	142	57,5493	17,28467			

Tablo 17’de öğrencilerin muhasebe dersi fobisi düzeyleri ile babanın eğitim durumu arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığına ilişkin yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) sonuçlarını göstermektedir. Sonuçlara göre öğrencilerin baba eğitim durumu ile muhasebe dersi fobisi arasında fark anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$).

Gözlemlenen anlamlı farklılaşmanın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD testi sonucunda, öğrencilerin muhasebe dersi fobisi düzeyinin 1 (Eğitimsiz) – 4 (lise) arasında farklılaştığı tespit edilmiştir. Ortalamalarına baktığımızda babalarının eğitim düzeyini eğitimsiz olarak işaretleyen öğrencilerin muhasebe dersi fobi düzeylerinin baba eğitim düzeyini lise olarak gösteren öğrencilerin muhasebe dersi fobi düzeylerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuç göstermektedir ki babaların eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin muhasebe dersi fobisi daha yüksektir.

Tablo 18. Öğrencilerin Sınıf Düzeyleri Değişkenine Göre Muhasebe Dersi Fobisi Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) Sonuçları

Sınıf Düzeyi	Sayı	$\bar{X}$	SS	F	P	Fark
Hazırlık	4	74,2500	11,38347	2,131	0,08	-
1.Sınıf	15	61,8000	14,23376			
2.Sınıf	64	54,1563	16,83554			
3.Sınıf	30	60,9000	21,50758			
4.Sınıf	29	57,0690	13,57764			
Toplam	142	57,5493	17,28467			

Tablo 18’e göre öğrencilerin muhasebe dersi fobisi düzeyleri ile sınıf düzeyi durumu arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığına ilişkin yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) sonuçlarına göre öğrencilerin sınıf düzeyleri ile muhasebe dersi fobisi arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 19. Öğrencilerin Lise Mezuniyet Türleri Değişkenine Göre Muhasebe Dersi Fobisi Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) Sonuçları

Mezuniyet Türü	Sayı	$\bar{X}$	SS	F	P	Fark
Genel Lise	64	57,5781	16,11842	1,263	0,28	-
İmam Hatip	8	68,5000	24,17791			
Anadolu	46	57,6522	15,34379			
Endüstri	8	49,8750	17,31587			
Diğer	16	55,5000	22,32189			
Toplam	142	57,5493	17,28467			

Tablo 19'a göre öğrencilerin muhasebe dersi fobisi düzeyleri ile lise mezuniyet türü değişkenine göre farklılaşmanın anlamlı olup olmadığına ilişkin yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) sonuçlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

Tablo 20. Öğrencilerin Okudukları Bölüm Değişkenine Göre Muhasebe Dersi Fobisi Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) Sonuçları

Bölüm	Sayı	$\bar{X}$	SS	F	P	Fark
1.İşletme	82	55,2439	16,76089	4,519	0,00	1 – 4 2 – 4
2.İktisat	12	55,5000	19,03824			
3.Lojistik	10	53,6000	11,83404			
4.Muhasebe	38	65,7895	16,72861			
Toplam	142	57,5493	17,28467			

Tablo 20’de öğrencilerin muhasebe dersi fobisi düzeyleri ile öğrencilerin okudukları bölüm arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığına ilişkin yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) sonuçları gösterilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin muhasebe dersine yönelik fobilerinin okudukları bölüm değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulunmuştur ($p < 0,05$).

Farkın kaynağını belirlemeye yönelik yapılan Tukey HSD testi ve ortalama sonuçlarına göre bölümü muhasebe olan öğrencilerin muhasebe dersi fobisi düzeyinin işletme ve iktisat bölümleri öğrencilerine göre daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 21. Öğrencilerin Mezuniyet Sonrası Çalışmak İstedikleri Sektör Değişkenine Göre Muhasebe Dersi Fobisi Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) Sonuçları

Sektör	Sayı	$\bar{X}$	SS	F	P	Fark
1.Kamu	45	59,6667	15,99432	3,952	0,02	2-3
2.Özel	76	54,1974	15,80213			
3.Diğer	21	65,1429	22,22000			
Toplam	142	57,5493	17,28467			

Tablo 21’de öğrencilerin muhasebe dersi fobisi düzeyleri ile çalışmak istedikleri sektöre anlamlı olarak değişip değişmediğine ilişkin yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) sonuçları verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin muhasebe dersine yönelik fobilerinin mezuniyet sonrası çalışmak istedikleri sektör değişkenine göre anlamlı bir şekilde değiştiği bulunmuştur ($p < 0,05$).

Tukey HSD testine göre farkın kaynağının 2 (özelde çalışmak isteyenler) ile 3 (diğer sektörlerde çalışmak isteyenler) arasında olduğu belirlenmiştir. Ortalamalarına baktığımızda, diğer sektörlerde çalışmak isteyenlerin ortalamalarının özelde çalışmak isteyenlere göre daha yüksek olduğu ve bu sonuçlara bağlı olarak muhasebe dersi fobisi düzeylerinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 22. Öğrencilerin Ailesinde Muhasebeci Olup Olmama Değişkenine Göre Muhasebe Fobisi Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

Ailede Muhasebeci	Sayı	$\bar{X}$	SS	P Değeri
Evet	17	60,4118	19,33281	0,51
Hayır	125	57,1600	17,03573	

Tablo 22'ye göre, T-testi sonucunda, öğrencilerin muhasebe fobisi düzeylerinin ailede muhasebeci olup olmadığı değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

Tablo 23. Öğrencilerin Okuduğu Üniversite Türü Değişkenine Göre Muhasebe Fobisi Puanlarına İlişkin T- Testi Sonuçları

Okuduğu Üniversite	Sayı	$\bar{X}$	SS	P Değeri
Vakıf	90	53,4556	16,26892	0,00
Devlet	52	64,6346	16,83254	

Tablo 23 incelendiğinde, devlet üniversitesinde okuyan öğrenciler ile vakıf üniversitesinde okuyan öğrencilerin muhasebe dersi fobi düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığına dair yapılan T-testi sonuçlarına göre öğrencilerin muhasebe dersi fobi düzeyi devlet veya vakıf üniversitesinde okumalarına göre anlamlı olarak değiştiği görülmüştür ($p < 0,05$).

Devlet üniversitesinde okuyan öğrencilerin muhasebe dersi fobi ortalamalarına bakıldığında, devlet üniversitesinde okuyan öğrencilerin ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerin muhasebe dersi fobisinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 24. Öğrencilerin Mezuniyet Sonrası İşletme Açıp Açmama Değişkenine Göre Muhasebe Fobisi Puanlarına İlişkin T- Testi Sonuçları

İşletme Açmayı	Sayı	$\bar{X}$	SS	P Değeri
Evet	84	54,5119	16,67730	0,01
Hayır	58	61,9483	17,34219	

Tablo 24 incelendiğinde, mezuniyet sonrası işletme açmak isteyen öğrenciler ile istemeyen öğrenciler arasındaki muhasebe dersi fobi düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığına dair yapılan T- testi sonuçlarına göre öğrencilerin muhasebe dersi fobi düzeyinin öğrencilerin işletme açıp açmama isteklerine göre anlamlı olarak değiştiği görülmüştür ($P < 0,05$).

Sonuçlara bakıldığında işletme açmak istemeyen öğrencilerin ortalamalarının açmak isteyenlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre işletme açmak istemeyen öğrencilerin muhasebe dersi fobisinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Günümüz dünyasında insanların çoğu çeşitli sebeplere bağlı olarak çeşitli fobiler yaşamaktadırlar. Öğrenciler de okul hayatları boyunca çeşitli kaygı ve fobiler geliştirebilmektedirler. Öğrenciler aldıkları herhangi bir dersle ilgili başaramama korkusu sebebiyle derse karşı olumsuz tutum, kaygı veya fobi yaşayabilmektedirler. Çeşitli bölümlerde muhasebe dersi alan öğrencilerde de bu derse karşı fobi oluşabilir. Bunlardan bir tanesi de öğrenciler üzerinde görülen muhasebe dersi fobisidir. Öğrencilerin günümüz rekabet dünyasında iş bulma kaygıları, gelecek kaygıları yaşarken bunların yanında derslerle ilgili yaşadıkları fobiler kariyerlerinde yapmak istedikleri planlamalarını olumlu olumsuz etkileyebilir.

Bu açıdan bakıldığında muhasebe dersi öğreticileri muhasebe öğrencilerinin derse yönelik fobi ve kaygı gibi olumsuz duygu ve tutumları azaltmaya yönelik çalışmalar yapmaları büyük önem arz etmektedir. Bu anlamda, işe öncelikle öğrencilerinin muhasebe dersine yönelik fobi veya endişelerinin olup olmadığını tespit etmekle başlamaları yol açıcı olacaktır. Öğrencilerde derse karşı bir fobinin varlığı halinde, Buckhaults ve Fisher (2011), eğitimcilerin muhasebe dersinin sunumunu değiştirerek, öğretimde yeni metotları devreye sokarak, muhasebe eğitiminin pazarını arttırarak ve farklı öğrenme metotlarını tanımlayıp keşfederek öğrencilerinin muhasebe dersi kaygılarını azaltabileceklerini ifade etmiştir. Öğrencilerin geleceğe yönelik beklentilerini gerçekleştirmeye yönelik etkinlikler öğrencilerde derse karşı fobi oluşumunun önüne geçmede faydalı olacaktır. Bryne (2005), başarılı bir muhasebe eğitimi için ders programlarının yanında öğreticilerin öğrencilerin motivasyonlarını sağlamak için umut ve beklentilerini de dikkate almaları gerektiği belirtmiştir. Esas itibariyle, Özcan vd. (2009) çalışmasında tespit edildiği gibi muhasebe okuyan öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelik negatif bir algıya sahip değildirler ancak gelecek kaygısı, ders içerikleri vb. etmenler öğrencileri etkileyebilmektedir. Bu çerçevede, bu çalışmaya katılan öğrencilerde düşük düzeyde de olsa muhasebe dersine yönelik fobinin varlığı, bu yönde çalışmaların gerçekleştirilmesi, öğrenci verimliliği ve etkinliğinin artırılması noktasında faydalı olacaktır.

Muhasebecilik mesleğinin öneminin her geçen gün arttığı bir dönemde muhasebe ile ilgili alınan eğitimin önemi daha da artmaktadır. Bu çalışmada muhasebe dersi alan

öğrencilerde muhasebe dersi fobisinin düşük düzeyde yaşandığı tespit edilmiştir. Derse yönelik bir dereceye kadar fobi veya kaygı hissedilmesi öğrenmeye yardımcı bir faktör olabileceği gibi, ileri düzeyde olması öğrenme verimliliğini azaltıcı rolü de olabilir (Clark ve Schwartz, 1989:150). Öğrencilerde muhasebe dersine yönelik kaygının düzeyinin yüksek olmaması, öğrencilerin dersi öğrenmelerini kolaylaştırıcı bir etkiye sahip olacaktır ve gelecekte muhasebe ile ilgili işlerde çalışmaları veya muhasebeci olarak çalışmalarını durumunda daha başarılı olacakları düşünülebilir. Öte yandan, düşük de olsa üniversite öğrencileri üzerinde görülen “muhasebe dersi fobisi” düzeyinin anlamlı olması döngüsel anlamda öğrencilerin bu dersteki başarılarını ve muhasebe ve muhasebe mesleği ile ilgili tüm paydaşları etkileyebilir.

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinde muhasebe fobisi demografik değişkenlere göre değişip değişmediğini gözlemlemek amacıyla Gaziantep ve Şırnak illerindeki muhasebe dersi alan üniversite öğrencilerinin katılımıyla toplanan 142 anket analiz edilmiştir. Bu anketten elde edilen bulgular değerlendirmeye alınmıştır. Katılımcı grupların % 62’si erkek, % 38’i ise kadınlardan oluşmaktadır. Cinsiyet dağılımına göre kadın ve erkek arasında muhasebe dersi fobisinin benzer olduğu görülmüştür. Öğrencilerin muhasebe dersine karşı fobilerinin olup olmadığına dair çalışmalar sınırlıdır. Literetür incelendiğinde, Çelik ve Serinkan (2011), Pamukkale Üniversitesi İİBF’nin yaptıkları çalışmada, 512 öğrenci üzerinde yapılan araştırmada cinsiyet yönünden öğrencilerin muhasebe dersine karşı tutumlarının farklılaşmadığını bulunmuştur (Çelik ve Serinkan’dan [2011] aktaran Yıldırım, 2014:3). Malgwi (2011), işletme öğrencilerinin katılımıyla yaptığı araştırmasında erkek ve kız öğrenciler arasında muhasebe kaygısının farklılaştığını ve işletme öğrencilerinin % 79’unda muhasebe dersi kaygısının olduğunu tespit etmiştir.

Öğrencilerde muhasebe dersi fobisinin varlığı, derse yönelik olumsuz tutumlara da yol açması muhtemeldir. Nitekim bazı çalışmalar muhasebe dersi alan öğrencilerde derse yönelik olumsuz tutumların olabileceğini göstermektedir. Yıldırım (2014:2), çalışmasında genel itibariyle Muhasebeye Giriş dersi alan öğrencilerin muhasebe ile ilgili olumsuz bir görüşe sahip olduğu tespit etmiştir. Yıldırım’a göre bu durum öğrencilerin sonraki muhasebe derslerini olumsuz yönde etkileyip ileride muhasebe mesleğini tercih etmelerini zorlaştırmaktadır. Başka bir çalışmada, Köse ve Gürbüz (2009) tarafından yapılan ayrı ayrı iki farklı araştırmada öğrencilerden Muhasebeye Giriş dersini alanların çoğu, muhasebeye karşı olumsuz bir görüşe sahip oldukları ve daha çok bunun ders esnasında ortaya çıktığını veya sonradan pekiştiğini göstermektedir (Köse ve Gürbüz’dan [2009] aktaran Yıldırım, 2014: 2 –

3). Olumsuz tutumların kaynağı olarak çeşitli sebepler öne sürülebilir. Üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin muhasebe eğitimi hakkındaki görüşlerini inceleyen Ezin vd. (2017) çalışmada öğrencilerin yarısından fazlasının muhasebe eğitiminde verilen derslerin içeriklerinde teori ve bilgisayarlı uygulamaların yetersiz bulunduğu, yarısına yakınının ise derslerin kendilerini içerik olarak iş hayatına hazırlamadığını düşündüklerini göstermiştir. Öte yandan öğrencilerindeki öz güven, istek, endişe, korku ve yetersizlik hissi de muhasebe dersine yönelik olumsuz tutumların sebepleri içerisinde değerlendirilebilir (Duman vd., 2015:1840). Bu faktörler öğrencilerin derse karşı olumsuz tutum ve düşüncelere sahip olmasına yol açmış olabilir. Öğrencilerin ders içeriklerini yetersiz bulması ve derslerin kendilerini geleceğe hazırlayamayacağını düşünmeleri öğrencilerde derse karşı bir fobi oluşumunu tetikleyici bir unsur olarak göz önünde bulundurulması yararlı olacaktır.

Öğrencilerin üniversite eğitiminden önceki eğitimlerinin de muhasebe dersine yönelik fobi oluşumunu etkileyebilecek bir faktör olarak değerlendirilebilir. Karlıkl (2016) tarafından yapılan bir çalışmaya göre meslek liselerinde verilen muhasebe eğitiminin güncellik, teorik bilgi ve uygulama sahası açısından uyum içinde olmadığı, aynı zamanda öğrencilerin mesleki yeterliliklerinin yetersiz olduğu ve staj çalışmalarının verimli geçmediği tespit edilmiştir. Bu anlamda, öğrencilerin üniversite yıllarından önceki eğitim deneyimleri muhasebe dersine yönelik fobi oluşumu açısından etkili olabileceği ifade edilebilir.

Çalışmada katılımcıların % 63,4 vakıf üniversitelerinde, % 36,6'sı ise devlet üniversitelerinde okumaktadır ve devlet üniversitesinde okuyan öğrencilerin muhasebe dersi fobi ortalamalarına bakıldığında, devlet üniversitesinde okuyan öğrencilerin ortalamalarının daha yüksek olduğu ve buna göre devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerin muhasebe dersi fobisinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin ekonomik durumlarının daha yüksek olduğu varsayılırsa devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerin gelecekte iş bulma ve buna bağlı olarak derslere karşı fobilerinin daha fazla olabileceği ifade edilebilir.

Çalışmada öğrencilerde muhasebe dersi fobisi ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir farklılaşma görülmediği tespit edilmiştir. Bu durum yaş faktörünün muhasebe dersi fobi düzeyini etkilemediği göstermektedir.

Bireysel değişkenlerin dışında çevresel değişkenler açısından baktığımızda anne ve baba eğitim durumunun fobiyi arttırıp arttırmadığına ilişkin katılımcıların, anne eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farkın olmadığı ancak baba eğitim durumuna göre ise anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Baba eğitim durumu eğitimsiz olan öğrencilerde muhasebe dersi fobisi

baba eğitim düzeyi lise olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Matematik fobisi ile ilgili yapılan benzer bir çalışmada, babanın eğitim seviyesi daha yüksek olan öğrencilerde matematik dersi fobisinin daha düşük olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlara göre baba eğitim düzeyinin yüksek oluşu öğrencilerde fobiyi azaltıcı bir etken olarak düşünülebilir.

Ortalamalarına baktığımızda, diğer sektörlerde çalışmak isteyenlerin ortalamalarının özelde çalışmak isteyenlere göre daha yüksek olduğu ve bu sonuçlara bağlı olarak muhasebe dersi fobisi düzeylerinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç göstermektedir ki, diğer sektörde çalışma isteği özel sektöre göre muhasebe dersi fobisini arttıran bir faktör olarak rol oynamaktadır.

Ankete katılanların % 57,7 işletme bölümü öğrencisi olarak ilk sırayı almaktadır. Ancak muhasebe dersi fobisinin muhasebe bölümü öğrencilerinde daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu bulguya göre muhasebeyi bir bölüm olarak okuyan öğrencilerin, muhasebe dersini öğrenme zorunluluğunu daha fazla hissettikleri ve buna bağlı olarak fobi düzeylerinin daha fazla yaşıyor yaşadıkları belirtilebilir. Analiz sonuçlarına baktığımızda % 59,2 mezuniyet sonra işletme açmayı düşünmektedir, % 41,8 ise düşünmemektedir. Mezuniyet sonrası açmayı düşünmeyen öğrencilerimizde muhasebe dersi fobisinin daha çok olduğu gözlemlenmiştir. Bu sonuç ilerde işletme açmak isteyen öğrencilerin muhasebe dersini öğrenmeye daha istekli olduklarını ve bu öğrenme neticesinde muhasebe dersi fobisini daha düşük düzeyde hissettikleri şeklinde yorumlanabilir.

Yazımda demografik etkenlerin etkili olduğu kabul edilirken konunun ülkemizin içinde bulunduğu koşullara göre değerlendirilmesi ve yorumlanması gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Bu çalışmaya benzer bir çalışmanın yapılan literatür araştırmaları sonucunda tespit edilmediği ancak muhasebecilik mesleği bağlamında çalışmaların olduğu görülmüştür. Bu bağlamda Marmara Üniversitesi'nde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe alanına bakış açılarının değerlendirildiği araştırmada, öğrencilerin muhasebe alanına yönelmelerinin özellikle üniversite döneminde olduğu, öncesinde farklı alanlara yöneldikleri tespit edilmiştir. Bunun dışında öğrencilerin muhasebe alanına yönelmeleri ve muhasebe mesleğine yönelmelerinde aileleri arasında muhasebecinin olması, hoca faktörü ve ilk dersin etkili olduğu tespit edilmiştir (Çeleng vd., 2010:159-171).

Öğrencilerde muhasebe dersi fobisi (korkusu, kaygısı) ile ilgili çalışmaların sınırlı olmasına karşın matematik dersi kaygısı ya da yabancı dil fobisi (korkusu, kaygısı) ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Karlı Şentürk'ün (2016:58) araştırmasına göre matematik dersi başarısı yüksek olan lise öğrencilerinin matematik kaygısı daha azdır. Cinsiyet de lise

öğrencilerinde matematik kaygısının anlamlı bir yordayıcısı olup kız öğrencilerde matematik kaygısı düzeyi daha yüksektir. Yine düşük veya kabul edilebilir orta seviyede yabancı dil kaygısına sahip olan öğrencilerin yabancı dil öğreniminde daha başarılı oldukları bulunmuştur (Öner ve Gedikoğlu, 2005:77).

Bu araştırma geçmiş muhasebe literatürü ve ders kaygıları açısından değerlendirildiğinde, üniversite öğrencilerinde muhasebe dersi fobisini araştıran bu tez çalışmasıyla, hem konuyu kavramsal açıklamalarıyla güncelleyerek geleceğin muhasebe mensubu öğrenci adaylarında fobinin kaynağına dikkat çekmek hem de muhasebe eğitimi üzerine yapılmış ilgili bir çalışmaya rastlanmamış olması nedeni ile Gaziantep ve Şırnak illerindeki üniversite öğrencileri ile yapılan anket çalışmasının sağladığı verilerin değerlendirilmesini de ekleyerek yazın alanına katkı sağlamayı amaçlamıştır.

6.2. Öneriler

142 anketle Gaziantep Hasan Kalyoncu Üniversitesi ve Şırnak Üniversitesinde muhasebe dersi alan öğrenciler üzerinde yürütülen bu çalışma, örnekleme geliştirilerek çalışma yinelenebilir. Bunun yanında tek boyutlu olan anket çalışması farklı boyut ve alt boyutlar eklenerek yeni bir araştırma gerçekleştirilebilir.

Araştırmanın sonuçları muhasebe dersi fobisi konusunda çalışma yapan veya yapacak olan başka araştırmacılar ve yöneticiler açısından önemli bilgiler sağlamaktadır. Çalışmaya ilişkin elde edilen sonuçlar çerçevesinde muhasebe dersi fobisine ilişkin, farklı öğretim yöntemleri ile muhasebe dersini öğrencilere vermenin muhasebe dersi fobisine olan etkisi ile ilgili araştırmalar yapılabilir. Muhasebe dersine yönelik fobiler farklı değişkenlere göre incelenebilir. Öğrenme yaşı ilerledikçe muhasebe dersine yönelik fobilerin gelişimi araştırılabilir. Muhasebe öğretmenlerinin muhasebe dersine yönelik, hissettikleri yeterlilikleri ile öğrencilerin muhasebe dersi fobileri arasındaki ilişkiye bakılabilir.

KAYNAKÇA

- Akpınar, S. ve Yıldız, Ş. (2018). Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe algılarına yönelik metaforlar. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 6(77), 91-114.
- Aksakaloğlu, H. (2013). *Ticaret meslek liselerinde verilen muhasebe eğitiminin muhasebecilik mesleğine uygunluğu: Bursa il örneği*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak.
- Alkan, G. (2015). İşletmelerin ön lisans muhasebe eğitiminden beklentileri: İzmir’de bir araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 17(1), 137-158.
- Arıkam, G. (2004). Kırşehir ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin matematik kaygı düzeyleri ile matematik başarıları arasındaki ilişki. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ayboğa, H. (2003). Globalleşme sürecinde ülkemizde muhasebe mesleği ve meslek mensuplarının eğitimi, *T.C. Marmara Üniversitesi IIBF Dergisi*, 1(2), 327-359.
- Aydın, S. (2007). *Muhasebe eğitiminin işletme beklentilerini karşılama derecesinin ölçülmesi ve uluslararası muhasebe eğitimi standartlarına uygunluğunun değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aydın, V. (2006). *Serbest muhasebeci ve serbest muhasebeci mali müşavirlerin çalışma hayatındaki yeri: Şanlıurfa örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.
- Ayşen, K. (1998). İşletmelerde muhasebe eğitimi ve üniversitelerle işbirliği. *D.E.Ü. İ.İ.B.F. Dergisi*, 13(2), 13-24.
- Aygün, D. ve Geregen B. (2012). Muhasebe dersini ilk defa alan öğrencilerin derse yönelik algılarının tespiti: Karşılaştırmalı bir alan araştırması. 18(10), 48-63. doi:http://dx.doi.org/10.11611/JMER21
- Baş, G. (2007). *Yükseköğretim kurumlarından meslek yüksekokullarında verilen bilgisayarlı muhasebe dersi ile dersanelerde verilen bilgisayarlı muhasebe dersinin karşılaştırılmasına yönelik bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Baş, G. (2014). *Lise öğrencilerinde yabancı dil öğrenme kaygısı: Nitel bir araştırma*. 36(2), 101-119. doi:http://dx.doi.org/10.9779/PUJE653

- Bozan, O. (1997). *Muhasebe meslek eğitiminin ticaret meslek liseleri açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi.
- Buckhaults, J. and Fisher, D. (2011). Trend in accounting education: decreasing accounting anxiety and promoting new methods. *Journal of Education for Business*, 86(18), 31 – 35.
- Burkovik, Y. (2005). *Sosyal fobi*. Timaş Yayınları, İstanbul.
- Burkovik, Y. ve Tan, O. (2006). *Korkuyorum*. Timaş Yayınları, İstanbul.
- Büküşoğlu, Negehan, D. (2000). *Okul fobisi görülen çocukların ve annelerinin davranışsal ve aile işlevleri yönünden incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Büyükarıkan, B. ve Büyükarıkan, U. (2011). Lisans düzeyinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin başarılarını etkileyen faktörlerinin analizi. *Mehmet Akif Ersoy Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (5), 65-79.
- Büyükoztürk, Ş. (2007). *Veri analizi el kitabı*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Byrne, M. and Flood, B. (2005). A study of accounting student's motives expectations and preparedness for higher education. *Journal of Further And Higher Education*. 29(2), 111-124.
- Ceren, Ş. (2015). *Lise öğrencilerinin matematik kaygılarının yordanması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.
- Cristophe, A. (2015), *Korkunun psikolojisi*. (İ.Yerguz, Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Clark, C. E. and Schwartz, B. N. (1989). Accounting anxiety: An experiment to determine the effects of an intervention on anxiety level and achievement of introductory accounting students. *Journal of Accounting education*, 7(6), 149-169.
- Çakıcı, L., Bayazıtlı E. ve Miser İ. (1986). *Yeminli mali müşavirlik mesleği-geleceği*, VIII. *Türkiye muhasebe eğitimi sempozyumu*. Bodrum: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Çankaya F. ve Dinç, E. (2009). Powerpoint ve klasik usulde muhasebe eğitimi alan öğrenciler arasındaki farklılıkların tespiti: Karadeniz teknik üniversitesinde bir araştırma. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1), 28-52.
- Çeleng, H., Atmaca, M. ve Horasan E. (2010). Marmara üniversitesi'nde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe alanına bakış açılarını değerlendirmeye yönelik bir araştırma, *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 9(33), 159 – 171.

- Çelik, M. ve Serinkan, C. (2011). Muhasebe dersine yönelik tutumlarda üniversite öğrencilerinin bireysel ve bölümsel farklılıkları. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 13(3), 289 – 321.
- Çarıkçı O. (2017). Muhasebe eğitimi almakta olan öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelik tutumların sektörde çalışma niyetine etkisi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 7(76), 221-238.
- Dağdeviren, İbrahim E., Mirza, Ş. ve Dağdeviren, F. (2016). Muhasebe programının öğrenci perspektifinden değerlendirilmesine yönelik uşak üniversitesinde bir araştırma. *Uluslararası Yönetim ve İşletme Dergisi, ICAFER 16 Özel Sayısı*, 491-505.
- Daştan, A. (2005). *Bilgi ve eğitim teknolojilerde yaşanan gelişmelerin muhasebe eğitimine etkisi: Türkiye değerlendirmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Davarcıoğlu, P. (2008). *Orta öğretim dokuzuncu sınıf öğrencilerinin matematik korkusu*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Demir, T. (1997). *Çocuk ve ergenlerde sosyal fobi: Epidemiyolojik bir çalışma*. Basılmamış tıpta uzmanlık tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Demir, T., Eralp Demir, D., Özmen, E. ve Uysal, Ö. (1999). Çapa çocuk ve ergenler için sosyal fobi ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *Düşünen Adam Dergisi*, (12), 23 – 30.
- Deniz, P. (2007). *Fobiler*, (İ.Yerguz, Çev.). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Durak, G. (2009). *Üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin kırklareli yöresi'nde faaliyet gösteren küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin beklentilerini karşılama düzeyinin incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Duman, H., Apak, İ., Yücenurşen, M. ve Peker, A. (2015). Determining the anxieties of accounting education students: A sample of aksaray university. *Procedia – Social and Behavioral Sciences* (174), 1834-1840. doi:10.1016/j.sbspro.201501845
- Ezin, Y., Bilen, A. ve Arlan, R. (2017). Üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin muhasebe eğitimi hakkındaki görüşleri üzerine bir araştırma. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (47), 468-479.
- Erol İ. ve Demirel, B. (2015). Finance and auditing studies. *Journal of Accounting*, 1(3), 91-104.
- Ekşi, İ., Özçalıcı, M. ve Büyükkonuklu B. (2011). Meslek algılamasında etkili olan faktörler: Muhasebecilik örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (52), 67-80.

- Ertuğrul İ. ve Özdemir S. (2014). Muhasebe dersi alan ön lisans ve lisans öğrencilerinin derse yönelik tutumlarının tespiti: Ege bölgesinde bir uygulamaya. *Niğde üniversitesi İİBF Dergisi*.7(1), 204-214.
- Ezin, Y. (2017). Banka çalışanlarının muhasebe eğitiminden beklentileri: Mersin ilinde bir araştırma. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (55), 44-59.
- Finlayson, M. (2014). Addressing math anxiety in the classroom. *Improving Schools*, 17(1), 99 – 115.
- Güney, A. (2003). *Finansal muhasebe eğitiminin yükseköğretimde programlanması ve ders içeriklerinin oluşturulması*. Yayınlanmamış doktora tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Hall, S. and Turner, M. (2005). Is test anxiety a form of specific social phobia. *Department of Psychology*, <https://driim.umd.edu/dspace/bitstream/1903/2548/1/umiumd-2432>.
<http://www.doktorlarsitesi.com.tr/>, (12.12.2016).
<http://www.Mucahitozturk.com.tr>, (11.12.2016).
<http://www.Prof.Dr.KemalArıkan.com.tr>, (10.12.2016).
http://www.isletme.istanbul.edu.tr/surekli_yayinlar/tmes2004/bildiri2.doc, (02.01.2006).
- Fobiler ve tedavisi. 28/02/2018, <http://www.doktorsitesi.com/>
- Özgül fobiler ve tedavisi. 28/02/2018, <http://www.antalyapsikiyatrist.com>
- En yaygın fobiler. 02/01/2018, <http://www.psikologankara.net/>
- 3568 Sayılı meslek yasası ve son değişikliklerle yönetmelikler. Ankara: Türmob Yayınları.
- IFAC, (1995). *Prequalification education assessment of professional competence and experience requirements of professional accountant*. 10(1), 16 – 18.
- IFAC; a.g.t., 12-15.
- Kalmış, H. ve Yılmaz B. (2004). *Lisans seviyesindeki muhasebe eğitiminin mevcut durumu ve geliştirilmesi için yapılması gereken geliştirmeler, xxii. Türkiye muhasebe eğitim sempozyumu*, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü, İstanbul.
- Karagün, E. (2008). *Sosyal fobi özelliklerini gösteren üniversite öğrencilerinde rekreatif özelliklerin fobik tutumlar üzerine etkisinin araştırılması*, Yayınlanmamış doktora tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Karapınar, A. (2001). *Avrupa topluluğu ülkelerinde muhasebe eğitimi ve ülkemiz muhasebe eğitimi ile karşılaştırılması. xx Türkiye muhasebe eğitimi sempozyumu*, Tekirova/Antalya, 211-231.

- Karasioğlu, F. ve Duman, H. (2011). Meslek yüksekokullarında muhasebe eğitimi ve kalitesi üzerine bir not. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 165-180.
- Karcioğlu, R., Ağırman, E. ve zcan, M. (2016). n lisans ve lisans düzeyinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin başarılarına etki eden faktörler: Atatürk niversitesi açık ğretim fakültesi üzerine bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 20(4), 1535-1548.
- Karcioğlu, R. ve Yazarkan, H. (2011). Muhasebe meslek mensuplarının faaliyetleri sırasında kamu kurumlarında karşılaştıkları sorunlara ilişkin ampirik bir araştırma. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, 34 (2), 165-180.
- Karlıklı, M. (2016). *Ortaöğretim kurumlarında verilen muhasebe eğitiminin muhasebecilik mesleğine uygunluğunun değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Kartal, C. ve Atay, S. (2013). *Genel muhasebe, tekdüzen muhasebe sistemi ile uyumlu*, Ankara: Yetkin Yayıncılık.
- Kalaycı, ř. (2008). SPSS uygulamalı çok değerkenli istatistik teknikler. 3.Baskı, Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kaya, U. (2007). İlk defa muhasebe dersi alan öğrencilerin derse yönelik algılamaları üzerine bir alan araştırması: Karadeniz teknik niversitesi rneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (36), 125 – 133.
- Kaylan, A. R. (2008), Eğitim kalitesi nasıl gelişir. *nc Kalite Dergisi*, (17), 128,14.
- Keçeci, T. (2011). Matematik kaygısı ve korkusuyla mücadele yolları. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*. 27(28), 55-67.
- Kızıl ,C., elik, E., Akman,V. ve Danışman, D. (2015). Muhasebe dersini ilk kez alan öğrencilerin başarısına etki eden faktörlerin tespiti: Yalova niversitesinde bir uygulama. *İşletme Bilimi Dergisi*. 3(2), 156-158.
- Korukoğlu, A. (1998), İşletmelerde muhasebe eğitimi ve üniversitelerle işbirliği. *D.E. niversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, (2), 13 – 24.
- Köse, T. ve Hüseyin G. (2009). Muhasebeye giriş dersine ilişkin görüşleri belirlemeye yönelik bir araştırma: Eskişehir osman gazi niversitesi iibf rneği. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 11(10), 107-146.
- Kurtcebe, E. (2008). *21’da muhasebe mesleğinin vizyonu*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

- Kutlu, Hüseyin A. (2010). Muhasebe eğitiminin nitelikli işgücü yetiştirme açısından değerlendirilmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (46), 232-246.
- Malgwi, C. (2011). Determinants of accounting anxiety in business students. *Journal of College Teaching & Learning (TLC)*, 1 (2), 82-95.
- Mckay Gary D., (2013). *Cesur ol değişime ayak uydur*. İstanbul: Kalipso Yayıncılık, 234 – 235.
- McKenzie, K. (2006). *Anksiyete ve panik atak*. (Ü. Şensoy, Çev.). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Marriott, P. and Marriott, N. (2003). Are we turning them on? A longitudinal study of undergraduate accounting student's attitudes towards accounting as a profession. *Accounting Education*, 12(2), 113-133.
- Orhaner, E. ve Azize, T. (2003). *Ticaret ve turizm eğitiminde özel öğretim yöntemleri*. Siyasal Kitapevi, Ankara.
- Öncü, S. ve Aktaş, H. (2004). *Uluslararası muhasebe standartları. xxii Türkiye muhasebe eğitimi sempozyumu*, Tekirova/Antalya.
- Öner, G. ve Gedikoğlu, T. (2007). Ortaöğretim öğrencilerinin İngilizce öğrenimlerini etkileyen yabancı dil kaygısı. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 144 – 155.
- Özbirecikli, M. ve Arın, P. (2009). Türkiye’de muhasebe mesleğinin gelişim süreci: Ifac standartları ile mukayeseli bir inceleme. *Muhasebe Finansman Dergisi*, 14(1), 82-97.
- Özdemir, (2010). *Ön lisans muhasebe öğrencilerinin kariyer planlamasını etkileyen unsurlar: Ege bölgesinde bir araştırma*. Modav/2, 103-121.
- Özcan, İ., Ünal, F. ve Helhel, Y. (2009). Muhasebe programı öğrencilerinin cinsiyet ve öğrenim durumunun muhasebe mesleğine tutumları ile ilişkilendirilmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (41), 170-181.
- Öztop, F. ve Toptaş, V. (2017). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin matematik dersine yönelik korkusu ve altında yatan sebepleri. *International Journal Of Education Technology and Scientific Researches*. (3), 162-173.
- Parman, T. (2004). *Fobi, korku, kaygı, tekinsiz ve ergenlik, psikanaliz yazıları fobiler*. Ankara: Bağlam Yayıncılık.
- Peker, M. ve Mirasyedioğlu, Ş. (2003). Lise 2. sınıf öğrencilerinin matematik dersine yönelik tutumları ve başarıları arasındaki ilişki. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(14), 157-166.

- Robert, M. and Walter, M. (1981). Accounting: the basis for business decisions. McGraw, Hill.
- Sanalan, V., Telli, E., Çelik, E., Özen, Y., Öz, R., Koç, A. ve Selim, Y. (2012). Bilgisayar fobisi: sebepler ve sonuçlar üzerine bir durum çalışması. *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, (30), 1-11.
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim öğrenme ve öğretim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Serçemeli, M. (2016). Muhasebe eğitiminde yeni bir yaklaşım önerisi: Ters yüz edilmiş sınıflar. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 10(12), 115-126.
- Sevilengül, O. (2008). *Genel Muhasebe* (14. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Selami, A. ve Buğra, Z. (2008). Yabancı dil öğreniminde kaygı: bir literatür özeti. *Journal of Language and Linguistic Studies*. 4(1), 81-94.
- Suinn, M. and Edwards, R. (1982). The measurement of mathematic anxiety: The mathematic anxiety rating scale for adults MARS-A. *Journal of Clinical Psychology*, (38), 576 – 580.
- Sümen, Ö., Çağlayan, K. ve Kartal, A. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının matematik korkuları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 30(2), 69-80.
- Süer, Hüseyin M. (2007). *Ticaret meslek liselerinde muhasebe eğitimi, muhasebe eğitiminden beklentiler ve karşılaşılan sorunlar*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Şengel, S. (2010). Sürekli muhasebe meslek eğitiminin önemi ve bir değerlendirme. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (47), 81-94.
- Solak, S. (2011). *İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin matematik korkusu*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uşak üniversitesi, Uşak.
- Şerbetçi, A. ve Yardımcıoğlu, M. (2017). Muhasebe dersinde başarıyı etkileyen faktörlerin belirlenmesi: Kahraman maraş sütçü imam üniversitesi örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (76) 41-62.
- Taşdemir, C. (2017). Ortaokul öğrencilerinin matematik kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Yaşam Bilimleri Dergisi*. 5(1), 1-12.
- Tugay, O. (2014). Muhasebe dersi alan öğrencilerin muhasebe dersine yönelik algıları ve muhasebe öğretim elemanlarından beklentileri üzerine Mehmet Akif Ersoy üniversitesinde bir araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 9(3), 49-68.

- Tükel, R. (2004). *Freud'un fobiler ve anksiyete kuramı üzerine görüşleri, "psikanaliz yazıları"*. 1:8. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, (2005). (10. Baskı). Ankara: 4. Akşam Sanat Okulu Matbaası.
- Uçma, T. (2011). Muhasebe okulları ve uluslararası muhasebe literatürünün gelişimine katkıları: tarihsel perspektiften. *Muhasebe ve Denetimine Bakış Dergisi*. 11(35), 121-134.
- Varıcı, İ. ve Bulut, E. (2015). Muhasebe dersine yönelik endişeler ve tutumlar: samsun on dokuz mayıs üniversitesi iktisadi ve idari bilimler enstitüsü. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 293-314.
- Yılmaz, A. (2001), Sınıf içi öğrenci – öğrenci etkileşiminin öğrenme ve sosyal gelişim üzerindeki etkileri, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*. 7(1), 147-158.
- Yıldırım, S. (2015). Genel muhasebe dersi alan öğrencilerin derse ilişkin beklentileri ve başarı durumlarının değerlendirilmesi. *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*, 14(44), 134-148.
- Yardımcıoğlu, M. ve Büyükşalvarcı, A. (2007). Muhasebe eğitiminde meslek yüksekokullarının yeterliliği ve tercih edilme sebepleri, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (36), 173-178.
- Yanık, A. ve Yıldız F. (2013). Lisans ve ön lisan düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin muhasebe standartları hakkındaki algılarının karşılaştırılması. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 18(2), 443-448.
- Zaif, F. (2004). Muhasebe eğitiminde yeni yaklaşımlar, Gaziantep Üniversitesi, *İ.İ.B.F. Dergisi*, 9(1), 115 – 136.
- Zaif, F. ve Karapınar, A. (2002). Muhasebe eğitiminde değişim ihtiyacı. Gazi Üniversitesi, *İ.İ.B.F. Dergisi*, 4(3), 111 – 134.
- Zaif, F. ve Ayanoğlu, Y. (2007). Muhasebe eğitiminde kalitenin arttırılmasında ders programlarının önemi: Türkiye’de bir inceleme. Gazi Üniversitesi, *İ.İ.B.F. Dergisi*, 9(1), 115 – 136.
- Zeytinoğlu, E. (2012). Muhasebe bölümü öğrencilerinin motivasyonu ve beklentileri üzerine bir araştırma: Dumlupınar üniversitesi örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. (53), 103-116.

EKLER

EK – 1: Anket Formu

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN MUHABESE DERSİ FOBİSİNE İLİŞKİN ANKET

Değerli öğrenciler;

Bilimsel bir araştırmada kullanılmak üzere bir anket geliştirilmiştir. Vereceğiniz cevaplar yapacağımız araştırmada önemli bir değer taşımaktadır. Bu yüzden cevaplarınızı samimiyetle ve dikkatle veriniz. Anket maddelerini dikkatlice okuduktan sonra bu maddelerde ifade edilen görüşe ne derecede katıldığınızı, katılma düzeyinizi seğerneklerinden birinin altındaki kutunun iğine “X” işareti koyarak belirtiniz. Cevaplarınız sadece araştırmanın amaçları için kullanılacak. İlginiz için teşekkürler.

DEMOGRAFİK SORULAR

1. Cinsiyetiniz?	6. Yaşınız?
☐ Kadın	☐ 18 – 25 arası
☐ Erkek	☐ 25 – 30 arası
	☐ 30 – 35 arası
	☐ 35 – 40 arası
	☐ 40+
2. Anne ve babanızın eğitim Durumu?	7. Kaçınıcı sınıfta okuyorsunuz?
Anne:	☐ Hazırlık
Baba:	☐ 1.Sınıf
	☐ 2.Sınıf
	☐ 3.Sınıf
	☐ 4.Sınıf
3. Aile bireyleri arasında muhasebeci (SMMM-YMM) olan var mı?	8. Mezuniyet sonrası çalışmayı düşündüğünüz sektör hangisidir?
☐ Var	☐ KAMU
☐ Yok	☐ ÖZEL
	☐ Diğer

4. Gelir düzeyiniz?

- 0 – 300 TL
 300 – 500 TL
 500 – 750 TL
 750 – 1000 TL
 1000 – 1500 TL
 1500 üstü TL

5. Okuduğunuz bölüm?

- İşletme   İktisat
 Lojistik   Maliye
 Hukuk   Siyaset
 Diğer

9. Mezun olduğunuz lise?

- Genel lise   İmam Hatip Lisesi
 Teknik Lise   Sosyal Bilimler Lisesi
 Endüstri ve Meslek Lisesi
 Anadolu Lisesi
 Fen Lisesi   Güzel Sanatlar Lisesi
 Diğer.....

10. Hangi üniversitede okuyorsunuz?

- Vakıf   Devlet

11. Gelecekte herhangi bir işletme sahibi olmayı düşünüyor musunuz?

- Evet   Hayır

(1) Hiç katılmıyorum					
(2) Katılmıyorum					
(3) Fikrim yok					
(4) Katılıyorum					
(5) Tamamen Katılıyorum	1	2	3	4	5
1-Muhasebe dersinde işlenen konular ilgimi çekmiyor.					
2-Muhasebe dersini anlamakta güçlük çekiyorum.					
3-Muhasebe dersinde öğrendiklerimi bir süre sonra unutuyorum.					
4-Muhasebe dersine giren hocamız konuları anlayabileceğimiz bir şekilde anlatmıyor.					
5-Çevremde muhasebe dersi ile ilgili anlatılanlar beni bu dersten soğutuyor.					
6-Muhasebe dersine çalışırken aşırı derecede gergin oluyorum.					
7-Muhasebe dersinde diğer derslerim kadar başarılı değilim.					
8-Muhasebe dersine hangi metotla çalışacağımı bilmiyorum.					
9-Muhasebe dersindeki kavramları anlamakta zorlanıyorum.					
10-Muhasebe dersine giren hocalarımız bizim bu derse karşı olan korkularımızı hafifletici yönde destekleyici tavır takınmıyorlar.					
11-İleride Muhasebe ile ilgili bir meslek seçmeyi düşünmüyorum.					
12-Muhasebede karşılaştığım muhasebe problemlerini çözme konusunda kendimi yetersiz hissediyorum.					
13-Muhasebe dersinden çıktıktan sonra okulu bitireceğime olan					

inancım azalıyor.					
14-Muhasebe dersleri bana sıkıcı geliyor.					
15-Muhasebe sınavlarında arkadaşlarımdan daha düşük not aldığım durumda kendimi dışlanmış hissediyorum.					
16-Ailem okulu iyi bir derecele bitirmem için beni muhasebe çalışmaya zorluyor.					
17-Muhasebe dersinin olduğu günlerde kendimi rahatsız hissediyorum (Karnım ağrıyor, midem bulanıyor, vs.).					
18-Muhasebe dersinin gelecekte hiçbir işime yaramayacağı kanaatindeyim.					
19-Lise eğitimim süresince muhasebe dersini hiç görmedim.					
20-Muhasebe dersini beklediğimden daha zor buldum.					
21-Muhasebe dersinin bizim bölümle ilgisi olduğunu düşünmüyorum.					
22-Muhasebe dersi beni endişelendirdiği için gelecekle ilgili plan kurmakta zorlanıyorum.					
23-Muhasebe dersine giren hoca anlamakta zorluk çektiğim ödevler veriyor.					
24-Muhasebe dersini başaracak kadar zeki olduğumu düşünmüyorum.					
25-Muhasebe dersinde başarılı olan öğrencilerden destek almaya çekiniyorum.					